

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM
DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVİRİMİÇİ MAHREMİYET
FARKINDALIKLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMEL TÖNGEL

AMASYA

AĞUSTOS - 2020

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM
DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVİRİMİÇİ MAHREMİYET
FARKINDALIKLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

EMEL TÖNGEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KARA**

AMASYA – 2020

Sevdiklerim'e

ETİK BEYAN

Tezimin içerdđi yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadđımı ve bu tezi Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldđını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Emel TÖNGEL

TEZ ONAY SAYFASI

Emel TÖNGEL tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 27.08.2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak **oy birliği** ile başarılı bulunarak kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KARA

Üye: Prof. Dr. Özgen KORKMAZ

Üye: Doç. Dr. Çelebi ULUYOL

_____
_____
_____

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. __ / __ / __

.....

Doç. Dr. Meryem EVECEN
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVİRİMİÇİ MAHREMİYET FARKINDALIKLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Emel TÖNGEL

Amasya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans, Ağustos / 2020

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KARA

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının bireysel ve müdahale faktörleri açısından incelenmesidir. Bilgi güvenliğinin insani yönleri modeli kavramsal çerçeve olarak kullanılmıştır. Araştırmanın modeli nedensel karşılaştırmalı araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunun oluşturulmasında uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını iki devlet üniversitesinde 2019-2020 akademik yılı bahar döneminde öğrenim görmekte olan 552 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri demografik bilgi formu, “Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı Ölçeği”, “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” ve “Sanal Ortam Kişilerarası Güven Ölçeği” ile toplanmıştır. Elde edilen veriler; betimsel analizler, bağımsız gruplu t-testi, varyans analizi, Pearson korelasyonu ve hiyerarşik regresyon analizleri kullanılarak incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları ile yaş, dijital okuryazarlık, sanal ortam kişiler arası güven, internet ve mobil cihaz kullanım yılı arasında anlamlı ilişki olduğu; fakat sosyal medya kullanım yılı ile arasında ilişki olmadığı görülmüştür. Ayrıca kadın öğrencilerin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının erkek öğrencilerin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarından yüksek olmasına rağmen bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının eğitim aldıkları bölüm açısından farklılaştığı, eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaşmadığı görülmüştür. Öğrencilerin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının yaşadıkları gizlilik sorunları açısından da farklılaşmadığı görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarını yordayan değişkenler

incelendiğinde bölüm ve dijital okuryazarlık değişkenleri çevrimiçi mahremiyet farkındalığını anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. Araştırmanın bulguları ilgili literatür temel alınarak tartışılmış ve gelecek çalışmalar ve uygulamalar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi mahremiyet farkındalığı, dijital okuryazarlık, kişilerarası güven, üniversite öğrencileri.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE UNIVERSITY STUDENTS' ONLINE PRIVACY AWARENESS IN TERMS OF THE CERTAIN VARIABLES

Emel TÖNGEL

Amasya University, Institute of Science

Department of Computer Education and Instructional Technology, M.S., August / 2020

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Mehmet KARA

The purpose of this study is to investigate the online privacy awareness of university students in terms of individual and intervention factors. The human aspects of the information security model were adopted as the conceptual framework. The causal-comparative research design was used to answer the research questions and the convenience sampling strategy was used to select the participants. The participants of the study are 552 students of the two public universities. The data were collected in the spring semester of 2019-2020 academic year by using demographics information form, "Online Privacy Awareness Scale", "Digital Literacy Scale", and "Virtual Environment Interpersonal Trust Scale". The collected data were analyzed through descriptive statistics, independent samples t-test, analysis of variance, Pearson Correlation analysis, and hierarchical regression analysis. The findings firstly indicated that online privacy awareness of the university students is at a high level. Besides, the association of the online privacy awareness with age, digital literacy, virtual environment interpersonal trust, and the usage duration of the internet and mobile devices was found as significant while no significant relationship was found between online privacy awareness and the duration of social media usage. Although female participants have higher scores of online privacy awareness than males, this difference was found as non-significant. Their privacy awareness also significantly varies in terms of their department while no difference was observed in terms of whether their department is related to information and communication technology. As another finding, their privacy awareness does not significantly vary depending on whether they had a previous privacy problem. Finally, it was revealed that the department and digital literacy of the students are the significant predictors of online privacy awareness. The

findings of the study were discussed based on the related literature and recommendations were offered for future studies and practice.

Keywords: online privacy awareness, digital literacy, interpersonal trust, university students.

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde, desteğini çalışmanın her aşamasında hissettiren, iletişimde olduğumuz süre boyunca büyük ilgi ve özveri ile benimle ilgilenen, çalışmaya başladığımız süreçten itibaren duymuş olduğu güveni her zaman hissettiren, değerli bilgileri ve tecrübeleri ile yol gösteren çok değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KARA'ya en içten duygularıyla teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırma sürecinde desteklerini benden esirgemeyen, eğitim hayatım boyunca beni teşvik edip yol gösteren değerli annem Esmem TÖNGEL, babam Mehmet TÖNGEL ve kardeşlerime tüm kalbimle teşekkür ederim. Bu süreçte hayat yolunda beraber yürümek için adım attığım, her daim desteğini ve güvenini hissettiğim Seyit KARADAŞ'a tüm kalbimle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	iv
TEZ ONAY SAYFASI.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR.....	x
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xv
KISALTMALAR.....	xvi
I. BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Önemi.....	3
1.2. Problem Durumu.....	4
1.3. Araştırma Soruları.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları	5
II. BÖLÜM.....	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Literatür Taraması.....	8
2.1.1. Mahremiyet	8
2.1.2 Çevrimiçi Mahremiyet.....	10
2.1.3 Dijital Okuryazarlık	13
2.1.4 Kişilerarası Güven	15
2.2. İlgili Çalışmalar	17
2.2.1 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	17
2.2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	22
III. BÖLÜM.....	26
3. YÖNTEM.....	26
3.1. Araştırma Modeli.....	26
3.2. Araştırmanın Örnekleme	26

3.3. Veri Toplama Araçları	32
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	32
3.3.2. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı Ölçeği	32
3.3.3. Sanal Ortam Kişilerarası Güven Ölçeği	33
3.3.4. Dijital Okuryazarlık Ölçeği.....	34
3.4. Veri Toplama Süreci	35
3.5. Verilerin Analizi	37
3.6. Araştırma Etiği	40
IV. BÖLÜM	42
4. BULGULAR.....	42
4.1. Giriş	42
4.1. Betimsel Bulgular	42
4.2. Çıkarımsal Bulgular.....	47
4.2.1. Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Cinsiyete Göre Değişimi	47
4.2.2. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Yaşa Göre Değişimi	50
4.2.3. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığının Dijital Okuryazarlık ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenle İlişkisi.....	51
4.2.4. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığının İnternet, Sosyal Medya Ve Mobil Cihaz Kullanım Yılıyla İlişkisi	52
4.2.5. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığının Bölümlere Göre Değişimi	54
4.2.6. Üniversite Öğrencilerinin Bölümlerinin Bilişimle İlgili Olup Olmama Durumuna Göre Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Değişimi	63
4.2.7. Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Gizlilik Sorunu Yaşama Durumlarına Göre Değişimi.....	66
4.2.8. Çevrimiçi Gizlilik Farkındalığını Yordayan Faktörlere İlişkin Bulgular	68
V. BÖLÜM	73
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	73
5.1. Tartışma	73
5.3. Öneriler.....	84
6. KAYNAKÇA.....	86
EKLER.....	92
EK.1	93
ÖZGEÇMİŞ	99

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Çevrimiçi mahremiyet, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güvene ilişkin betimsel bulgular	42
Tablo 2. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ölçeğinin maddelerine ilişkin betimsel bulgular	44
Tablo 3. Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları	48
Tablo 4. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığının yaş ile ilişkisi	50
Tablo 5. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ile dijital okuryazarlık, sanal ortam kişilerarası güven arasındaki ilişki	51
Tablo 6. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ile internet, sosyal medya ve mobil cihaz kullanım yılı arasındaki ilişki	53
Tablo 7. Üniversite öğrencilerinin bölümlerine göre çevrimiçi mahremiyet farkındalığı düzeyleri	54
Tablo 8. Dijital okuryazarlık ve kişilerarası güven için bölümlere göre elde edilen betimsel bulgular	59
Tablo 9. Bölümlere göre üniversite öğrencilerinin dikkat, güvenlik ve iletişim ve paylaşım puanları	61
Tablo 10. Bölümlere göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları ..	62
Tablo 11. Üniversite öğrencilerinin bölümlerinin bilişimle ilgili olup olmama durumuna göre çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının değişimi	63
Tablo 12. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının gizlilik sorunu yaşama durumlarına göre betimsel bulguları	66
Tablo 13. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığını yordayan faktörlere ilişkin bulgular	69
Tablo 14. Dikkati yordayan faktörlere ilişkin bulgular	70
Tablo 15. Güvenliği yordayan faktörlere ilişkin bulgular	71
Tablo 16. İletişim ve paylaşımı yordayan faktörlere ilişkin bulgular	72

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Öğrencilerin üniversitelere göre dağılımı	27
Grafik 2. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı	28
Grafik 3. Öğrencilerin yaşa göre dağılımı	28
Grafik 4. Öğrencilerin bölüme göre dağılımı	29
Grafik 5. Öğrencilerin sınıfa göre dağılımı	30
Grafik 6. Öğrencilerin internet kullanım yılına göre dağılımı	30
Grafik 7. Öğrencilerin mobil cihaz kullanım yılına göre dağılımı	31
Grafik 8. Öğrencilerin sosyal medya kullanım yılına göre dağılımı	31
Grafik 9. Öğrencilerin gizlilik sorunu yaşama durumuna göre dağılımı	31
Grafik 10. Veri toplama sürecinde yapılan işlemler	35
Grafik 11. Veri analizi sürecinde yapılan analizler	37
Grafik 12. Araştırma soruları ve yapılan analizler	40
Grafik 13. Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları ...	48
Grafik 14. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin dikkat puanları	56
Grafik 15. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin güvenlik puanları	57
Grafik 16. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşım puanları	57
Grafik 17. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları	58
Grafik 18. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları	60
Grafik 19. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güvenleri	60
Grafik 20. Bölümlerinin bilişimle ilgili olup olmama durumuna göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları	64
Grafik 21. Gizlilik sorunu yaşama durumuna göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları	67

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Araştırmanın kavramsal modeli	7
Şekil 2. Test edilen yordayıcı modele ilişkin bulgular.....	70

KISALTMALAR**SAS:** Sosyal Ağ Sitesi**TÜİK:** Türkiye İstatistik Kurumu

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Kısa geçmişine sahip olmasına rağmen internet, gelişimini hızla arttırmış olup kurumsal, devlet ve bireysel birçok ağı birbirine bağlayarak veri aktarımını hızlandırmıştır. Türkiye'ye internetin gelişi 20. yüzyılın sonlarında doğru gerçekleşmiş, ilk süreçte üniversiteler internet ağını kullanmaya başlamıştır. Kısa bir sürenin ardından ticari kuruluşlar ve haneler için internet kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır (Saka, 2019). Günümüzde internet oldukça yaygınlaşması ile birlikte bireyler artık pek çok farklı şekilde internete erişmekte ve farklı amaçlarla interneti kullanmaktadırlar. İnternetin hızla yaygınlaşması ve kolay erişim sağlanması, bireylerin internet ortamlarındaki faaliyetlerini arttırmış bununla birlikte bireylerin bilgi alışverişlerini çoğaltmıştır (Kalaman, 2017).

Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte bilgisayarların boyutunun küçülmesi ve taşınabilirliğinin artmasıyla birlikte günlük hayatımızda yeri giderek artmıştır. Günümüzde ise bilgisayarlar oldukça küçülmüş, mobil cihazlar yaygınlaşmış insanların kullanımı oldukça artmıştır. Günümüzde insanlar kolaylıkla bilgisayarlar ve mobil cihazlar ile internete gün içinde istedikleri zaman erişebilmekte ve sıklıkla kullanmaktadırlar. Dijital teknolojilerin yaygınlaşması ile birlikte bireyler sosyal medya platformları, ticari amaçlı siteler, çevrimiçi oyunlar, kurumsal siteler ve bunlar gibi birçok kaynağa erişimleri kolaylaşmış, hayatlarında önemli bir yer almıştır.

İnsanların internet kullanımının giderek artmakta olduğu görülmektedir. Günümüzde internetin dünyanın her yerinden insanların bağlandığı, veri alışverişinin yapabildiği, insanların birbiriyle iletişim kurabildiği bir platform olarak hayatımızda önemli bir yeri vardır. Gelişen teknoloji ile birlikte insanların bilgiyi birçok farklı ortamda paylaşması ve bilgiye hızlı bir şekilde erişmesiyle bireyler arası iletişim de farklı boyutlara ulaşmıştır (Güldüren, Çetinkaya ve Keser, 2016; Taşdelen ve Çataldaş, 2017; Hazar, 2018). Bu durum, hayatımızda birçok farklı şekilde görülmektedir. Hayatımızda giderek artan yere sahip olmaya başlayan sosyal medya, mesajlaşma, çevrimiçi oyun ve kurumsal uygulamalar benzeri platformlar bilginin hızla ve farklı boyutlarda paylaşımını artırmıştır. Yaşanan teknolojik gelişmeler hayatımızın pek çok alanında kullanılmaya başlamış ve bu gelişmelerle birlikte internetin kapsamı genişlemiştir (Korucu ve Çakır, 2015; Balay, Kaya ve Çevik, 2014). Bununla birlikte bireyin yaşamında vazgeçilmez bir yere sahip olmayı

başaran İnternet, mahremiyetin korunmasının oldukça zorlaştığı bir yer haline de gelmiştir (Yabancı, Figen ve Ulutaş, 2018).

Günümüzde alışverişten bankacılığa, iletişimden kamusal faaliyetlere kadar birçok hizmetin dijital ortamlara taşınması, bireylerin bu ortamlara erişiminin arttırdığı, bireyin kendini özgür hissettiği bu ortamlarda sınırsız paylaşımlar yapmasına ve bilgilerini sorgulamadan paylaşmasını normalleştirdiği ifade edilmektedir (Kalaman, 2017). Yaşanan teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelerin yaşamımızın bir parçası haline gelmesiyle sürekli çevrimiçi ulaşılabilir olma durumu mahremiyet problemini oluşturmaktadır. Bu durum birtakım ihlallere (özel hayat, özgür olma vb.) neden olabilmektedir (Karslıoğlu, 2014). Mahremiyet kavramı zamanın etkisi, kültürel farklılıklar ve teknolojik gelişmeler gibi yenilikler sonucunda değişim göstermektedir (Acılar, Olgun ve Görür, 2015; Aslanyürek, 2016; Barkuş ve Koç, 2019). Mahremiyet geçmişten bugüne var olan bir kavramdır ve gelişen teknoloji ve modernleşme ile birlikte hayatımızda önemi artmıştır (Karagülle, 2015). İçinde bulunulan bu dönemde bireyin var olduğu her alanda kişisel verilerinin değer kazanmasıyla son yıllarda mahremiyet giderek önem kazanmıştır (Furnell ve Phippen, 2012).

Dünya nüfusunun yarısından fazlası internet erişimine sahipken, ülkemizde bu oran TÜİK (2019) verilerine göre %75.3 olarak görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye’de bireylerin internet kullanmaya ortalama başlama yaşı, yapılan incelemelerde 6 yaş olarak görülmüştür (TÜİK, 2019). İnternet ile oldukça erken yaşlarda tanışan çocuklar, yine bu dönemlerde bilgisayarlar ve mobil cihazları kullanmaya başlamaktadırlar (TÜİK, 2019). Yapılan incelemelerin sonuçlarına göre 6-15 yaş aralığında çocuklar interneti %79.5 ile oyun oynama, %56.7 ile bilgi arama, %53.5 ile sosyal medya ağlarına katılmak için kullandıkları görülmüştür (TÜİK, 2019). Ülkemizde gençler oldukça erken yaşlarda internet, bilgisayar, mobil cihazlar ve sosyal medya platformlarını kullanmaya başlamaktadır. Bu durumda bireylerin kullandıkları ortamlarda hangi bilgileri edindikleri, hangi bilgileri kimlerle ve hangi boyutta paylaştıkları, bu ortamlarda mahremiyetlerini nasıl korudukları ve aslında en önemlisi mahremiyetlerinin ne kadar farkında olduklarını bilmek risklere karşı en temel önlemdir.

Çevrimiçi mahremiyet kavramı internette bilgi toplamak, görüş bildirmek ve benzeri amaçlarla bağlanan kişilerin bu süreçte bilgilerinin korunması için alınabilecek tedbirler olarak ifade edilmektedir (Strauss ve Rogerson, 2002; Wu, Lau, Atkin ve Lin, 2011). Verileri gizlemede artan zorluklar bireylerin zamanla bu konuyu düşünmemelerine, bıkkınlık hissetmelerine ve çevrimiçi kimliklerini korumada zorlanmalarına sebep olmaktadır (Taddicken, 2014; Choi, Park ve Jung, 2018). Bireylerin dijital ortamlarda bağımsız

olduklarını düşünerek çoğu zaman mahremiyetlerinin bozulduğu konusunda kaygılanmamakta veya bozulduğunun farkında olmadıkları ifade edilmektedir (Kalaman,2017). Çevrimiçi mahremiyeti etkileyen faktörlerin, davranışların ve farklı sosyal ortamların ve ayrıca gizlilik davranışlarının nelerle ilişkili olduğunun araştırılması gerektiği belirtilmiştir (Cho, Lee ve Chung, 2010; Davis ve James,2012; Hofstra, Conter ve Tubergen, 2016; Jordaan ve Heerden, 2017; Boerman, Kruikemeier ve Zuiderveen Borgesius, 2018; Cho, Sanchez ve Lim, 2015; Wolf, 2019). Bu bağlamda, araştırmanın konusu üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir.

Araştırmanın I. Bölümünde Araştırmanın Önemi, Problem Durumu ve Araştırma Soruları alanlarından bahsedilmiştir. Araştırmanın II. Bölümünde Kavramsal Çerçeve, Literatür Taraması ve İlgili Araştırmalar bölümleri sunulmuştur. II. Bölümde yer alan Literatür Taraması alanı içinde konuyla ilişkili olan “Mahremiyet”, “Çevrimiçi Mahremiyet”, “Dijital Okuryazarlık” ve “Güven” kavramlarından ve bu kavramların birbiriyle ilişkilerinden bahsedilmiştir. Araştırmanın III. Bölümünde araştırma için kullanılan Yöntem, Araştırmanın Örnekleme, Veri Toplama Araçları ve Veri Analizleri alanlarından bahsedilmiştir. Araştırmanın IV. Bölümünde yapılan analizler sonucunda ulaşılan Bulgulardan bahsedilmiştir. Son olarak, araştırmanın IV. Bölümünde Tartışma, Sonuç ve Öneriler sunulmuştur.

1.1. Araştırmanın Önemi

İlgili alanyazın incelendiğinde çevrimiçi mahremiyet konusunda internet kullanıcıları, üniversite ve lise öğrencileri ile yapılmış çalışmaların olduğu görülmüştür (Steeves ve Webster, 2008; Cho ve diğerleri, 2010, Boerman ve diğerleri, 2018). Bununla birlikte çevrimiçi mahremiyet konusunda bireylerin risk algıları, gizlilik davranışları ve ebeveyn arabuluculuğu konularında araştırmalar yer almaktadır. Ama bu çalışmada olduğu gibi çevrimiçi mahremiyet farkındalığının hem demografik özellikler hem dijital okuryazarlık hem de psikolojik özelliklerle (Kişilerarası güven) ilişkisinin araştırıldığı bir çalışma bulunmadığı görülmüştür. Bu nedenle, bu çalışmanın ilgili alanyazında bahsedilen boşluğun doldurulmasına yönelik katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmayla cinsiyet ve yaş değişkeniyle birlikte diğer demografik özelliklerin (internet kullanım yılı, mobil cihaz kullanım yılı, sosyal medya kullanım yılı ve gizlilik sorunu yaşama), kişisel beceriler (Dijital okuryazarlık) ve psikolojik özelliklerin (Kişilerarası güven) çevrimiçi mahremiyet farkındalığını nasıl etkilediği ortaya konulacaktır. Bunun yanı sıra bu

değişkenlerin çevrimiçi mahremiyet farkındalığını ne derece etkilediği ve yordadığı ortaya konulacaktır.

Araştırmanın sonuçları; üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarını etkileyen faktörleri ortaya çıkararak, öğrencilere çevrimiçi mahremiyet farkındalığı kazandırılmasında hangi faktörlere odaklanılması gerektiğini vurgulayacaktır. Bu faktörlerin belirlenmesi konuyla ilgili dersler için yapılacak konu içeriklerinin hazırlanmasına fayda sağlayacaktır. Bununla birlikte bireylerin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarına yönelik yapılacak olan diğer çalışmalar için örnek teşkil edecektir. Son olarak, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı kazandırılmasına yönelik müdahale çalışmalarının yapılmasına da katkı sunacaktır.

1.2. Problem Durumu

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının; dijital okuryazarlıkları, sanal ortam kişilerarası güven algıları, cinsiyet, yaş, internet kullanım yılı, mobil cihaz kullanım yılı, sosyal medya kullanım yılı ve gizlilik sorunu yaşama durumları açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki araştırma soruları cevaplanmaya çalışılmıştır.

1.3. Araştırma Soruları

1. Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları, Dijital Okuryazarlık ve Sanal Ortam Kişilerarası Güven düzeyleri nedir?

- Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık düzeyleri nedir?
- Üniversite öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık düzeyleri nedir?
- Üniversite öğrencilerinin Sanal Ortam Kişilerarası Güven düzeyleri nedir?

2. Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları ile Dijital Okuryazarlıkları, Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri ve demografik özelliklerle arasındaki ilişki nasıldır?

- Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları ile Dijital Okuryazarlıkları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri arasında ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları, Dijital Okuryazarlıkları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

- c) Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları, Dijital Okuryazarlıkları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri ile yaş arasında ilişki var mıdır?
  - d) Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları, Dijital Okuryazarlıkları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri eğitim aldıkları bölüme göre farklılaşmakta mıdır?
  - e) Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları, Dijital Okuryazarlıkları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri ile internet, sosyal medya ve mobil cihaz kullanım yılı arasında ilişki var mıdır?
  - f) Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları, Dijital Okuryazarlıkları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri bölümlerinin bilişimle ilgili olup olmama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
  - g) Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı, Dijital Okuryazarlıkları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri bölümlerinin mahremiyet sorunu yaşama durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları, Dijital Okuryazarlıkları ve demografik özellikler tarafından ne düzeyde yordanmaktadır?

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma iki devlet üniversitesinde 2019 - 2020 bahar döneminde öğrenim görmekte olan 552 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları "Demografik Bilgi Formu", "Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı Ölçeği", "Dijital Okuryazarlık Ölçeği" ve "Sanal Ortam Kişilerarası Güven Ölçeği" ile sınırlıdır.
3. Araştırmanın örnekleme yöntemi kolay ulaşılabilir örnekleme stratejisi ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçme araçlarında yer alan sorulara samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.
2. Araştırma için seçilmiş olan örneklemin, evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
3. Araştırma sürecinde kullanılan veri toplama araçlarının, araştırmanın amacını için yeterli olduğu varsayılmıştır.

II. BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesi Parsons, McCormac, Butavicius, Pattinson ve Jerram (2014) tarafından hazırlanmış olan ve Şekil 1'de sunulan "Bilgi Güvenliğinin İnsani Yönleri Modeli" temel alınarak hazırlanmıştır. Bilgi Güvenliği konusunda insan hatalarından kaynaklanan eksiklikler ve sorunların olduğu, bireylere ait faktörlerin bu durumu etkilediği ifade edilmiştir (Parsons ve diğerleri, 2014). Parsons ve diğerleri (2014), bilgi güvenliği konusunda var olan bilgi, tutum ve davranışlar ile bireylere ait faktörler arasında ilişki olup olmadığı belirlemek amacıyla bu modeli ortaya koymuşlardır.

Parsons ve diğerleri (2014), hazırlamış oldukları modelin ilk aşamasında karma bir yöntem kullanılarak Bilgi Güvenliği konusu için anket çalışması gerçekleştirmişlerdir. Yapmış oldukları bilgi güvenliği anket çalışmasının ardından bilgi güvenliğini etkileyen yedi odak alanı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu modelde kullanılan yedi odak noktasını; internet kullanımı, e-posta kullanımı, sosyal ağ sitesi kullanımı, şifre yönetimi, olay raporlama, bilgi işleme ve mobil bilişim olarak belirtmişlerdir. Bununla birlikte araştırmacılar oluşturulan bu yedi odak noktasının her birini ölçebilmek amacıyla bilgi, tutum ve davranış olarak ifadeler oluşturmuşlardır. Bu alanlar şu şekilde tanımlanmaktadır:

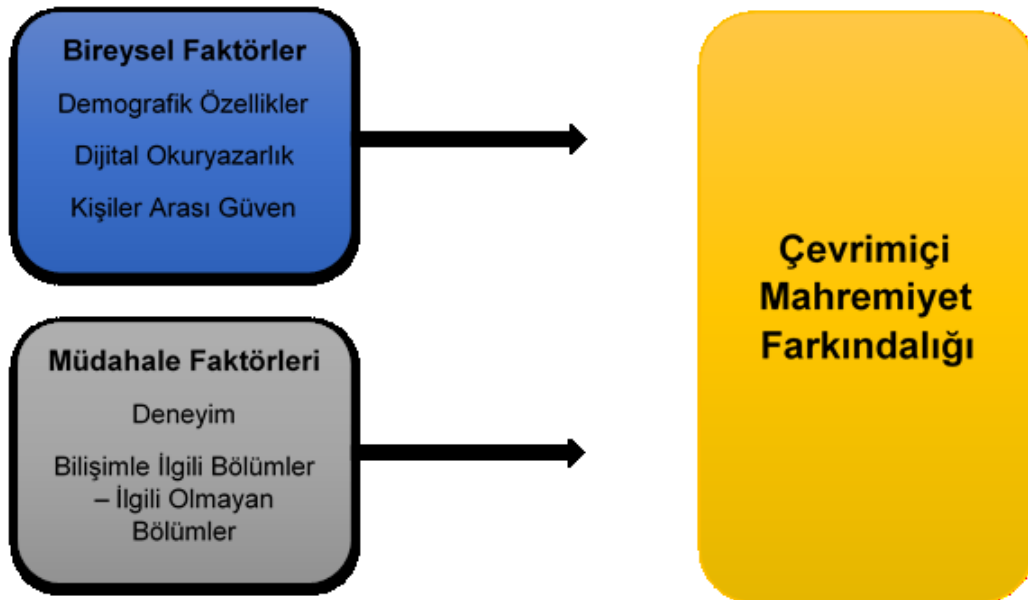
1. İnternet Kullanımı: Bu alan yetkisiz yazılım yükleme, şüpheli web sitelerine erişim ve internetin uygunsuz kullanımı alt başlıklarından oluşmaktadır.
2. E-Posta Kullanımı: Bu alan e-postaları yönlendirme, ekleri açma ve Bilişim Teknolojileri departmanının sorumluluk seviyesi alt başlıklarından oluşmaktadır.
3. Sosyal Ağ Sitesi (SAS) Kullanımı: Bu alan SAS için harcanan çalışma süresi, SAS'ın Sonuçları ve SAS'da çalışma hakkında yayın gönderme alt başlıklarından oluşmaktadır.
4. Şifre Yönetimi: Bu alan kilitli iş istasyonları, parola paylaşımı ve iyi bir şifre seçme alt başlıklarından oluşmaktadır.
5. Olay Raporlama: Bu alan şüpheli kişileri bildirme, meslektaşların kötü davranışlarını bildirme ve tüm güvenlik olaylarını bildirme alt başlıklarından oluşmaktadır.
6. Bilgi İşleme: Bu alan hassas belgelerin atılması, DVD/USB aygıtları takma ve hassas malzemeyi emniyetsiz bırakma alt başlıklarından oluşmaktadır.

7. Mobil Bilgisayar: Bu alan kişisel elektronik cihazların fiziksel olarak güvenliğini sağlama, mobil ağlar üzerinden hassas bilgiler gönderme ve iş e-postasını ücretsiz ağ üzerinden kontrol etme alt başlıklarından oluşmaktadır (Parsons ve diğerleri, 2014).

Bununla birlikte Parsons ve diğerleri (2014), alanyazında bu durumu etkileyen insan hatalarının sıklıkla olduğunu yaptıkları analizler sonucunda ifade etmişlerdir. Bu hataları Bireysel, Örgütsel ve Müdahale olarak üç başlık altında toplamışlardır (Parsons ve diğerleri, 2014). Bu alanlar;

1. Bireysel Faktörler: Bu alan demografik özellikler, psikolojik faktörler ve öz yeterlilik alt başlıklarından oluşmaktadır.
2. Örgütsel Faktörler: Bu alan örgütsel ve güvenlik kültürü, özel norm ödülleri ve ceza alt başlıklarından oluşmaktadır.
3. Müdahale Faktörleri: Bu alan eğitim, bilgi güvenliği eğitimi bilinci ve deneyim alt başlıklarından oluşmaktadır (Parsons ve diğerleri, 2014).

Bu araştırmada Parsons ve diğerlerinin (2014), Bilgi Güvenliğinin İnsani Yönleri modeli incelenmiş ve yapılacak olan araştırma için Şekil 2'de yer alan model hazırlanmıştır. Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi mahremiyet farkındalığını çeşitli değişkenler çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla ilgili araştırmalar da temel alınarak Şekil 2'de yer alan model test edilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın kavramsal modeli

Bu araştırma için hazırlanan modelin alanları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Bireysel Faktörler: Bu alan demografik özellikler, Dijital Okuryazarlık ve Kişilerarası Güven alt başlıklarından oluşmaktadır.
2. Müdahale Faktörleri: Bu alan Deneyim ve Bilişimle İlgili Bölümler – İlgili Olmayan Bölümler alt başlıklarından oluşmaktadır.
3. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı: Bu alan ölçeğin kapsadığı “Dikkat”, “Güvenlik” ve “İletişim ve Paylaşım” alt faktörlerinden oluşmaktadır.

2.1. Literatür Taraması

Bu araştırmanın ilk aşamasında, konu kapsamına ve araştırma probleminin oluşturulmasına karar vermek amacıyla alanyazında yer alan ilgili çalışmalar incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle “Web of science”, “Scencedirect”, “Taylor & Francis”, “Wiley online library”, “Sage Journals”, “Springer”, “ERIC”, “Google Scholar” ve “ULAKBİM Tr Dizin” veri tabanlarında, “Online Privacy”, “Online Privacy Literacy” “Online Data Privacy”, “Online Data Protection” ve Türkçe karşılıkları olan “Çevrimiçi Gizlilik”, “Çevrimiçi Gizlilik Okuryazarlığı”, “Çevrimiçi Veri Gizliliği” ve “Çevrimiçi Veri Koruma” anahtar kelimeleri ile taramalar yapılmıştır. Yapılan tarama çalışmasında elde edilen araştırmalar kavramsal çerçevesi, araştırmanın amacı, kullanılan yöntem, örnekleme stratejisi, veri toplamak için kullanılan araçlar ve elde edilen sonuçları bakımından incelenmiştir.

2.1.1. Mahremiyet

Mahremiyet kavramının her birey için aynı anlamı taşımaması, mahremiyeti içeren konuların kişi, zaman ve kültüre göre değişebilmesi, kavramın tanımlanmasını ve sınırlarının belirlenmesini güçleştirmektedir (Aslanyürek, 2015). Aslanyürek (2016: 14), mahremiyet kavramının en yalın tanımının “gizli olması ve gizli kalması gereken şey” şeklinde ifade etmektedir. Kara’ya (2013) göre gizlilik kavramı, dijital verilere ve bilgi teknolojileriyle ilgili sistemlere yalnızca yetkiye sahip kişi veya kuruluşların giriş yapabildiği, gizli bilgi ve verilerin yetkisi bulunmayan kişi ve kuruluşlarca ele geçirilememesi durumunu ifade etmektedir. Mahremiyet kavramı, kişinin kendi yaşamı ve hayatına ilişkin bilgileri, başka kişilerle bunun ne kadarını ne şekilde paylaşacağını sınırlama hakkına sahip olduğunu ifade eder (Yüksel, 2003; Dedeoğlu, 2014). Bireye ait bilgilerin birey dışında başkasının ulaşabileceği bir konumda olması, bireyin mahremiyeti için sorunlar doğurmaya başlamaktadır.

Bireyin günlük yaşantısında önemli bir yeri olan mahremiyet hakkı diğer kişilerle iletişimi tamamen kesmesi veya onları yok sayması değil, bu kişilerle kişisel bilgilerini hangi ölçüde paylaşacağı hakkına kendinin sahip olmasını ifade etmektedir (Yüksel, 2003). Günlük hayatımızda mahremiyet birçok konuda farkında olmadığımız veya farkında olduğumuz halde göz ardı ettiğimiz bir durumdur. Bireyler gelişen teknolojinin de etkisiyle kendilerine ait hangi bilgilerinin mahremiyetleri kapsamında olduğunu fark etmekte zorlanıyor olabilirler. Bireylerin başkaları ile paylaşmak istemedikleri veya istediği kadarını paylaşmak istediği pek çok şey mahremiyet kapsamında yer almaktadır (Korucu ve Gürkez, 2019). Bireyin diğer kişilerle paylaşmakta olduğu kişisel bilgilerinin mahremiyetini ilgilendirdiğini veya mahremiyetini tehlikeye atmadığını düşünmesi, yaptıkları paylaşımları kolaylaştırmalarına sebep olabilir. Örneğin bireyin cep telefonu numarasının oldukça kişisel bir bilgi olmasına rağmen, tehlike durumu olarak görmemesi herkesle paylaşabileceği düşüncesinin oluşmasına neden olabilmektedir.

Hayatımızda önemli bir yer edinmeye başlayan teknoloji büyük kolaylıklar getirmesinin yanı sıra gizlilik ve güvenliğimizi tehdit edebilmektedir (Ben-Ze'ev, 2003). Bu tehdit bireylerin farkında olduğu bir durumda olsa göz ardı edilebilir. Mahremiyet bireyler için yalnızlık isteği ifade etse de bireyler diğer kişilerle birlikte olma arzusu içinde bulunurlar. Bu birliktelik duygusu bireylerin mahremiyetleri konusunu ihlal etmelerine sebep olabilmektedir (Ben-Ze'ev, 2003). Mahremiyet kavramı hayatımızda var olmasına karşın çoğu zaman onun için gayret göstermediğimiz, çoğu zamansa varlığından haberdar olmadığımız bir konudur (Yüksel, 2003). Mahremiyet, son yıllarda dikkat çeken bir konu olmasıyla birlikte internetin de büyümesiyle bireylerin mahremiyetlerinin korunmasına ilişkin endişelerinin ortaya çıkardığı ifade edilmektedir (Caudill ve Murphy,2000). İnternetin giderek yaygınlaşması ile birlikte bireye ait bilgi çeşitliliğinin giderek artması, bireyler için mahremiyetin tehlikeye girmesi riskini artırmaktadır.

İnternet, birçok bireyin birbiri ile anında iletişime geçebilmesini, anlık veri paylaşabilmesini ve dünyaya açık bir platformda yer alabilmesini sağlamıştır. Zaman ve mekân kavramlarını değişime uğratan internet, mahremiyetin sınırlarını etkilemiş ve muhafaza edilmesini zorlaştırmaya başlamıştır (Kalaman,2017). Aslanyürek (2016), gelişen teknolojiyle birlikte internet kullanımının da arttığını, devlet, bilgisayar korsanı ve pazarlama şirketlerinin yaptığı gizlilik ihlallerinin, güvenlik konusunda sorgulama yapılması gerçeğini ortaya çıkardığını belirtmiştir. Çevrimiçi mahremiyet, günümüzde internet kullanıcılarının en büyük tedirginlik yaşadığı konulardan bir tanesidir (Acılar ve diğerleri, 2015). Dikkat edilmesi gereken mahremiyet durumu bireylerin göz ardı etmemesi gereken bir durumla olmakla birlikte bu durumda yaşayacakları ihlaller için önlemler alması gerekmektedir.

2.1.2 Çevrimiçi Mahremiyet

Hızla ilerleyen teknoloji ve dijital yenilikler mahremiyet kavramında değişimi sağlamıştır. Bununla birlikte teknoloji, mahremiyetin yapısını ve nasıl değerlendirileceği konusunu etkilemiş; internet gizliliği, kişisel veri gizliliği gibi konular da incelenmeye başlanmıştır (Eroğlu, 2018). Kişisel verilerin izinsiz başka kişilerin eline geçmesi ve kullanılması yaşadığımız dönemde büyük tehlike oluşturmaktadır. Bu durum düşünüldüğünde her bireyin mahremiyet konusunda farkındalık içinde olması oldukça önemlidir (Eroğlu, 2018). Çevrimiçi ortamlarda kullanılan platformlar için paylaşılmak zorunda kalınan bilgiler bireylerin bilgileri üzerinde kontrollerinin kaybolduğunu hissetmelerine sebep olmaktadır (Choi ve diğerleri, 2018). Bu durum bireyleri mahremiyetleri konusunda endişeye düşürmekte ve bu konunun önemini düşünmelerini sağlamaktadır.

Günümüzde özellikle gençlerin internet ve çevrimiçi ortamları kullanımı giderek artmıştır. Çocuklar ve gençler karmaşık ve hızla gelişen teknolojilerle iç içedirler (Güldüren, ve diğerleri, 2016). Bununla birlikte artan teknoloji kullanımının ortaya çıkardığı sorunlardan biride mahremiyettir (Acılar ve Mersin, 2001). Mahremiyet alanında yapılan çalışmalar, bireylerin kişisel bilgilerini bilerek veya bazen farkında olmayarak erişime açtıklarını göstermektedir (Eroğlu, 2018). Gelişen teknoloji ile birlikte mahremiyeti korumak bireyler için daha da zorlaşmaktadır (Karagülle, 2015). Çevrimiçi ortamlarda giderek gelişen ve değişim gösteren sistemlerde kullanıcılar bilgilerini bırakmak istemeseler de, kullanıcılar farkında olmadıkları izler bırakılmaktadır. Bireyin toplumun merkezinde olması ve ona ait kişisel bilgilerin giderek önem kazanması mahremiyet kavramının da önemini artırmaktadır. Bu bağlamda bireyler kullanmak istedikleri platform içeriği için mahremiyetlerini göz ardı edebilmekte veya bireyler isteyerek mahremiyetlerinden vazgeçebilmektedir (Bergström, 2015).

Çevrimiçi mahremiyet kavramı, bilgiye erişmek, görüş bildirmek ve benzeri hedeflerle internete bağlanan kişilerin internette geçirdikleri zaman zarfında bilgilerinin korunması için alınabilecek önlemler olarak ifade edilmektedir (Strauss ve Rogerson, 2002; Wu ve diğerleri 2011). Bu bağlamda Strauss ve Rogerson (2002) korunması gereken bilgiyi, bireyin kişisel bilgileri; adı, adresi, ailevi bilgileri, kimlik numarası vb. olarak ifade etmiştir. Bireyin kişisel verilerinin sadece adı, soyadı veya kimlik numarasıyla sınırlı kalmadığı e-posta adresiler, IP numaraları, ziyaret ettiği ticari sayfalar vb. bilgileri de kapsadığı, bu bilgilerin korunmasına son zamanlarda daha çok ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir (Takçı ve Canbay, 2017).

Bireyin kimlik bilgileri, telefon numarası gibi bilgileri dijital ortamlarda herkesin erişimine açılmış ve büyük veri tabanlarına kaydedilmektedir (Kalaman,2017). İnternet ortamlarında kullanılan platformların gizlilik protokolleri, bireylerin anlamakta zorlanmaları ve gittikçe karmaşık bir yapıya bürünmesi, bireylerin çevrimiçi ortamlarda kişisel bilgilerini yönetme isteklerinin azalmasına yol açmaktadır (Choi ve diğerleri, 2018).

Aslanyürek (2016: 14), çevrimiçi mahremiyet kavramını “internet üzerinde bilinçli veya bilinçsiz olarak paylaşılan kişiye özel bilgilerin gizliliği ve güvenlik seviyesi ile ilgili bir kavram” olarak ifade etmektedir. İnternet üzerinde kişisel bilgilerin, başkaları tarafından çalınması vb. endişeleri ifade eden bir kavramdır (Aslanyürek, 2016). Çevrimiçi mahremiyet kavramı düşünüldüğünde bireylerin, diğer kişilerin şahsi verilerine ulaşılabilirliği için seçenekler sunmaları ve bu bilgileri başkalarının elde edemeyeceği biçimde kontrol etme olanakları olması gerekmektedir (Milne, Rohm ve Bahl, 2004). Chen, Beaudoin ve Hong (2017), bireylerin çevrimiçi gizlilikleri hakkında web sitesi gizlilik politikaları, çevrimiçi ortamlardaki gizlilik hakkında bilgi, kişisel bilgilerinin ele geçirebileceği ve kişisel bilgilerinin ifşa olacağıyla ilgili bilgi sahibi olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Çevrimiçi mahremiyet konusu, internette yapılacak pek çok eylemde bireylerin kaygı hissetmelerine neden olmaktadır (Aslanyürek, 2016). Bireyler giderek gelişen teknolojinin cazip imkânlarını sosyalleşme, çevrimiçi hizmetler alma veya ticaret, eğlence amaçlı kullanmaktadırlar. Bu amaçlarda kullandıkları bilgilerin kurumlar, işletmeler veya diğerleri tarafından kolayca toplanabilmesi, paylaşılabilmesi ve kötüye kullanabilmesi durumundan dolayı endişe duymaktadırlar (Cho, Roh ve Park, 2019). Aslanyürek (2015), çevrimiçi mahremiyet konusundaki riskleri ve kaygıları aşağıdaki gibi ifade etmiştir;

1. “Kişisel bilgilerin farklı yollara farklı amaçlarla hizmet etmek üzerine toplanması (pazarlama, gözetleme, kötüye kullanım vb.)”
2. “Özel hayatın gizliliğini ihlal eden konular”
3. “Diğer hakların ihlalleri - Kötü amaçlı yazılımlar ve virüsler”
4. “Dolandırıcılık ve çevrimiçi hırsızlık”
5. “Pharming (bilgisayar korsanlarının bilgisayarlara ya da mobil cihazlara sızması ve kişinin bilgisayarını ona fark ettirmeden kötü amaçlar için kullanması)”
6. “Sosyal mühendislik”
7. “Gözetim ve denetim amacıyla yapılan uygulamalar.” (Aslanyürek, 2015: 23).

Günümüzde çevrimiçi gizlilik pek çok unsur tarafından çeşitli teknolojiler kullanılarak ihlal edilebilmektedir (Aslanyürek, 2016). Aslanyürek (2016), gelişen teknolojiyle aynı hızda yükselen internetin kullanımı, mahremiyet alanında yapılan ihlallerin çevrimiçi ortamların güvenilirliğini yeniden düşünmemizi sağladığını ifade etmektedir. Karaarslan, Eren ve Koç

(2014), bireylerin internete bağlanmasıyla birlikte çevrimiçi ortamlarda takip edildiklerini, bununla ilgili alınan önlemlere rağmen çevrimiçi ortamlarda gerçekleştirdikleri işlemlerin izlenebileceği ve kişisel mahremiyetlerinin ihlal edilebileceğini ifade etmektedirler. Bu süreçte bireylerin kişisel bilgilerini saklamakta artan zorluklar zamanla mahremiyet konusunu düşünmemeleri, bu konudan usanmalarına ve çevrimiçi kimliklerini korumada zorlanmalarına sebep olmaktadır (Taddicken, 2014; Choi ve diğerleri, 2018).

Çevrimiçi ortamlarda bireyler istediklerini yapmakta özgür oldukları kadar bu ortamlarda mahremiyetleri konusunda endişelenmeli ve mahremiyetlerini koruyacak şekilde özgür adımlar atmaları gerekmektedir (Ben-Ze'ev, 2003). Bu özgürlük duygusu bireylerin çevrimiçi ortamlarda çeşitli platformlar için her türlü bilgilerini paylaşmaları, tanımadıkları birçok insanla ilişki kurmalarına sebep olabilmektedir. Çevrimiçi ortamlarda artan arkadaşlık ilişkileri, bireyin gerçek hayatındaki bilgilerin iletişim kurduğu kişilerce paylaşılması ve bu bilgiler üzerinde kontrol sahibi olamama durumu sebebiyle çevrimiçi mahremiyeti tehlikeye atabilmektedir. Çevrimiçi ilişkiler belirli bir sınır içinde tutulmadığı zaman mahremiyeti oldukça etkilemektedir (Ben-Ze'ev, 2003). Bu yüzden, çevrimiçi ortamlarda yaşanabilecek ilişkiler çevrimiçi mahremiyeti tehlikeye atmayacak şekilde yürütülebilir.

Çevrimiçi ortamlarda, bireylerin mahremiyetini tehlikeye atan durumlardan biri de açıklık konusudur. Bireyler için açıklık önemli olsa da mahremiyet de önemlidir (Ben-Ze'ev, 2003). Bireylerin bilgileri gizlemeyerek herkesle paylaşma duygusu açıklık isteğini artırırken; çevrimiçi ortamlarda herkese açık olan bilgiler mahremiyet için tehlike oluşturabilmektedir. Açıklık isteğinin de etkisiyle bireyler çevrimiçi ortamlarda giderek daha fazla kendilerini ifşa edebilmekte ve mahremiyetlerini kendileri ihlal edebilmektedirler. Sosyal ilişkilerin, ticari, eğitim ve sağlık gibi pek çok sektörün çevrimiçi ortamlara taşınması aynı zamanda bireylere ait bilgileri de bu ortamlara taşıdı (Wu, Huang, Yen ve Popova, 2012; Baumer, Earp ve Poindexter, 2004). Çevrimiçi ortamlara ulaşan bu bilgilerin kimin ve hangi kuruluşların eline geçeceği bireyin çevrimiçi mahremiyeti için bir risktir.

Bireylerin dijital ortamlarda bağımsız olduklarını düşünerek çoğu zaman mahremiyetinin bozulduğu konusunda endişe duymamakta veya bozulduğunun farkında olamamaktadırlar (Kalaman, 2017). Bireylerin çevrimiçi ortamlarda geçirdikleri sürede mahremiyetlerini tehdit eden bir diğer konu da, bireyin kendi kendine bilgilerini yaymasıdır (Yüksel, 2003). Bireyler çevrimiçi mahremiyetlerinden kaygı duymalarına rağmen, çevrimiçi ortamlardaki profillerinde kişisel bilgilerini ifşa etmektedirler (Jordaan ve Heerden, 2017). Bununla birlikte çevrimiçi ortamlarda bireylerin var olan tehlikeleri fiziksel tehlikeler gibi algılayamamaları, çevrimiçi mahremiyetlerinde özensiz olmalarına neden olmaktadır (Bergström, 2015). Bu durumda bireylerin hangi tehlikelerle karşı karşıya oldukları

bilememeleri mahremiyet zaafiyeti oluşturmaktadır. Bu nedenle, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı kazanımı, bireylerin çevrimiçi risklere karşı alabilecekleri en başta gelen tedbirdir.

2.1.3 Dijital Okuryazarlık

Günlük yaşamımızda dijital medya sosyal hayatımızın merkezine yerleşmiş ve iletişimin en çok kullanılan türlerinden biri olmuştur (Türten, 2018). Dijital dünyada bireyler pek çok bilgiyle karşılaşır ve bilginin doğruluğu tam olarak güvenilir değildir (Türkoğlu ve Doğan, 2018). Bilgi iletişim teknolojileri, medya ve dijital teknoloji kavramları ile birlikte dijital okuryazarlık kavramı da hayatımızda önemini artırmaya başlamıştır (Öçal, 2017). Bireylerin dijital bir çerçevede yer alabilme kabiliyeti dijital okuryazarlık olarak ifade edilmektedir (Işık, 2018). Özerbaş ve Kuralbayeva (2018: 16), dijital okuryazarlığı şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Hem bireyin bilgi iletişim teknolojilerini etkin olarak öğrenmesini kapsarken hem de bu teknolojilerle kişisel gelişimine katkı sunacak, hayatın herhangi bir bağlamında problemini çözecek, toplumsal katılım ve üretimini destekleyecek şekilde teknolojilerin güvenli, yasal ve ahlaki kullanımıyla ilgili yeterlikleridir”.

Bununla birlikte, dijital okuryazarlık bilgiye ulaşma, onu anlamlandırma, üretme ve diğer bireylere ulaştırabilme becerisidir (Işık, 2018). Dijital okuryazarlıkla ilgili olarak bilgiye erişme ve edinilen yeterliliklerin farkında olmak da önemli bir husustur (Türkoğlu ve Doğan, 2018).

Bilgi patlamasının yaşandığı bu çağda dijital teknolojilerin ve onları kullanma becerilerinin önemi gittikçe artmaktadır. Kozan (2018: 3), dijital okuryazarlık kavramını “ dijital teknolojiler kullanılarak yeni bilgiler elde etme, elde edilen bilgileri analiz ederek uygun ve yararlı olanlarını alma ve bu bilgilerden yeni bir sentez oluşturma” şeklinde tanımlamaktadır. Bu süreçte bireyin bilgiyi nasıl kullanacağı, nasıl işleyeceği ve hangi bilgileri erişime açacağı önemli bir unsurdur. Artan bilgi paylaşımı ve teknolojinin hızla gelişmesi, bireylerin dijital teknolojileri sıklıkla kullanması çevrimiçi ortamlarda bireylerin kişilerarası iletişimlerini etkilemiş, iletişimi başka boyutlara taşımıştır (Kozan, 2018). Bu iletişim süreçlerinde bireylerin hangi bilgilerini kimlerle paylaştığı konusu bireyin mahremiyeti açısından önem taşımaktadır.

Bireyler, dijital teknolojileri bilgi edinmek için kullanmak dışında oyunlar oynamak, alışveriş yapmak, sosyal medya kullanmak, diğer bireylerle ilgili bilgiler edinmek, çevrimiçi

platformlarda samimi ilişkiler kurmak ve devam ettirmek gibi birçok amaçla kullanılmaktadırlar. Gelişen dijital teknolojiler bireylere çevrimiçi ortamlarda dünyaya erişmek, kendilerini bu platformlarda temsil etmek ve iletişim kurmak için yeni yollar sunmaktadır (Buckingham, 2015). Buckingham (2015), dijital okuryazarlık kavramının dijital teknolojilerle geçirdikleri süreçlerde kullanacakları becerileri içerdiğini ifade etmektedir. Dijital okuryazarlık kavramının gelişen teknolojiyle birlikte çevrimiçi güvenlik kavramıyla da ilişkili hale gelmektedir (Buckingham, 2015). Buckingham (2015), dijital okuryazarlıkla ilgili tartışmalardan birinin geliştirilen bu becerilerle birlikte çevrimiçi ortamlarda bilgiye erişim ve bilginin kullanımının bazı ihmalleri ortaya çıkardığını ifade etmektedir. Bu ihmallerin içinde bireylerin bilgilerine diğer kişiler tarafından erişilmesi, bu bilgilerin kullanılması ve bu durumun güvenlikle ilgili sorunlar oluşturmasıdır. Bu bağlamda, endişe verici durumlardan biri bireylerin gelişmiş arama becerileri edinmesi ve bilgi kaynaklarına ulaşmalarının kolaylaşmış olmasıdır (Buckingham, 2015). Dijital okuryazar olan bireylerin bilgileri dijital ortamlara sunarken güvenli paylaşımlar yapmaları beklenmektedir (Zurnacı Parlak, 2019). Bireylerin çevrimiçi mahremiyetlerini korurken yapacakları güvenli paylaşımlar için dijital okuryazarlık becerilerinin yeterli düzeyde olması gerekmektedir.

Bireyler dijital teknolojileri kullanarak bilgiye daha hızlı erişmekte ve bu süreçte dijital okuryazarlık becerilerine ihtiyaç duymaktadırlar (Öçal, 2017). Dijital teknolojilerin hayatımızda her alanda yer alması kendimizi ifade etme biçimlerimizin ve iletişim kurma şekillerimizin zamanla değişmesine sebep olmuştur (Knutsson, Blåsjö, Hållsten ve Karlström, 2012). Dijital okuryazarlık kavramı güncel teknoloji ile birlikte gelişen bir kavram olmakla birlikte ortaya çıkan yeni becerileri de içinde bulundurmaktadır (Ng, 2012). Öçal (2017), dijital okuryazarlık kavramının sadece dijital teknolojileri kullanmayı değil aynı zamanda güçlü iletişim becerilerini, güvenliklerini nasıl sağlayacaklarını, içinde buldukları toplumun var olan bilgi birikimi hakkında bilgileri ve becerileri de içerdiğini ifade etmektedir. Dijital okuryazarlığın içinde e-posta gönderme, internette bilgi arama, bilgiyi kullanma gibi pek çok alt işlev bulunmaktadır (Mohammadyari ve Singh, 2015). Bununla birlikte, dijital okuryazarlık kavramı; akıllı cihazların kullanımı, bu cihazlarda kullanılan mesajlaşma uygulamaları, sosyal medya uygulamalarını kullanma vb. pek çok işlemde dijital yapılar oluşturabilme becerilerini de içermektedir (Mohammadyari ve Singh, 2015; Ting, 2015). Yaşadığımız çağda teknoloji hızla gelişmekte ve bireylerin dijital ortamlar için yeni beceriler geliştirmeleri önem kazanmaktadır. Bu becerilerin içinde bireylerin çevrimiçi ortamlarda mahremiyetlerini etkileyecek bilgiye erişme ve bilgiyi kullanma becerileri günümüzde bireyler için önemli bir yer tutmaktadır. Bireylerin güncel teknolojilere uyum sağlayabilmeleri ve iletişim süreçlerinde dijital okuryazarlıkları bireylere yardımcı olmaktadır (Ng, 2012).

Günümüzde insanlar pek çok etkinliği ve işlerini dijital teknolojiler kullanarak gerçekleştirmekte, bununla birlikte bilginin farklı boyutlara dağılımını artırmaktadırlar (Çetinkaya, Güldüren ve Keser, 2017). Bu durumun en önemli etkilerinden biri bireylerin iletişim ve bilgi paylaşımını gerçek ortamlardan çok çevrimiçi ortamlarda sağlamalarıdır (Çetinkaya ve diğerleri, 2017). Birbiriyle etkileşim halinde hızla gelişen teknoloji ve çevrimiçi ortamlar insan hayatını kolaylaştırdığı kadar, bu süreçte kişileri birçok tehlikeyle de karşı karşıya getirmektedir (Çetinkaya ve diğerleri, 2017; Karaarslan, Demir ve Fetah, 2016).

Mobil cihazların yaygınlaşması, bireylerin istedikleri zaman her yerde bilgi paylaşımı yapmasına imkân sağlamıştır (Acılar ve Mersin,2015). Çevrimiçi ortamların sürekli yenilenmesi, birçok kişinin kullanabilmesi, anlık paylaşımlara imkân sağlaması vb. durumlar açısından çokça tercih edilmektedir (Vural ve Bat, 2010). Çevrimiçi ortamlarda paylaşılan kişisel bilgilerimiz teknolojik cihazlar ve kullanılan uygulamalar ile dijital dünyada saklanmaktadır (Güldüren ve diğerleri, 2016; Eroğlu, 2018). Bu saklanan bilgiler bireyin çevrimiçi hareketleri, kişisel bilgileriyle birlikte daha fazlasını barındırarak bireyin gerçek hayatı hakkında çoğu şeyi aktarmaktadır (Eroğlu, 2018). Çevrimiçi platformlar ve yeni teknolojiler günlük hayatta pek çok şeyi etkilemiş, mahremiyette bu süreçte dijital medyadan etkilenmiştir (Türten, 2018). Dijital okuryazarlığa sahip bireyler elde ettikleri bilgiler içinde doğrusunu seçebilen, bilgiyi sentezleyip dijital ortamlarda erişime açabilen bireylerdir (Kozan, 2018). Dijital okuryazarlık konusunda bireylerin edindikleri bilgilerin ve kazanılan yeterliliklerin farkında olması gerekmektedir (Türkoğlu ve Doğan, 2018). Örneğin, Dönmez (2019), yapmış olduğu çalışmada dijital okuryazarlık kavramının mahremiyet faktörü ile arasında güçlü ilişki olduğunu ifade etmektedir.

2.1.4 Kişilerarası Güven

Bireyler için çevrimiçi mahremiyetlerini yönetmek ve korumak hayatlarında önemli bir yer edinmiştir (Boerman ve diğerleri, 2018). Bireylerin çevrimiçi ortamlarda gerçekleştirdiği bankacılık, ticari, alışveriş, sosyal ağ erişimi vb. işlerde kişisel bilgilere erişilmesi, toplanması, dağıtımı mahremiyet sorunlarını gündeme getirmiştir (Eroğlu, 2018). Bireylerin çevrimiçi ortamlara nasıl ve hangi derecede güven hissettikleri oldukça önemli durumdur (Usta, 2015). Bireylerin çevrimiçi ortamlarda kimliklerini istedikleri gibi oluşturma yeterlikleri bu süreçte güven konusunu ön plana çıkarmaktadır (Usta, 2012).

İncelendiği her disiplin alanında farklı bakış açılarından oluşan tanımlamalar güven kavramının net bir tanımı olmasını zorlaştırmıştır (Erdoğan, 2012; Bökeoğlu ve Yılmaz,

2008). Güven kavramının bireysel ve sosyal ilişkilerde önemli bir yeri olduğunu ifade eden Konak (2012), bu kavramın insanlık tarihi boyunca her zaman yeri olduğunu ifade etmektedir. Konak (2012), güven kavramını karşı taraftan umulan ve istenilen düşünceler ve hareketler olarak ifade etmiştir. Güven, “Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2019). Güven kavramı her zaman birey ve toplum için önem taşımıştır (Tüzün, 2007). Alanyazın incelendiğinde Tüzün (2007: 95), güven kavramının “diğer taraftan beklenti ve diğer tarafa karşı savunmasız kalma isteği” tanımları üzerinde durulduğunu ifade etmiştir.

Güven konusunda oluşan ortamda hissedilen güvenlik veya beklenti durumu önemli yer tutmaktadır. Bu ortamlarda bir araya gelen bireylerin etkileşimi kişilerarası güven kavramını etkilemektedir (Erdoğan, 2012). Çevrimiçi ortamlarda bireylerin her zaman birbirleriyle etkileşim halinde bulunması bu ortamlardaki kişilerarası güven kavramı konusunun önemini ortaya koymaktadır. Güven, duyulan kişiye karşı savunmasızlık hali yaratmakta ve bu savunmasızlık halinin güven duyulan kişinin bireye karşı tehlikeli bir harekette bulunmayacağına olan inançtan kaynaklandığı ifade edilmektedir (Erdoğan, 2012). Bu durumda çevrimiçi ortamlarda oluşacak bu savunmasızlık durumu bireyin çevrimiçi ortamlardaki mahremiyeti açısından tehlike oluşturabilecek bir hale dönüşebilmektedir.

Teknolojik cihazların hızla gelişimi ve internete hızla erişimi artırması bireylerin eğitimden eğlenceye, iletişimden sağlığa pek çok etkinliği internet ortamında gerçekleştirmelerini sağlamıştır. Bu durum interneti hayatın önemli bir parçası haline getirmiştir (Acılar ve Mersin, 2015). Facebook, Twitter, Instagram, Swarm vb. pek çok çevrimiçi platformda bireyler kişisel bilgilerine yer vermekte ve anlık paylaşmaktadırlar (Türten, 2018). Bu süreçte bireyler kendilerine yeni kimlikler oluşturmakta ve bu kimlikleri etrafında sosyal ağlarda paylaşımda bulunmaktadırlar (Türten, 2018). Bu süreçte bireylerin etkileşiminde önemli faktörlerden biri de, bilgiyi kimin oluşturduğu ve bilginin paylaşımının ardından bilgiyle ilgili dağılımı kimin kontrol ettiğini bilmektir (Usta, 2011).

Güven, günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmakla birlikte hayatımızdaki kişilerle ilişkilerimizi şekillendiren bir olgudur (Erdoğan, 2012). Hoy ve Tschannen-Moran (2003) göre güven, kişinin iyiliksever, tutarlı, yeterli, dürüst ve açık olduğu düşüncelerine dayanarak savunmasız duruma gelme istediğidir (Erdoğan, 2012). Erdoğan (2012), açıklık kavramını bireylerin bilgilerini başkalarıyla paylaşarak, bilgilerini gizlemeyerek kendini bu süreçte savunmasız bırakması olarak ifade etmektedir. Bu açıklık durumu bireyler arasındaki karşılıklı güven durumundan ortaya çıkmaktadır (Erdoğan, 2012). Erdoğan (2012), kişinin bu süreçte paylaştığı bilgilerin karşısındaki kişi tarafından kötüye

kullanmayacağını düşündüğü için bilgilerini çekinmeden karşı taraf ile paylaştığını ifade etmiştir. Bireylerin çevrimiçi ortamlarda açıklık arzusu kendini ifşa etmelerini artıran bir durum haline gelmektedir (Ben-Ze'ev, 2003). Bu açıklık isteği bireylerin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarını etkilemekte ve onların mahremiyetlerini bu ortamlarda tehlikeye atmaktadır.

Güven duygusu kişilerarası ilişkilerde önemli bir yere sahiptir (Demir, 2014). Demir (2012), iletişim halinde bulunan kişilerin birbirlerine karşı güven duygusu oluşturduklarını ifade etmektedir. Kişilerarası ilişkilerin oluşturulmasında ve bu ilişkilerin devam edip kalıcı hale gelmesinde güven oldukça önemlidir (Sandal, 2014; Bökeoğlu ve Yılmaz, 2008). Kişilerarası güven ilişkisi güvenen taraf ve güvenilecek taraf olmak üzere iki kişi arasında olduğu ifade edilmektedir (Delgado-Márquez, Hurtado-Torres ve Aragón-Correa, 2013). Kişilerarasında oluşan hareketler ve niyetlere dair olumlu fikirler kişilerarası güven için oldukça önemlidir (Delgado-Márquez ve diğerleri, 2013).

O'Brien ve Torres (2012), güven kavramının gizlilikle ilgili olduğunu ifade etmektedirler. Çevrimiçi gizlilik konusunda kişisel bilgilere kimin erişebileceği hakkında kontrol sahibi isteği güven ile ilgili bir durumdur (Thomson, Yuki ve Ito, 2015). Güven ve gizlilik, bireyle ilgili bilgilerle alakalı kavramlardır (O'Brien ve Torres, 2012; Seigneur ve Jensen, 2004). Gizlilik kavramı bireyin bilgilerini korumakla ilgiliyken, bu bilginin paylaşılması için güven var olmalıdır (O'Brien ve Torres, 2012). Bireylerin çevrimiçi ortamlarda mahremiyet endişeleri arttıkça güven seviyeleri de etkilenecektir. Bu durumda çevrimiçi ortamlara gizlilik ve güvene duyulan ihtiyacın belirgin olduğu ifade edilmektedir (O'Brien ve Torres, 2012). Kullanımı her alanda artan internet ortamlarına bireylerin duyduğu güven ve bu güvenin ne düzeyde olduğunu ortaya koymak kişilerin çevrimiçi ortamlarıdaki davranışlarını anlamak için gereklidir (Usta, 2014). Çevrimiçi mahremiyet düşünüldüğünde, hangi faktörlerin insanların çevrimiçi gizliliklerini koruyup korumadığının anlaşılmasına ihtiyaç olduğu ifade edilmektedir (Boerman ve diğerleri, 2018).

2.2. İlgili Çalışmalar

2.2.1 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Tu (2002), yapmış olduğu çalışmada çevrimiçi gizliliğin çevrimiçi öğrenme ortamlarındaki sosyal varlığı nasıl etkilediğini ve e-posta, bülten tahtası ve gerçek zamanlı tartışmaların çevrimiçi gizliliği etkileyip etkilemediğini incelemiştir. Bu bağlamda Tu (2002), yapmış olduğu çalışmada karma bir araştırma modeli kullanarak üniversite öğrencileri ile

çalışmasını gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucuna göre sosyal varlık ile mahremiyet arasında net bir ilişkiye ulaşmadığını belirtmiştir. Bir diğer sonuç da, öğrencilerin çevrimiçi mahremiyetleri konusunda endişe duyduklarını ifade edilmiştir. Aynı zamanda öğrenciler çevrimiçi ortamlarda mahremiyetleri konusunda ısrarlı değilken; bu ortamlarda mahremiyetin olmadığı görüşüne sahiplerdir.

Steeves ve Webster (2008), yapmış oldukları çalışmada ebeveyn denetimini Kanada'lı çocukların çevrimiçi gizliliğine etkisinin nasıl olduğunu belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla Steeves ve Webster (2008), yapmış oldukları çalışmayı nitel araştırma modelinde gerçekleştirilip, çevrimiçi ortamlardaki Kanadalı gençlerle araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre yüksek düzeyde ebeveyn denetiminin İnternet'in sosyal kullanımlarıyla ilişkili gizlilik riski davranışlarını ortadan kaldırmadığını, ancak azalttığını göstermektedir. Bununla birlikte çocukların gizlilik davranışlarının oldukça karmaşık olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Steeves ve Webster (2008), ebeveyn gözetiminin gizlilik riski davranışını azaltmak için yeterli olduğu sonucuna varmışlardır.

Youn (2009), çalışmasında genç ergenlerin gizlilik kaygı düzeylerini etkileyen faktörlerin ve bu kaygıların e-pazarlamacıların bilgi toplama uygulamalarına olan davranışsal tepkilerini nasıl etkilediğini incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla Youn (2009), nicel bir araştırma modeli kullanarak ortaokul öğrencileri ile çalışmasını gerçekleştirmiştir. Yapılan araştırma sonucunda bilginin ifşa edilmesinin yol açtığı risk algısı seviyesi gizlilikle ilgili daha fazla endişeye yol açarken, bilgi alışverişinde sunulan faydaların daha fazla algılanması gizlilik konusunda daha az endişe oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Bireyin kendi gizliliği üzerindeki kendi yeterliliği ve gizlilik endişesi arasında pozitif bir ilişki olmadığı sonuca ulaşan Youn (2009), bu durumun dikkat çekici olduğunu ifade etmiştir.

Debatin, Lovejoy, Horn ve Hughes (2009), çalışmalarında Facebook kullanıcılarının gizlilik sorunları hakkındaki farkındalıklarını ve Facebook kullanmanın yararlarını ve algılanan risklerini araştırmışlardır. Bu çalışmada Debatin ve diğerleri (2009), karma bir araştırma modeli kullanarak Facebook kullanıcıları ve onların açığa sürdüğü bilgilerden yararlanarak araştırmalarını gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucuna göre kullanıcılar gizlilik sorunlarını anladığını iddia etmelerine rağmen, büyük miktarda kişisel bilgi yüklediklerini ortaya konulmuştur. Kullanıcıların gizlilik işgaline yönelik riskin kendinden çok başkaları tarafından ortaya çıktığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte Debatin ve diğerleri (2009), çevrimiçi gizlilik konusunda bu gevşek tutumun, yüksek memnuniyet, kullanım alışkanlıkları ve üçüncü şahıs etkisine benzer psikolojik bir mekanizmaya dayanabileceğini ifade etmişlerdir.

Cho ve diğeri (2010), yapmış oldukları araştırmada çok uluslu internet kullanıcılarının temsili bir örneğini kullanarak çevrimiçi gizliliğe ilişkin algılarını ve davranışsal tepkilerini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu bağlamda Cho ve diğeri (2010), araştırma modeli olarak nicel bir model kullanarak 18 yaşından büyük internet kullanıcıları ile araştırmayı yürütmüşlerdir. Araştırma sonucuna göre, bu çalışma çevrimiçi gizliliğin ülkelerdeki çoğu internet kullanıcılarını etkileyen önemli bir endişe olduğunu doğruladığı ifade edilmiştir. Ayrıca, bireylerin çevrimiçi mahremiyeti nasıl algıladıklarının ve onlarla başa çıkma yöntemlerinin yaş, cinsiyet, eğitim, internet deneyimi, ulusal ve kültürel değerler gibi bir dizi mikro ve makro düzeyde faktörler arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dowd (2011), yapmış olduğu çalışmada, genç yetişkinlerin çevrimiçi ortamlardaki mahremiyetlerini nasıl anladıklarını ve yönettiklerini anlamayı amaçlamıştır. Araştırma sürecinde Dowd (2011), nicel bir araştırma modeli kullanarak çevrimiçi ortam kullanıcıları ile çalışmasını yapmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların çevrimiçi mahremiyetlerini yönetmek için kendi yeteneklerine güvenen internet kullanıcıları olarak gördüklerine ulaşılmıştır. Bununla birlikte kullanıcıların çevrimiçi mahremiyetleri konusunda kimlik hırsızlığı konusunda endişe duyduklarını ve bu durumun itibarlarını zedeleyebileceğini düşündüklerini ifade etmiştir.

Wu ve diğeri (2012), araştırmalarında kültürlerarası etkenlerin etkisi altında çevrimiçi kişisel bilgi sağlama istekliliği ile ilgili güven ve gizlilik sorunlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Bu bağlamda nicel bir çalışma gerçekleştiren Wu ve diğeri (2012) çevrimiçi ortam kullanıcıları ile araştırmayı gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda gizlilik kaygısı ve güven, gizlilik endişesi ile güvenini sağlama isteği arasında önemli bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, gizlilik politikalarının içeriği ile gizlilik kaygısı ve güveni arasındaki ilişkiler üzerindeki kültürlerarası etkinin de önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Davis ve James (2012), yapmış oldukları çalışmada ergenlerin çevrimiçi gizlilik sorunlarını nasıl algıladıklarını ve yönettiklerini araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırma sürecinde nitel bir araştırma modeli kullanılarak ortaokul öğrencileri ile araştırmalarını gerçekleştirilmişlerdir. Araştırma sonucuna göre çoğu kişinin değer gizliliğine sahip olduğu ve çevrimiçi gizliliklerini korumak için çeşitli stratejiler kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bir diğer sonuç da katılımcıların, yabancılardan ziyade tanıdıkları insanları içeren gizlilik istisnaları hakkında konuşmalarının daha fazla olması sonucudur.

Park (2013), yapmış olduğu çalışmada dijital okuryazarlığın çevrimiçi kişisel bilgilerin kontrolündeki rolünü incelemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda Park (2013), nicel bir araştırma modeli kullandığı araştırmasında internet kullanıcıları ile çalışarak gerçekleştirmiştir.

Araştırma sonucunda ilk olarak bilgi (dijital okuryazarlık), internet deneyimleri ve demografik özelliklerin, çevrimiçi ortamda gizlilikle ilgili davranışların anlaşılmasını sağlayan önemli unsurlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte yaş değişkeninin gizlilik kontrolünde oldukça önemli olduğu, daha yaşlı kullanıcıların gizlilik kontrolündeki genç insanlardan daha az yeterli oldukları sonuna ulaşılmıştır.

Sheehan (2014), yapmış olduğu araştırmada çevrimiçi mahremiyetin özelliklerinin çevrimiçi ortamlarda aynısını yansıtmadığını belirlemek için çevrimiçi kullanıcıları incelemeyi amaçlamış ve bu bağlamda nicel bir araştırma modeli kullanmıştır. Araştırma sonucunda çevrimiçi kullanıcıların büyük çoğunluğunun, duruma bağlı olarak değişen gizlilik konusunda endişeleri olduğu görülmüştür. Bu çalışmayla, çevrimiçi kullanıcıların nadiren çevrimiçi gizliliğin korunmasına yardımcı olabilecek bazı uygulamaları benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Hichang (2015), yapmış olduğu araştırmada kişilerin farklı gizlilik koruma davranışlarına neden ve niçin dâhil olduklarını inceleyerek çevrimiçi gizlilik anlayışını geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda araştırmacı internet kullanıcıları ile çalışarak nicel bir araştırma modeli kullanmıştır. Araştırmanın ulaştığı ilk sonuçlardan biri, kullanıcıların gizliliklerinin şartlı olduğudur. Yine araştırma sonucuna göre Hinchang (2015) endişe, risk inancı ve öz yeterlilik inancının hepsinin gizlilik koruma davranışı ile önemli ilişkisi olduğu ve bununla birlikte bu faktörlerin koruma davranışlarını etkileme şeklinin davranışın niteliğine göre değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Thomson ve diğerleri (2015), yapmış oldukları çalışmada çevrimiçi bilgi gizliliği konusundaki ülkeler arasındaki farklılıklar için yeni bir açıklama sunmayı amaçlamışlardır. Araştırma nicel bir araştırma modeli kullanılarak, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri'nden internet kullanıcıları ile gerçekleştirmişlerdir. Thomson ve diğerleri (2015), Japonya ile Amerika Birleşik Devletleri arasında çevrimiçi olarak gizlilik konusunda uluslararası çapta farklılıklar olduğunu, Japon sosyal medya kullanıcılarının Amerika Birleşik Devletleri kullanıcılarından gizlilik konusunda daha yüksek endişe duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun iki toplumdaki ilişkisel hareketlilikteki farklılıklardan kaynaklandığını ifade etmişlerdir.

Cho, Rivera-Sánchez ve Lim (2016), yapmış oldukları çalışmada çok uluslu internet kullanıcılarının temsili bir örneğini kullanarak çevrimiçi gizliliğe ilişkin algılarını ve davranışsal tepkilerini incelemeyi amaçlamışlardır. Cho ve diğerleri (2016), yapmış oldukları çalışmada internet kullanıcıları ile çalışarak nicel bir araştırma modeli kullanmışlardır. Araştırma sonucunda çevrimiçi gizliliğin ülkelerdeki çoğu internet kullanıcılarını etkileyen önemli bir endişe olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte

bireylerin çevrimiçi mahremiyetlerini nasıl algılandıkları ve onlarla başa çıkma yöntemlerinin yaş, cinsiyet, eğitim, internet deneyimi, milliyet ve kültürel değerler gibi faktörler arasında değiştiği ulaşılan sonuçlardan bir diğeridir. Bununla birlikte demografik, kişisel ve kültürel değerlerin insanların çevrimiçi mahremiyetle başa çıkma şeklini etkilediğini sonucuna ulaşılmıştır.

Bartsch ve Dienlin (2016), internet kullanıcıları ile yapmış oldukları çalışmada çevrimiçi mahremiyet okuryazarlıklarını incelemeyi amaçlamışlardır. Bu bağlamda araştırmayı, internet kullanıcıları ile nitel bir araştırma modeli kullanarak gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda yüksek düzeyde sosyal gizlilik okuryazarlığı olan katılımcıların daha fazla sosyal gizlilik düzenleme davranışı gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte daha fazla çevrimiçi gizlilik okuryazarlığına sahip kişilerin de sosyal medya ağlarını kullanırken daha güvenli hissettiklerini sonucuna ulaşılmıştır.

Agosto ve Abbas (2017), yapmış oldukları çalışmada ABD'li gençlerin hem çevrimiçi gizlilik ve güvenlik hakkındaki görüşlerini hem de önleyici ve risk alma davranışlarını araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma lise öğrencileri ile nitel bir araştırma modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda güvenlik ve mahremiyet bilincinin gelişmesinin zaman aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine araştırma sonucunda katılımcılar gizlilik düzenlemesi uygulamalarında paylaşılan platforma özgü farklılıkları tarif ettikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Boerman ve diğerleri (2018), tarafından yapılan araştırmada, insanların çevrimiçi mahremiyetlerini koruyup korumadıkları, en sık kullandıkları yöntemleri ve gizlilik–güven–davranışsal niyet modelinin koruyucu davranışlarını hangi faktörlerin açıkladığı ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda kişilerin nadiren çevrimiçi gizliliklerini koruyamadıkları, kişilerin çerezleri ve tarayıcı geçmişini sildikleri veya çevrimiçi gizliliklerini korumak için çerezleri reddettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, algılanan tehditin yüksek olduğu, insanların kişisel bilgilerinin toplanması, kullanılması ve paylaşılması konularında duyarlı oldukları ve ciddi bir sorun olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Wolf (2019), yapmış olduğu çalışmada gençlerin sosyal medyada kişisel ve kişilerarası mahremiyeti nasıl yönettiğini bağlamsallaştırmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda Wolf (2019) üniversite öğrencileri ile çalışarak nicel bir araştırma modeli kullanmıştır. Araştırma sonucunda mevcut araştırmalara benzer şekilde, kızların mahremiyet yönetiminde erkeklerden daha katı olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, yaş ve kişisel gizliliğin bireysel olarak yönetilmesiyle de pozitif olarak ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

aycı ve Karagülle (2014), Facebook kullanıcıları ile yapmış olduğu çalışmada X, Y ve Z kuşaklarının mahremiyet algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda araştırmacılar nicel bir araştırma modeli kullanmışlardır. Araştırma sonucuna göre Z kuşağının diğer iki kuşağa göre farklı bir mahremiyet algısı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte aycı ve Karagülle (2014), Z kuşağının sanal ortamlarda mahremiyetlerini gerçek hayatlarında olduğu gibi paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Araştırma bulgularında Z kuşağının gerçek ve sanal dünya için mahremiyet algılarının aynı olduğu, özel bilgilerini saklamak amacıyla sahte hesaplar aabildikleri görülmüştür.

z (2014), yapmış olduğu araştırmada gençlerin sosyal medyadaki mahremiyetleri hakkındaki endişelerini ve sosyal medya sitelerindeki mahremiyet problemlerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, araştırmacı sosyal medya kullanıcısı gençlerin katılımıyla nicel bir araştırma modeli kullanmıştır. Bu araştırmanın sonuçları, mahremiyet problemleri ve sosyal medya kullanımı arasında ilişki olduğunu göstermiştir. Buna bağlı olarak öz (2014) haberleri takip eden katılımcıların mahremiyet farkındalıklarının diğerlerine göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Mahremiyet farkındalığının artmasıyla birlikte Facebook hesaplarını kapatma ihtimalinin güçlendiği sonucuna da ulaşılmıştır.

Oktuğ Zengin ve Zengin (2015), Facebook kullanıcılarının katılımıyla bir mahremiyet çalışması yapmıştır. Bu bağlamda araştırmacılar Facebook kullanıcıları ile nicel bir araştırma modeli kullanmışlardır. Araştırma sonucuna göre Facebook kullanıcılarının mahremiyetlerini öncelikle seçicilik (tanıdıkları kişi ile arkadaş olup, iletişim halinde kalma) yöntemiyle korudukları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, Facebook'un bir iletişim ortamı olarak görülmesinin giderek artmasının bireylerin mahremiyet algısı üzerinde olumsuz etkisi olduğu ve giderek azalttığını ifade etmişlerdir.

Acılar ve Mersin (2015), yapmış oldukları çalışmada niversite ğrencilerinin Facebook kullanımı ile mahremiyet kaygıları arasındaki ilişkiyi incelemek için bir anket çalışması gerçekleştirmişlerdir. Yapılan alışma sonucunda Facebook kullanmayan öğrencilerin mahremiyet kaygılarının, kullananlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine araştırma sonucunda, Facebook katılımcılarının kullanma sıklığı, günlük geçirilen zaman ve arkadaş sayısının katılımcıların mahremiyet kaygılarıyla negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

akır, zdoğru, Bozkurt ve Hava (2015), ğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerinde gizlilik farkındalıklarını incelemek için çalışma yapmışlardır. Bu bağlamda araştırmacılar ğretmen adayları ile çalışarak nicel bir araştırma modeli kullanmıştır. Araştırma sonucuna

göre gizlilik farkındalıklarının ortalamanın üstünde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte kadın öğretmen adaylarının gizlilik farklılıklarının erkek öğretmen adaylarının gizlilik farkındalıklarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Zengin, Zengin ve Altunbaş (2015), yapmış oldukları araştırmada gençlerin Facebook'ta mahremiyete bakış açılarını incelemeyi amaçlamışlardır. Bu araştırma sürecinde araştırmacılar sosyal medya kullanan gençlerle çalışarak nicel bir araştırma modeli kullanmıştır. Araştırma sonuçları gençlerin Facebook ortamında paylaşılan bilgilerin olumsuz durumlar doğurabileceğinin farkında oldukları fakat risk boyutu ve kaynağıyla ilgili farkındalıkları olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte mahremiyet açısından erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha fazla sorun yaşadığı araştırma sonucunda görülmüştür.

Topbaş ve Gazi (2016), üniversite öğrencilerinin sosyal ağlarda gizlilik kaygılarını incelemeyi amaçlamışlardır. Bu bağlamda, araştırmacılar üniversite öğrencileri ile çalışarak nicel bir araştırma modeli kullanmışlardır. Yapılan araştırmanın bulgularına göre, öğrencilerin gizliliğe ilişkin kaygılarının zayıf olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte kadın öğrencilerin erkeklere oranla sosyal ağlarda çevrimiçi gizliliğe daha fazla önem verdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonucunda katılımcıların sosyal medya araçlarını kullanım süreleri ile gizlilik farkındalıkları arasında olumlu ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte sosyal medya kullanan öğrencilerin arkadaş sayıları ile gizliliğe verdikleri önem arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuçlara ek olarak, gizlilikle ilgili herhangi bir olumsuz sonuçla karşılaşılması durumunda gizliliğe verilen önemin arttığı görülmüştür.

Aslanyürek (2016) tarafından yapılan araştırma sonucunda internet kullanıcılarının çevrimiçi gizlilik ve güvenlik ihlalleri karşısında farkındalıklarının yüksek olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Çevrimiçi gizlilik ve güvenlik farkındalıklarının yüksek olmasına karşın, katılımcıların ihlallere rağmen internetin kullanımını azaltma eğilimi göstermedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Akikol (2018), yapmış olduğu çalışmada kadın dijital göçmenlerin Facebook kullanımını ve mahremiyete yönelik algıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, nitel bir çalışma olarak gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda kadın dijital göçmenlerin yüz yüze ortamlara kıyasla Facebook üzerinde çok daha fazla kişiyle bilgilerini paylaştıkları gözlemlenmiştir.

Yabancı, Akça ve Ulutaş (2018), yapmış oldukları araştırmada çeşitli değişkenlere göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet kaygılarını incelemiştir. Bu bağlamda araştırmacılar üniversite öğrencileri ile çalışarak nicel bir araştırma modeli kullanmışlardır.

Araştırmanın bulgularına göre, katılımcıların çevrimiçi mahremiyet kaygılarının duygusal zekâlarıyla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Türten (2018), yapmış olduğu çalışmada yüksek lisans öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet algılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel bir çalışma şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda mahremiyetle ilgili kaygıların olduğu ve bu kaygıların sosyal medya kullanımını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın katılımcıları eğitim hayatları boyunca aldıkları derslerde sosyal medya ve mahremiyet hakkında bilgiler edindiklerini ve bu bilgilerin sosyal medya kullanımlarını etkilediği ortaya konulmuştur.

Eroğlu (2018), yapmış olduğu araştırmada dijital ortam ile etkileşim içinde olan öğrencilerin mahremiyet farkındalık düzeylerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük oranda kişisel verilerin ne olduğunu bildiklerini düşüncelerine rağmen konu ayrıntılı hale getirildiğinde kişisel verilerin net ayrımlarla tanımlama konusunda yetersiz oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte, kişisel verilerin korunması ve özel hayatın gizliliği gibi haklar konusunda öğrencilerin yetersiz düzeyde bilgiye sahibi olduklarını belirlemiştir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin kişisel verilerini toplayan kurumların, bildikleri amaçlar dışında bilgilerini kullanmasını sakıncalı gördükleri ifade edilmiştir.

Sevinç (2018) yapmış olduğu çalışmada, öğretmen adaylarının, sosyal ağlardaki davranışlarını, bağımlılık düzeylerini ve alışkanlıklarını çeşitli değişkenlere göre incelemeyi amaçlamış ve nicel bir araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının internet bağımlılıkları ve bilgi gizliliği yönetimi davranışlarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Ayrıca, sosyal medya bağımlılık düzeylerinin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak, bilgi gizliliği yönetimi davranışları ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu, benzer şekilde bilgi gizliliği yönetimi davranışları ile sosyal medya bağımlılığı arasında ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırmanın bir diğer bulgusu ise, bilgi gizliliği yönetimi davranışlarının, internet ve sosyal medya bağımlılığının bir yordayıcısı olduğu görülmüştür.

Korucu ve Gürkez (2019), yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının çevrimiçi gizlilik kaygılarını incelemek, dijital dünyadaki öğretmen adaylarının bilinç düzeylerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu bağlamda, nicel bir araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının çevrimiçi gizlilik kaygılarının mobil cihaz kullanım süreleri ve sınıfları açısından önemli farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Bununla birlikte, çevrimiçi gizlilik endişelerinde bilgi ve iletişim teknolojileri kullanım seviyeleri,

haftalık internet kullanım süreleri, cinsiyet, bölüm, yaş ve mobil kullanım düzeyi açısından anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Hekimoğlu (2019), yapmış olduğu çalışmada mahremiyetin sosyal ağlardan sonraki dönüşümünü incelemeyi amaçlamış ve bu bağlamda nicel bir araştırma modeli kullanılarak üniversitesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım şekillerini, amaçlarını ve farklılıklarını araştırmışlardır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin adı, soyadı, doğum tarihi, eğitim durumu, ilişki durumu, yerleşim yeri vb. kişisel bilgilerinin çoğunu sosyal medyada paylaştığı görülmüştür. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı aktif kullandıkları ve gelir düzeyleri arttıkça mahremiyet ihlallerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

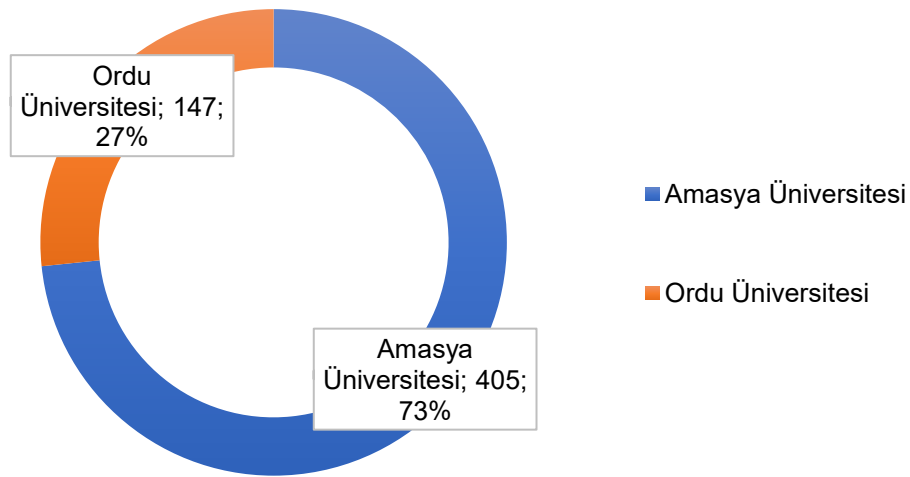
Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırmada nedensel karşılaştırmalı araştırma modeli kullanılmıştır. Büyüköztürk ve diğerleri (2017: 17), nedensel karşılaştırma modelini “insan grupları arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını koşullar ve katılımcılar üzerinden herhangi bir müdahale olmaksızın belirlemeyi amaçlayan çalışmalar” olarak tanımlamışlardır. Nedensel karşılaştırma araştırmaları araştırılan konunun nedenleri veya sonuçları ile alakalı kesin çözümler vermese de, gözlenen değişikliklerin olası nedenlerini belirleme açısından oldukça önemli çalışmalardır (Büyüköztürk, vd., 2017). Nedensel karşılaştırma araştırmaları, ortada olan durumun nedenlerini ve bu durumun ortaya çıkmasında etkili olan değişkenleri bulmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin çevrimiçi gizlilik farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırmada nedensel karşılaştırmalı araştırma modeli kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Örneklemi

Evren, araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için toplanacak olan verilerin alındığı canlı veya cansız varlıklardan oluşan bütüne denir (Büyüköztürk, vd., 2017). Bununla birlikte Büyüköztürk ve diğerleri (2017), evrenin araştırma sonunda ortaya çıkan bulgular hakkında değerlendirme yapılabilecek gruba oluşturduğunu ifade etmektedir. Her araştırmanın evreni, araştırma konusu kapsamında belirlenen çerçevede oluşmaktadır. Bu araştırmanın evrenini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın ulaşılabilir evrenini ise Amasya Üniversitesi ve Ordu Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem, yapılacak araştırmanın verilerini toplamak için evrenden belirlenen sınırlı parçayı oluşturmaktadır (Büyüköztürk, vd., 2017). Bu bağlamda araştırmanın örneklemini Amasya Üniversitesi ve Ordu Üniversitesinde 2019- 2020 akademik yılının bahar döneminde öğrenim görmekte olan 552 öğrenci oluşturmaktadır.

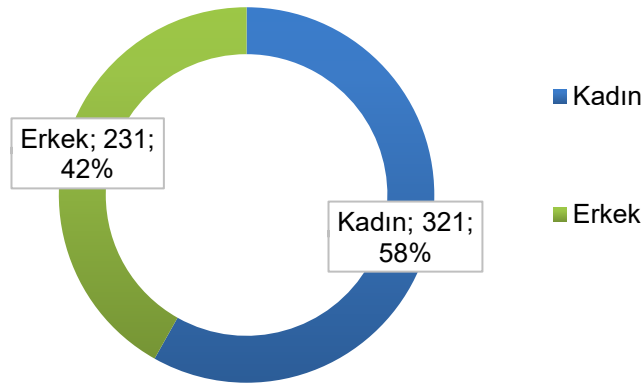
Araştırma örnekleme için 608 üniversite öğrencisine ulaşılmıştır. Analiz sürecinde uç değer olarak belirlenen 56 kişi örneklem içinden çıkarılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunun seçiminde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden olan uygun örnekleme yönteminin işgücü, zaman ve para açısından araştırmacının kolayca ulaşabileceği bir gruptan verileri toplaması olarak ifade edilmektedir (Büyüköztürk, vd., 2017). Uygun örnekleme yapılan çalışmalarda, çalışmanın tekrarlanabilirliği için örneklemin özelliklerinin detaylı bir şekilde sunulması gerekmektedir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Buna göre, bu araştırmanın katılımcılarının özellikleri aşağıda ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Grafik 1 katılımcıların üniversitelere göre dağılımını göstermektedir. Buna göre araştırmaya Amasya Üniversitesi'nden 405 (%73) ve Ordu Üniversitesi'nden 147 (%27) üniversite öğrencisi katılmıştır.

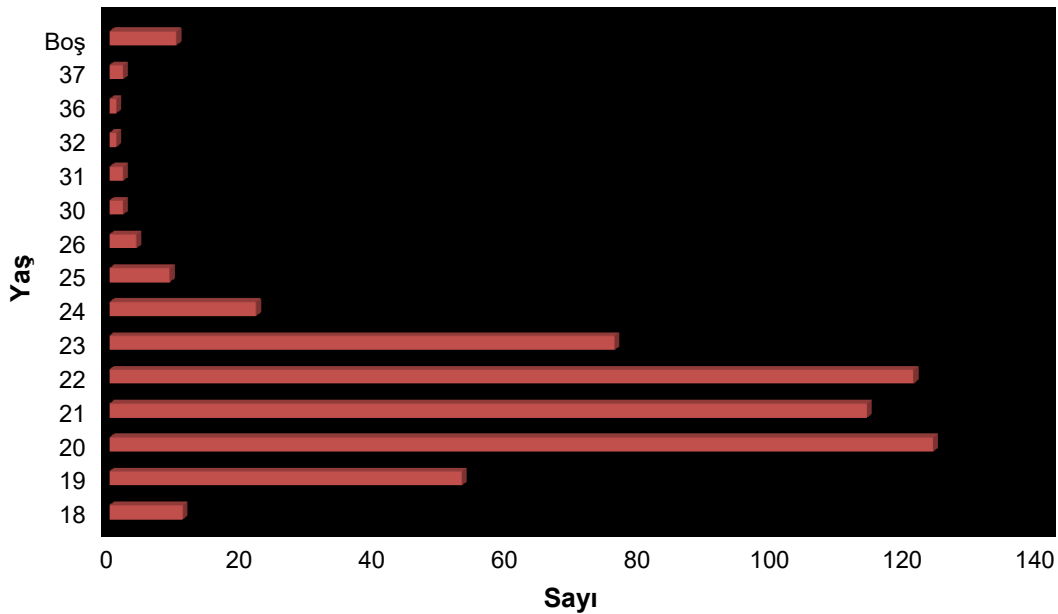
Grafik 1. Öğrencilerin üniversitelere göre dağılımı

Grafik 2 katılımcıların cinsiyete göre dağılımını göstermektedir. Buna göre araştırmaya 321 kadın (%58) ve 231 erkek (%42) üniversite öğrencisi katılmıştır.

Grafik 2. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

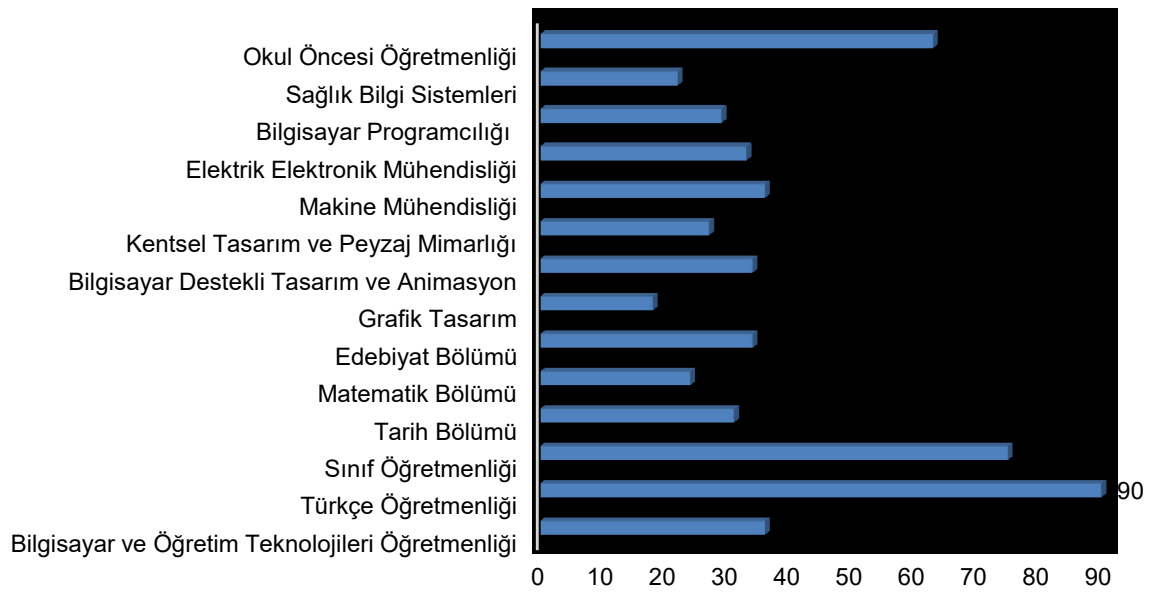
Grafik 3 katılımcıların yaşa göre dağılımını göstermektedir. Buna göre araştırmaya 18 yaşında 11 (%2), 19 yaşında 53 (%9,6), 20 yaşında 124 (%22,5), 21 yaşında 114 (%20,7), 22 yaşında 121 (%21,9), 23 yaşında 76 (%13,8), 24 yaşında 22 (%4), 25 yaşında 9 (%1,6), 26 yaşında 4 (%7), 30 yaşında 2 (%4), 31 yaşında 2 (%4), 32 yaşında 1 (%2), 36 yaşında 1 (%2) ve 37 yaşında 2 (%4) üniversite öğrencisi katılmıştır.

Grafik 3. Öğrencilerin yaşa göre dağılımı

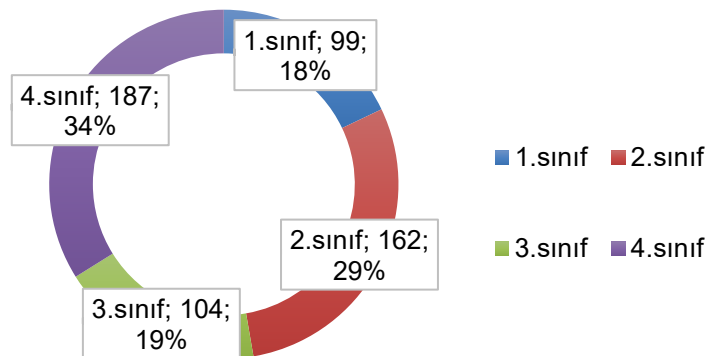
Grafik 4 katılımcıların bölüme göre dağılımını göstermektedir. Araştırmaya Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 36 (%6,5), Türkçe Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 90 (%16,3), Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 75 (%13,6), Tarih bölümünde öğrenim gören 31 (%5,6), Matematik bölümünde

öğrenim gören 24 (%4,3), Edebiyat bölümünde öğrenim gören 34 (%6,2), Grafik Tasarım bölümünde öğrenim gören 18 (%3,3), Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon bölümünde öğrenim gören 34 (%6,2), Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı bölümünde öğrenim gören 27 (%4,9), Makine Mühendisliği bölümünde öğrenim gören 36 (%6,5), Elektrik Elektronik Mühendisliği bölümünde öğrenim gören 33 (%6), Bilgisayar Programcılığı bölümünde öğrenim gören 29 (%5,3), Sağlık Bilgi Sistemleri bölümünde öğrenim gören 22 (%4) ve Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 63 (%11,4) üniversite öğrencisi katılmıştır.

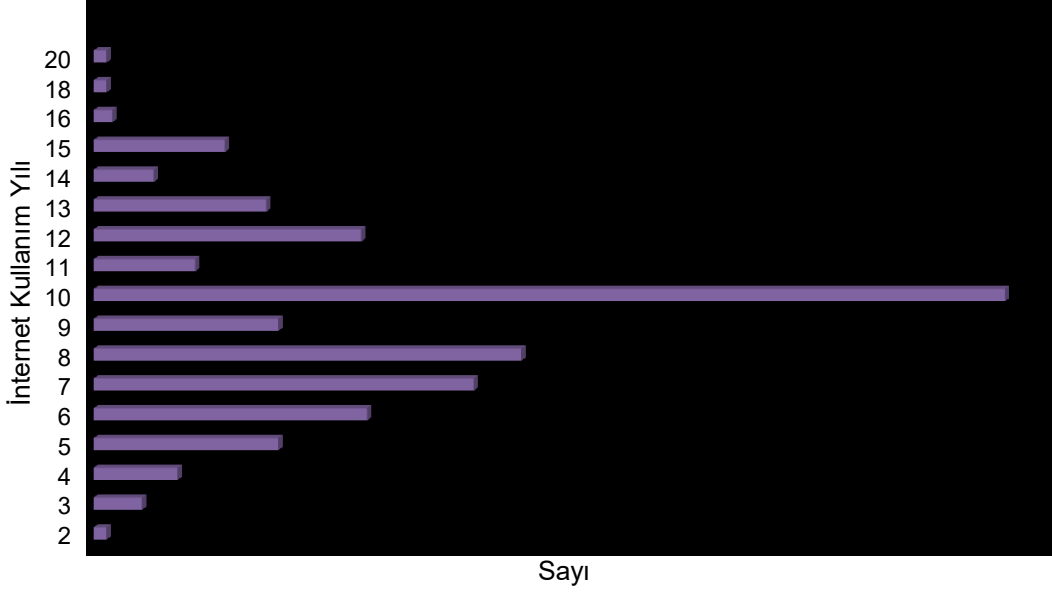
Grafik 4. Öğrencilerin bölüme göre dağılımı

Grafik 5 katılımcıların sınıfa göre dağılımını göstermektedir. Bu araştırmaya 1. sınıftan 99 (%17,9), 2. sınıftan 162 (%29,3), 3. sınıftan 104 (%18,8) ve 4. sınıftan 187 (%33,9) üniversite öğrencisi katılmıştır.

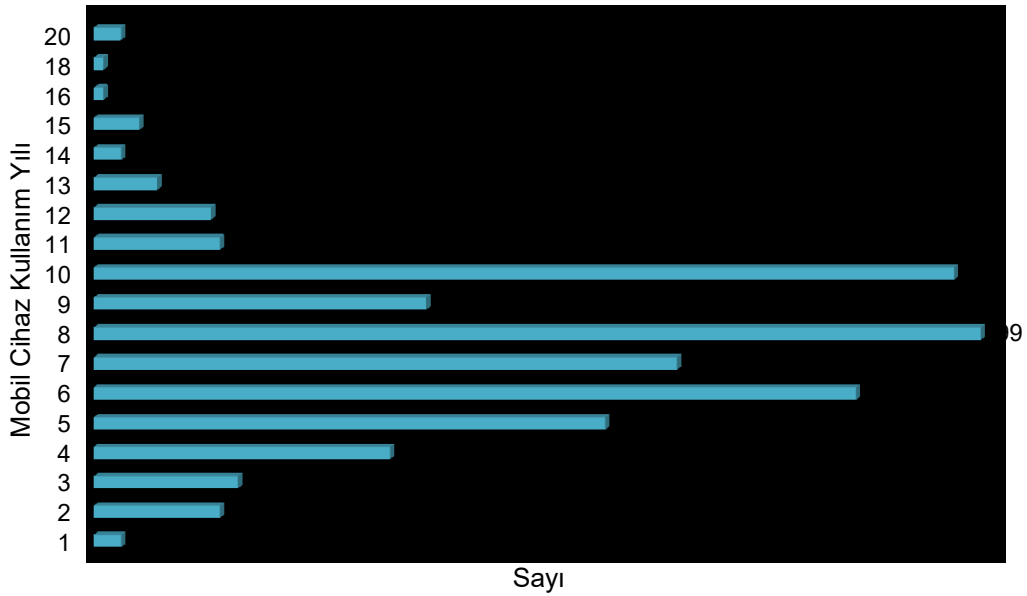
Grafik 5. Öğrencilerin sınıfa göre dağılımı

Grafik 6 katılımcıların internet kullanım yılına göre dağılımını göstermektedir. Grafik 6'ya göre 154 katılımcı 10 yıldır internet kullanırken 2 yıl, 18 yıl ve 20 yıl internet kullanan 2'şer katılımcı olduğu görülmektedir.

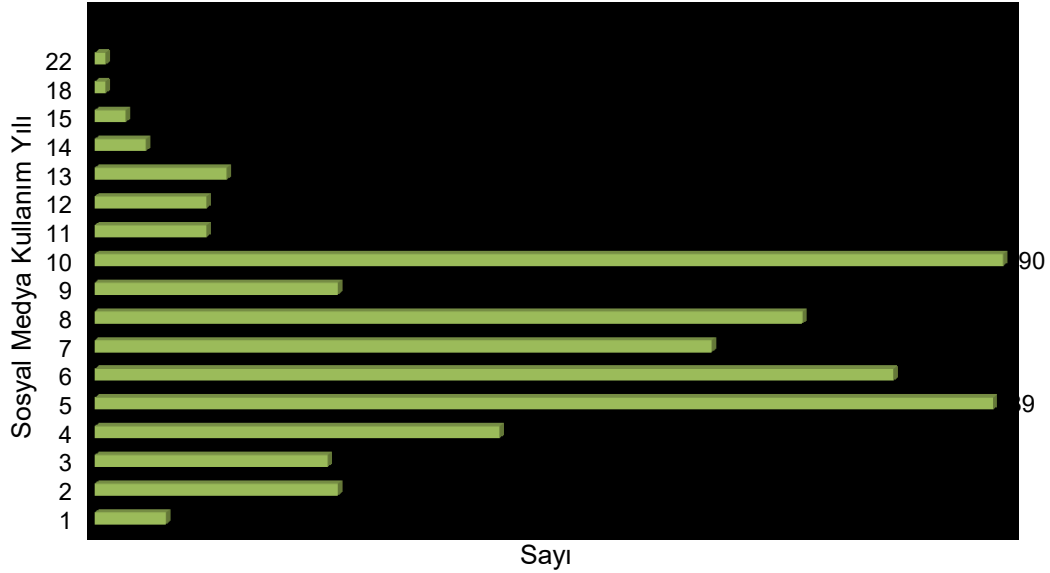
Grafik 6. Öğrencilerin internet kullanım yılına göre dağılımı

Grafik 7 katılımcıların mobil cihaz kullanım yılına göre dağılımını göstermektedir. Grafik 7'ye göre 99 katılımcı 8 yıldır mobil cihaz kullanırken 16 yıl ve 18 yıl mobil cihaz kullanan 1'er katılımcı olduğu görülmektedir.

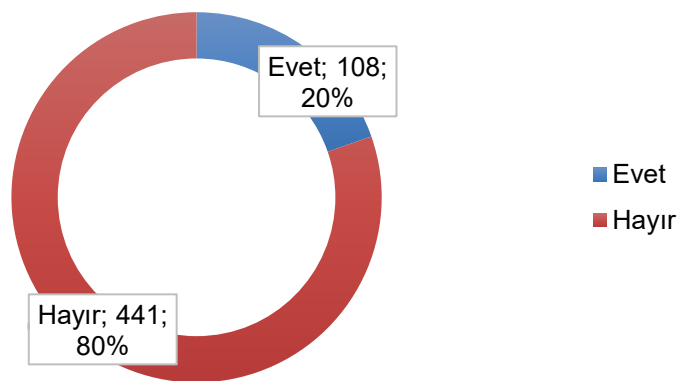
Grafik 7. Öğrencilerin mobil cihaz kullanım yılına göre dağılımı

Grafik 8 katılımcıların sosyal medya kullanım yılına göre dağılımını göstermektedir. Grafik 8'e göre 90 katılımcı 10 yıldır sosyal medya kullanırken 2 yıl, 18 yıl ve 22 yıl sosyal medya kullanan 1'er katılımcı olduğu görülmektedir.

Grafik 8. Öğrencilerin sosyal medya kullanım yılına göre dağılımı

Grafik 9 katılımcıların çevrimiçi mahremiyet sorunu yaşama durumuna göre dağılımını göstermektedir. Buna göre araştırmaya çevrimiçi mahremiyet sorunu yaşayan 108 (%31), çevrimiçi mahremiyet sorunu yaşamayan 441 (%80) üniversite öğrencisi katılmıştır.

Grafik 9. Öğrencilerin gizlilik sorunu yaşama durumuna göre dağılımı

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında verileri toplamak amacıyla dört farklı bölümden oluşan veri toplama aracı hazırlanmıştır. İlk bölüm demografik bilgi formudur. İkinci bölüm, Korkmaz, Vergili ve Töngel (2019) tarafından geliştirilen “Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık” ölçeğidir. Üçüncü bölüm Ng (2012) tarafından geliştirilen ve Üstündağ, Güneş ve Bahçivan (2017) tarafından Türk diline ve kültürüne uyarlanan “Dijital Okuryazarlık” ölçeğidir. Dördüncü bölüm Usta (2012) tarafından geliştirilen “Sanal Ortam Kişilerarası Güven” ölçeğidir.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Hazırlanan anket formunun ilk bölümü demografik bilgi formudur. Bu bölümde katılımcıların yaş, cinsiyet, bölüm, sınıflarına ilişkin demografik veriler toplanmıştır. Ayrıca, bilgisayar, internet ve sosyal ağ deneyimlerine ilişkin sosyal medya kullanım yılı, günlük sosyal medya kullanım süresi, internet kullanım yılı, günlük internet kullanım süresi, mobil cihaz kullanım yılı, bilgisayar kullanım yılı, daha önce çevrimiçi mahremiyet sorunu yaşama durumlarına ilişkin sorular yer almıştır.

3.3.2. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı Ölçeği

Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı (ÇMF) ölçeği Korkmaz, Vergili ve Töngel (2019) tarafından bireylerin çevrimiçi ortamlarda gizlilik farkındalıkları düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaca yönelik, ölçekten yüksek puan alan öğrencilerin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının yüksek olduğu, düşük puan alanların ise farkındalıklarının düşük olduğu kabul edilmiştir. Korkmaz, Vergili ve Töngel (2019) tarafından geliştirilen Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeği (ÇMFÖ) 17 madde ve üç faktörden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri “Dikkat”, “Güvenlik” ve “İletişim ve Paylaşım” isimlerinde üç faktör altında yer almaktadır. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ölçeği 5’li Likert tipinde olup, ölçekte bulunan 17 madde “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” arasında 5 derece şeklinde sunulmaktadır.

Ölçeğin analize uygunluğunu ve faktörleşme yapısını belirlemek için açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktörleşme analizinin yapılabirliğini test etmek amacıyla öncelikle KMO ve Bartlett değerlerine bakılmıştır. Toplanan veriler sonucunda KMO değeri 0,826 ve Bartlett değeri $\chi^2=6742,313$ ($sd=1176$; $p<0,00$) olarak bulunmuştur. KMO ve Bartlett

değerlerine göre faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ulaşılan değerler ile ölçeğin üç faktörlü bir yapı gösterdiğine gözlemlenmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin madde yüklerinin 0,511 ile 0,784 arasında olduğu, maddeler ile faktörlerin varyansın % 47,709'unu açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Analiz sonucunda açıklanan varyans, maddelerin faktör yükleri miktarları incelendiğinde ölçeğin, yapı geçerliğine sahip bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Açıklayıcı faktör analizinin ardından ölçeğin faktör yapılarını doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum iyelik değerleri şu şekilde bulunmuştur: $\chi^2(sd=108, N=514) = 343,186$, $\chi^2/sd = 3,178$; $p < 0,001$, RMSEA=0,065, SRMR=0,064, GFI=0,929, AGFI=0,900, CFI=0,903, NFI=0,866 ve IFI=0,904. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, hazırlanan ölçek modelinin veriler tarafından doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin madde ayırt ediciliğini incelemek amacıyla %27'lik alt ve üst gruplar incelenmiş, 17 maddenin ayırt edicilik değerleri 7,371 ile 16,813 arasında değiştiği ve ölçeğin genelinin ayırt edicilik değeri 43,386 olarak bulunmuştur. Ölçekte yer alan maddelerin ve ölçeğin bütünüünün ayırt ediciliğinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının hesaplanması amacıyla; Cronbach's Alpha katsayısı, Eş Yarılar Korelasyonu, Guttman Split-Half ile Sperman Brown güvenilirlik katsayıları kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,794; Eş Yarılar Korelasyonu 0,630; Guttman Split-Half değeri 0,769; Sperman Brown değeri 0,773 olarak bulunmuştur. Ulaşılan iç tutarlılık katsayıları sonucunda ölçeğin güvenilir ölçümler yapabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kararlılık analizi için test-tekrar test yöntemi kullanılarak yapılmış ve maddelerin korelasyon katsayıları 0,421 ile 0,871 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin kararlılık düzeyini belirlemek amacıyla ilk uygulamanın üzerinden geçen dört haftanın ardından tekrar uygulama yapılmış. Elde edilen veriler sonucunda aradan geçen zamana rağmen ölçeğin güvenli ölçümler yapabildiği belirlenmiştir.

Sonuç olarak, Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık ölçeğinin bu çalışmanın amacına uygun olduğu ve yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet algılarını ölçmek için kullanılmıştır.

3.3.3. Sanal Ortam Kişilerarası Güven Ölçeği

Sanal Ortam Kişilerarası Güven ölçeği (SOKGÖ) Usta (2012) tarafından sanal ortamda kişilerarası iletişim sürecinde bulunan güveni belirleyebilmek amacıyla

geliştirilmiştir. Sanal Ortam Kişilerarası Güven ölçeği 20 madde ve üç faktörden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler “Sanal Dürüstlük”, “Sanal Olumsuzluk” ve “Sanal Güvensizlik” isimlerinde üç faktör altında yer almaktadır.

Ölçeğin geçerliliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, ayırt edicilik düzeyleri yöntemleri kullanılmıştır. SOKGÖ'nün yapı geçerliğini belirlemek için öncelikle KMO ve Bartlett değerlerine bakılmıştır. 20 maddelik ölçeğin KMO değerinin 0,810; Bartlett Testi değerlerinin 2513,707 (sd=210; $p<0,001$) olduğu bulunmuştur. KMO ve Bartlett değerlerine göre faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin yer alan maddelerin madde yüklerinin 0,485 ile 0,876 arasında olduğu ve maddeler ile faktörlerin varyansını %48,75'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Analiz sonucunda açıklanan varyans, maddelerin faktör yükleri miktarları incelendiğinde ölçeğin, yapı geçerliğine sahip bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliği belirlemek amacıyla iç tutarlılık analizleri yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,696 ile 0,776; Eş Yarılar Korelasyonu 0,486 ile 0,574; Guttman Split-Half değeri 0,629 ile 0,722; Sperman Brown değeri 0,702 ile 0,807 arasında değişmektedir. Ulaşılan iç tutarlılık katsayıları sonucunda ölçeğin güvenilir ölçümler yapabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, Sanal Ortam Kişilerarası Güven ölçeğinin bu çalışmanın amacına uygun olduğu ve yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin sanal ortamlarda kişilerarası güven düzeylerini ölçmek için kullanılmıştır.

3.3.4. Dijital Okuryazarlık Ölçeği

Ng (2012) tarafından geliştirilen Dijital Okuryazarlık ölçeğini Üstündağ, Güneş ve Bahçivan (2017) tarafından Türk diline ve kültürüne uyarlanmıştır. Ölçek 10 madde ve tek faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin uyarlama çalışması üniversite öğrencileri ile yapılmıştır.

Ölçeğin geçerliliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktörleşme analizinin yapılabiliğini test etmek amacıyla öncelikle KMO ve Bartlett değerlerine bakılmıştır. 10 maddelik ölçeğin KMO değerinin 0,90 ; Bartlett Testi değerlerinin $\chi^2=3383$ ($p<0,001$) olduğu belirlenmiştir. Analiz sonucunda ulaşılan KMO ve Bartlett değerlerine göre faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin yer alan maddelerin madde yüklerinin 0,46 ile 0,74 arasında olduğu maddeler ile faktörün varyansın % 40'ını açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Analiz sonucunda açıklanan varyans ve

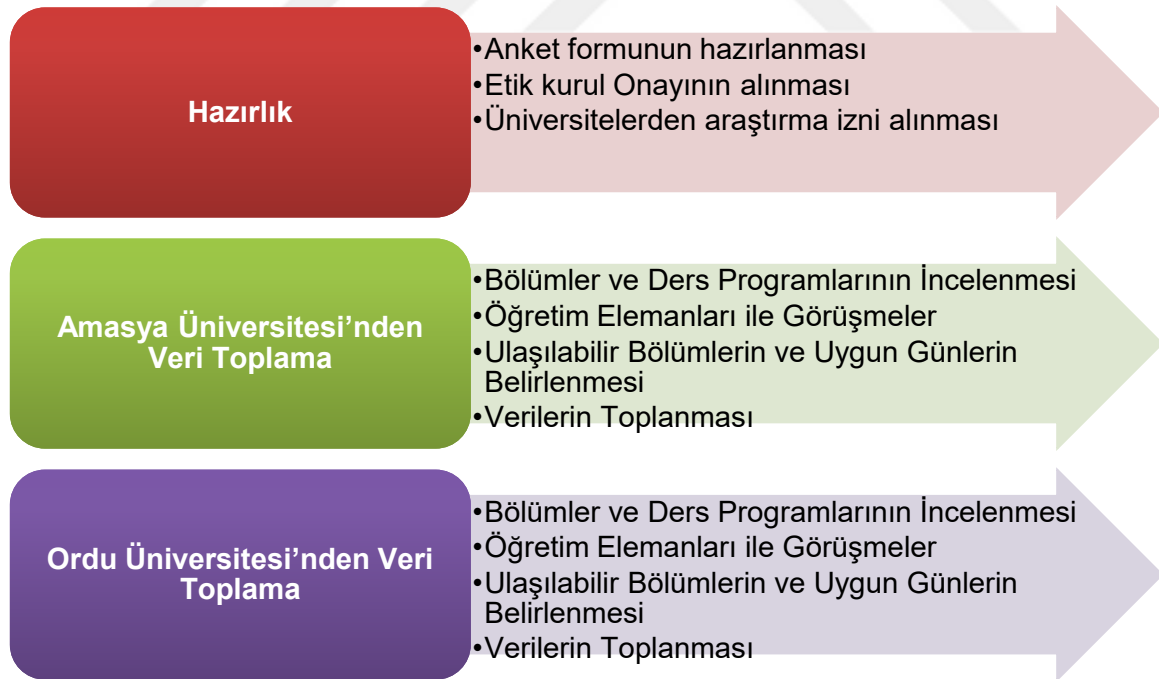
maddelerin faktör yükleri incelendiğinde ölçeğin, yapı geçerliğine sahip bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliği belirlemek amacıyla iç tutarlılık analizleri yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,86 olarak bulunmuştur. Buna göre ölçeğin güvenilir ölçümler yapabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, Dijital Okuryazarlık ölçeğinin bu çalışmanın amacına uygun olduğu ve yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerini ölçmek için kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci üç aşamadan oluşmuştur: birinci aşama hazırlık, ikinci aşama Amasya Üniversitesi'nden veri toplama süreci ve son aşama Ordu Üniversitesi'nden veri toplama süreci. Veriler 2019-2020 akademik yılının bahar döneminde toplanmıştır. Veri toplama süreci grafik 10'da gösterilmiştir.

Grafik 10. Veri toplama sürecinde yapılan işlemler

Araştırmanın veri toplama sürecinde öncelikle araştırma için belirlenen ölçme araçlarına erişim sağlanmıştır. Bu karar verme sürecinde, ilgili alanyazının yanı sıra alan

uzmanı olan üç öğretim üyesinin görüşleri alınmış ve onların görüş ve önerilerine göre düzenleme yapılmıştır. Ölçeklere ulaşıp demografik veriler toplandıktan sonra veri toplanırken kullanılacak olan form hazırlanmıştır. Form üzerine gerekli düzenlemeler yapıp, form son haline getirilmiştir.

Araştırmanın veri toplama sürecinde ikinci olarak hazırlanmış olan form için etik kurul onayı ve ölçeklerin belirlenen üniversitelerde uygulanabilmesi için uygulama izni alınmıştır. Bu aşamada öncelikle Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan hazırlanan formun üniversitelerde uygulanabileceğine dair etik kurul onayı alınmıştır. Alınmış olan etik kurul onayından sonra veri toplamak için Amasya Üniversitesi ve Ordu Üniversitesine belirlenen tarihlerde hazırlanan anket formunu uygulayabilmek için izin dilekçesi gönderilmiştir. Böylece, belirlenen üniversitelerden hazırlanan ölçeği uygulayabilmek için gerekli izin yazıları alınmıştır.

Veri toplamaya öncelikle Amasya Üniversitesinden başlanmıştır. Daha sonra araştırma süreci için veri alınacak bölümler belirlenip, haftalık ders programları ve derslerine girmekte olan öğretim elemanları incelenmiştir. Bu incelemenin ardından veri toplama için planlama yapılmıştır. Amasya Üniversitesinde veri toplama süreci toplamda iki hafta sürmüştür. Ulaşılabilirlik durumlarına göre belirlenen bölümler ve haftalık ders programında yer alan dersleri kapsamında öğretim elemanları ile görüşmeler gerçekleştirilip, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde uygun günler ve saatler belirlenmiştir. Bu aşamada öğretim elemanlarına araştırmanın amacı hem sözlü hem de yazılı olarak açıklanmış ve hazırlanan anket formuna ait bir adet örnek incelemeleri için sunulmuştur. Veri toplama sürecinde öğrencilere de yapılan araştırmanın amacı ve veri analizi sürecine dair hem sözlü hem de yazılı bilgilendirme yapılmıştır. Öğrenciler araştırmaya tamamen gönüllük esasına göre katılmışlardır.

Daha sonra veri toplama prosedürüne Ordu Üniversitesinde devam edilmiştir. Veri toplanacak bölümler ulaşılabilirlik durumlarına göre belirlenip, haftalık ders programları ve ders vermekte olan öğretim elemanlarına ulaşılmıştır. Ordu Üniversitesinde veri toplama süreci toplamda bir hafta sürmüştür. Belirlenen bölümler ve haftalık ders programında yer alan dersler kapsamında öğretim elemanları ile bireysel görüşmeler gerçekleştirilip, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde uygun günler ve saatler belirlenmiştir. Bu aşamada öğretim elemanlarına araştırmanın amacı hem sözlü hem de yazılı olarak açıklanmış olup, bir adet örnek anket formu incelemeleri için sunulmuştur. Öğrencilere de yapılan araştırmanın amacı ve veri analizi sürecine dair hem sözlü hem de yazılı bilgilendirme yapılmış ve araştırmaya tamamen gönüllülük esasına göre katılmışlardır.

Veri toplama süreci yukarıda açıklandığı şekliyle gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, toplam 608 üniversite öğrencisinden veri toplanarak veri toplama süreci tamamlanmıştır. Her iki üniversitede öğrencilerin anketi cevaplama süresi yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Veri analizi sürecinde Grafik 11'de gösterilen adımlar uygulanmıştır. Araştırma sürecinde toplanan veriler, SPSS 25.0 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir.

Grafik 11. Veri analizi sürecinde yapılan analizler

Veri analize sürecine, öncelikle verilerin toplandığı formun dijital ortama veri seti olarak aktarılmasıyla başlanmıştır. Daha sonra, toplanan veriler incelenip, çok fazla boş cevabı ve desen tarzı işaretleme yapılan formlar analiz sürecinden çıkarılmıştır. Son olarak, toplamda 608 veri hazırlanan veri setine işlenmiştir.

Veri analizi sürecine Kayıp verilerin tespiti ve düzeltilmesi ile devam edilmiştir. Yapılmış olan çalışmaların çoğunda kayıp veriler, araştırmacı veya araştırmacılar tarafından karşılaşılan bir olgudur. Kayıp verilerin veri analizinin gidişatı için düzeltilmesi konusu alanyazında önemli olarak bahsedilen bir konudur (Çokluk ve Kayri, 2011). Kayıp verilerin oluşmasında veri girişi sırasında karşılaşılan verilerin girilmemesi ya da verilerin

gruplanmasındaki sorunlar, bazı soruların öğrenci tarafından hassas veya farklı algılanıp cevaplanmak istememesi, sorulan sorunun araştırılan problem veya araştırmacının katılımcıları ile ilgili olmaması gibi durumlarının kayıp verileri ortaya çıkardığı ifade edilmektedir (Kürşad ve Nartgün, 2015). Bu durumların biri veya birkaçı araştırma sürecinde araştırmacının karşısına çıkabilmektedir. Kayıp verilerle ilgili sorunları düzeltebilmek için silme, yaklaşık değer atama, beklenti maksimizasyonu, regresyon ataması ve çoklu atama gibi yöntemler bulunmaktadır (Kürşad ve Nartgün, 2015).

Bu araştırmada kayıp verilere dair analiz yapmak için Little'ın MCAR testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ulaşılan bulgular, kayıp verilerin ait oldukları değişkende oranları %2'yi aşmadığı ve kayıp verilerin rastgele dağıldığını göstermiştir ($\chi^2_{MCAR}(Sd = 2286)=2432,307; p>0,05$). Kayıp verileri düzeltebilmek amacıyla yaklaşık değer atama yöntemlerinden ortalama değer ataması yöntemi kullanılmıştır. Ortalama değer olarak, var olan maddenin, araştırmaya katılan bireyin, yakın değerlerin veya toplam puanın ortalamasının alınması gibi çeşitli şekillerde belirlendiği ifade edilmektedir (Arıhan ve Soysal, 2018). Bu bağlamda araştırmacının kayıp verilerini düzeltmek için madde ortalaması yöntemi kullanılmıştır.

Veri analizi sürecine uç değerlerin belirlenmesi ve uç değerlerin veri setinden çıkarılmasıyla devam edilmiştir. Uç değerler veri analizi sürecinde analizleri etkileme olasılığına sahip olabilmekle birlikte veri analizi süreci öncesinde kontrol edilmesi gereken bir durum olduğu ifade edilmektedir (Field, 2009). Bu araştırmada uç değerlerin tespiti için ölçme araçları temel alınmış ve ölçme araçlarının düzeyleri üzerinden inceleme yapılmıştır. Bu bağlamda araştırma veri setinde yer alan üç adet ölçme aracı içinde uç değerler de incelenmiştir. Uç değerlerin belirlenmesi amacıyla verilerin standart puanı (z puanı) ve ölçme araçları bağlamında grafikler halinde yer alan aşırı değerler ortak incelenerek değerlendirilmiştir. Z puanı değerlerinin +3 ile -3 arasında olması gerektiği ifade edilmektedir (Field, 2009). Buna göre araştırmadaki uç veriler incelenerek 56 veri uç değer olarak kabul edilerek veri setinden çıkarılmıştır.

Veri analizi sürecine veri setinin normal dağılımını incelemekle devam edilmiştir. Bunun öncesinde araştırma sürecinde dâhil edilen ölçme araçları hem kendileri hem de alt faktörleri ortalamaları alınarak analiz sürecine dâhil edilmiştir. Veri setinin normal dağılımını analiz edebilmek amacıyla Kolmogorov Smirnov ile Shapiro-Wilks testleri yapılmıştır. Veri sayısı 30 ve üstü olan veri setlerini için Kolmogorov Smirnov testleri ile analiz yapılmaktadır. Kolmogorov Smirnov analizinde p değerinin 0,05'den küçük olması dağılımın normal olmadığını, p anlamlılık değerinin 0,05'den büyük olması dağılımın normal olduğunu gösterdiği kabul edilmektedir. Yapılan analiz Kolmogorov Smirnov analizi sonucunda veri

setinin ilgili ölçme araçlarının p anlamlılık değerinin 0,05'ten küçük olduğu görülmüştür. Bunun ardından normal dağılımın bir diğer göstergesi olan çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri ile normal dağılımı gösteren histogramlar incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 aralığında bulunması dağılımın normale yakın olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Yapılan analiz sonucunda ölçme araçları ve analiz sürecine dâhil edilen alt faktörlerin -1,5 ile +1,5 değerleri arasında olduğu görülmüştür. Histogramlar üzerinde her bir değişkenin dağılımı da incelenerek, değişkenlerin dağılımlarının normale yakın olduğu kabul edilmiştir.

Veri analizi sürecine betimsel analizler ile devam edilmiştir. Bu adımda çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ölçeğinin alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven ölçekleri analiz sürecine dâhil edilmiştir. Bu adımda ilgili ölçeklerden elde edilen ortalama, standart sapma, en düşük (minimum) ve en yüksek (maximum) değerler hesaplanmıştır.

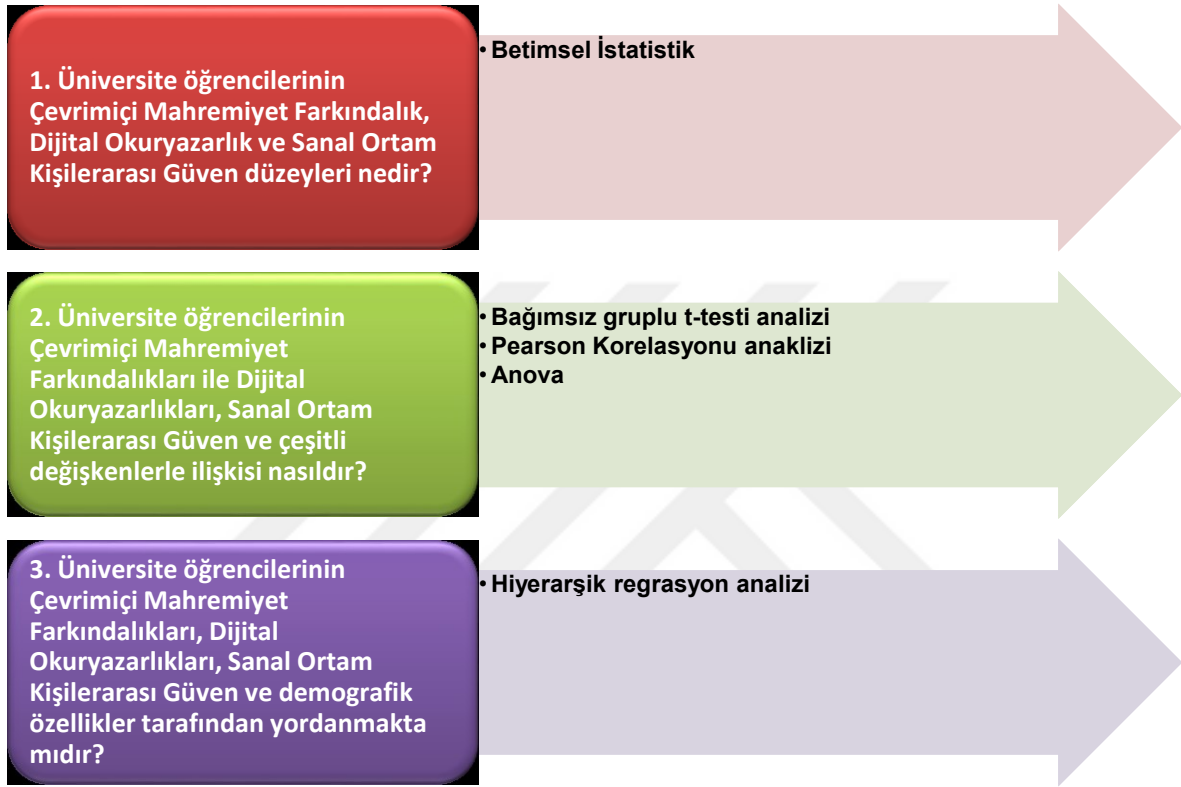
Veri analizi sürecine bağımsız gruplu t-testi ve varyans analizleri (ANOVA) ile devam edilmiştir. Yine bu adımda çevrimiçi mahremiyet farkındalık ölçeğinin alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven ölçekleri analiz sürecine dâhil edilmiştir. Cinsiyet, gizlilik sorunu yaşayıp yaşamama ve bilgisayarla ilgili bölüm olup olmama değişkenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık ölçeğinin alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven puanları için farklılaşp farklılaşmadığına analiz etmek amacıyla bağımsız gruplu t-testi analizi yapılmıştır. Bölüm değişkeninin çevrimiçi mahremiyet farkındalığı, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven ölçeklerinin puanları için farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla ANOVA yapılmıştır.

Veri analize sürecine Korelasyon ile devam edilmiştir. İlk olarak çevrimiçi mahremiyet farkındalık ölçeğinin alt faktörleri ve çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ölçeği ile dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven puanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyonu analizi yapılmıştır. Daha sonra yaş, internet kullanım yılı, sosyal medya kullanım yılı ve mobil cihaz kullanım yılı değişkenleri ile çevrimiçi mahremiyet farkındalığının alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven puanları arasında ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyonu analizi yapılmıştır.

Son olarak çevrimiçi mahremiyet farkındalığını yordayan değişkenleri belirlemek için hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Bireysel değişkenler olarak dijital okuryazarlık, sanal ortam kişilerarası güven ve yaş; müdahale değişkenleri olarak eğitim alınan bölüm,

internet ve mobil cihaz kullanım yılları bağımsız değişkenler olarak analize dahil edilmiştir. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ise bağımlı değişken olarak analize dahil edilmiştir.

Sonuç olarak belirlenen her bir araştırma sorusu için yapılan analiz Grafik 12'de gösterilmiştir. Buna göre, her bir araştırma sorusu için kullanılan analizler yukarıda açıklandığı şekliyle gerçekleştirilmiştir.

Grafik 12. Araştırma Soruları ve Yapılan Analizler

3.6. Araştırma Etiği

Araştırmanın yapılabilmesi için öncelikle etik kurulu onayı için başvuru yapılmıştır. Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'na araştırmanın etik açıdan uygunluğunun incelenmesi için başvuru yapılmış ve etik yönden uygunluğu ilgili etik kurulu tarafından onaylanmıştır.

Araştırmanın veri toplama sürecinde veri toplamak için Amasya Üniversitesi ve Ordu Üniversitesine izin başvurusu yapılmıştır. Hem Amasya Üniversitesi hem de Ordu Üniversitesi rektörlüklerinden veri toplama izni alınmıştır.

Araştırma verilerinin toplanması aşamasında öğrencilerin katılımı gönüllülük esasına dayanmış ve öğrencilere hem yazılı hem de sözlü olarak araştırma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Veri toplama sürecinde katılımcıların kimlik bilgilerine dair herhangi bir veri toplanmamış, toplanan veriler tamamen bilimsel amaçlarla ve sadece bu araştırma kapsamında kullanılmıştır.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1. Giriş

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaç temel alınarak elde edilen bulgular betimsel ve çıkarımsal bulgular olarak bu bölümde sunulmuştur.

4.1. Betimsel Bulgular

Bu bölümde birinci araştırma sorusu olan “Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları, Dijital Okuryazarlıkları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güven düzeyleri nedir?” sorusu için analiz sonuçları sunulmuştur. Bu bölümde ayrıca Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ölçeğinin her bir faktöründe yer alan maddelere ilişkin betimsel bulgular da sunulmuştur.

Betimsel bulgularda ilk olarak çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ölçeğinin alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven ölçeklerinin ortalama, standart sapma, en düşük (minimum) ve en yüksek (maksimum) değerleri incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin genel olarak çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ölçeğinin alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven düzeylerine ilişkin analiz sonuçları tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çevrimiçi mahremiyet, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güvene ilişkin betimsel bulgular

	N	Min	Mak	x	SS
Dikkat	552	2,14	5,00	4,34	0,51
Güvenlik	552	1,00	5,00	3,72	0,77
İletişim ve Paylaşım	552	1,00	5,00	3,90	0,90
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	552	2,82	5,00	4,03	0,48
Dijital Okuryazarlık	552	2,10	5,00	3,70	0,59
Sanal Ortam Kişilerarası Güven	552	2,35	4,35	3,35	0,39

Tablo 1’de üniversite öğrencilerinin Dikkat Faktörü düzeyleri incelendiğinde ortalamanın 4,34 olduğu görülmektedir. En düşük puanın 2,14 ve en yüksek puanın 5 olduğu görülmektedir. En yüksek puan, en düşük puan ve ortalama değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinin dikkat faktörü için düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin genel olarak Güvenlik Faktörü düzeyleri incelendiğinde ortalamanın 3,72 olduğu görülmektedir. En düşük puanın 1 ve en yüksek puanın 5 olduğu görülmektedir. En yüksek puan, en düşük puan ve ortalama değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinin güvenlik faktörü için düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin genel olarak İletişim ve Paylaşım Faktörü düzeyleri incelendiğinde ortalamanın 3,72 olduğu görülmektedir. En düşük puanın 1 ve en yüksek puanın 5 olduğu görülmektedir. En yüksek puan, en düşük puan ve ortalama değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşım faktörü için düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin genel olarak çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları incelendiğinde ise ortalamanın 4,03 olduğu görülmektedir. En düşük puanın 2,82 ve en yüksek puanın 5 olduğu görülmektedir. En yüksek puan, en düşük puan ve ortalama değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığının hem alt boyutları hem de genel olarak incelendiğinde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 1 ayrıca üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven düzeylerine ilişkin betimsel bulguları da sunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde ortalamanın 3,70 olduğu görülmektedir. En düşük puanın 2,10 ve en yüksek puanın 5 olduğu görülmektedir. En yüksek puan, en düşük puan ve ortalama değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin Sanal Ortam Kişilerarası Güven düzeyleri incelendiğinde ise ortalamanın 3,35 olduğu görülmektedir. En düşük puan 2,35 ve en yüksek puan 4,35 olduğu görülmektedir. En yüksek puan, en düşük puan ve ortalama değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güven düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık alt faktörlerinde yer alan maddelere ilişkin analiz sonuçları tablo 2’de özetlenmiştir. Tablo 2 çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ölçeğinin her bir faktöründe yer alan maddelere ilişkin betimsel bulguları göstermektedir.

Tablo 2. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ölçeğinin maddelerine ilişkin betimsel bulgular

	x	SS	1(%)	2(%)	3(%)	4(%)	5(%)
Dikkat Faktörü	4,34	,51					
1. "Kullandığım çevrimiçi platformların gizlilik ayarlarını ve bildirimlerini kontrol ederim."	4,43	0,86	1,3	4,0	4,7	30,6	59,4
2. "Kullandığım çevrimiçi ortamlarda (sosyal ağlar, alışveriş siteleri, oyunlar vb.) hesabımın gizlilik ayarlarını yaparım."	4,51	0,78	0,7	3,3	3,8	29,2	63,0
3. "Çevrimiçi ortamlarda kullandığım parolaların güçlü olmasına (büyük-küçük harf, rakam, özel karakterler ve en az 8 karakter kullanımıyla) dikkat ederim."	4,41	0,83	1,1	2,5	8,3	30,8	57,2
4. "E-posta veya sosyal ağlardan aldığım mesajların içeriğinin güvenilir olup olmadığını anlarım."	4,12	0,86	0,9	3,8	15,0	43,1	37,1
5. "Çevrimiçi ortamlarda paylaştığım bilgilerin şirketler, devlet kurumları veya bilgisayar korsanları tarafından kullanılabilceğinin farkındayım."	4,33	0,74	0,5	1,4	9,1	43,0	46,0
6. "Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerden gelen mesaj veya e-postaların güvenlik riski oluşturup oluşturmadığını anlarım."	4,16	0,77	0,5	0,9	17,4	44,2	37,0
7. "Çevrimiçi platformlarda paylaştığım bilgilerin kötü niyetli kişiler tarafından kullanılabilceğinin farkındayım."	4,43	0,67	0,2	1,3	5,8	41,4	51,3
Güvenlik Faktörü	3,72	0,77					
8. "İnternet sitelerinin kullandığı çerez (cookies) dosyaları hakkında bilgim vardır."	3,37	1,23	9,6	13,6	27,9	27,7	21,2
9. "Mobil cihazıma uygulama yüklerken uygulamanın hangi izinleri talep ettiğine dikkat ederim."	4,01	1,03	2,5	8,2	12,1	39,7	37,5
10. "İnternet sitelerinin ve mobil uygulamaların güvenlik sertifikalarını ve veri şifreleme yöntemlerini kontrol ederim."	3,51	1,56	6,2	14,3	23,2	35,0	21,4
11. "Ziyaret ettiğim web sitelerinin güvenliğini kontrol ederim."	3,88	0,97	2,2	7,6	18,5	43,9	27,9
12. "Web tarayıcımındaki eklentilerin hangi bilgilere erişeceğine dikkat ederim."	3,81	1,01	3,1	7,4	21,9	40,7	26,8
İletişim ve Paylaşım Faktörü	3,90	0,90					
13. "Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerle kişisel bilgilerimi (adres, doğum tarihi, yaş, iş, telefon vb.) paylaşıyorum."	4,19	1,18	4,3	8,5	9,6	18,8	58,7
14. "Arkadaşlarımla veya yakınlarımla yaptığım yazışmaların ekran görüntülerini izin almaya gerek duymadan paylaşıyorum."	3,78	1,41	9,4	14,7	12,1	16,0	47,8
15. "Başkalarına ait bilgi, resim, video vb. içerikleri çevrimiçi ortamlarda izin almaya gerek duymadan paylaşıyorum."	4,22	1,15	4,2	7,4	10,5	17,8	60,1
16. "Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerin beni takip etmesine veya arkadaş olmasına izin veririm."	3,64	1,30	6,5	15,9	22,1	17,7	37,7
17. "Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerle iletişim kurarım."	3,64	1,29	7,1	15,0	17,0	23,7	35,1

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık” ölçeği ile ilgili ifadelerle verdikleri cevaplar incelendiğinde Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ölçeğinin en yüksek maddesinin Madde 2 ($x=4,51$, $SS=0,78$) ve en düşük maddesinin Madde 8 ($x=3,37$, $SS=1,23$) olduğu görülmüştür.

Dikkat faktörü açısından incelendiğinde faktörün en yüksek maddesinin Madde 2 ($x=4,51$, $SS=0,78$) ve en düşük maddesinin Madde 4 ($X=4,12$, $SS=0,86$) olduğu görülmüştür. Güvenlik faktörü açısından incelendiğinde faktörün en yüksek maddesinin Madde 9 ($x=4,01$, $SS=1,03$) ve en düşük maddesinin Madde 8 ($x=4,12$, $SS=0,86$) olduğu görülmüştür. İletişim ve Paylaşım faktörü açısından incelendiğinde faktörün en yüksek maddesinin Madde 15 ($x=4,22$, $SS=1,15$) ve en düşük maddesinin Madde 17 ($x=3,64$, $SS=1,29$) olduğu görülmüştür.

Madde 1’de yer alan “*Kullandığım çevrimiçi platformların gizlilik ayarlarını ve bildirimlerini kontrol ederim.*” ifadesine çok yüksek ($x=4,43$, $SS=0,86$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Bu cevaplar arasından “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı en çok (%58,7) tercih edilen olmuştur.

Madde 2’de yer alan “*Kullandığım çevrimiçi ortamlarda (sosyal ağlar, alışveriş siteleri, oyunlar vb.) hesabımın gizlilik ayarlarını yaparım.*” ifadesine çok yüksek ($x=4,51$, $SS=0,78$) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir. Bu cevaplar arasından “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı en çok (%63) tercih edilen olmuştur.

Madde 3’te yer alan “*Çevrimiçi ortamlarda kullandığım parolaların güçlü olmasına (büyük-küçük harf, rakam, özel karakterler ve en az 8 karakter kullanımıyla) dikkat ederim.*” ifadesine çok yüksek ($x=4,41$, $SS=0,83$) düzeyde katıldıkları görülmektedir. Bu cevaplar arasından “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı en çok (%57,2) tercih edilen olmuştur.

Madde 4’te yer alan “*E-posta veya sosyal ağlardan aldığım mesajların içeriğinin güvenilir olup olmadığını anlarım.*” ifadesine çok yüksek ($x=4,12$, $SS=0,86$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Bu cevaplar arasından “Katılıyorum” cevabı en çok (%43,1) tercih edilen olmuştur.

Madde 5’te yer alan “*Çevrimiçi ortamlarda paylaştığım bilgilerin şirketler, devlet kurumları veya bilgisayar korsanları tarafından kullanılabilceğinin farkındayım.*” ifadesine çok yüksek ($x=4,33$, $SS=0,74$) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir. Bu cevaplar arasından “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı en çok (%46) tercih edilen olmuştur.

Madde 6’da yer alan “*Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerden gelen mesaj veya e-postaların güvenlik riski oluşturup oluşturmadığını anlarım.*” ifadesine çok yüksek ($x=4,16$

SS=0,77) düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu cevaplar arasından “Katılıyorum” cevabı en çok (%44,2) tercih edilen olmuştur.

Madde 7’de yer alan “*Çevrimiçi platformlarda paylaştığım bilgilerin kötü niyetli kişiler tarafından kullanılabilceğinin farkındayım.*” ifadesine çok yüksek ($x=4,43$, $SS=0,67$) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir. Bu cevaplar arasından “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı en çok (%44,2) tercih edilen olmuştur.

Madde 8’de yer alan “*İnternet sitelerinin kullandığı çerez (cookies) dosyaları hakkında bilgim vardır.*” ifadesine çok yüksek ($x=3,37$, $SS=1,23$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Bu cevaplar arasından “Kararsızım” cevabı en çok (%27,9) tercih edilen olmuştur.

Madde 9’da yer alan “*Mobil cihazıma uygulama yüklerken uygulamanın hangi izinleri talep ettiğine dikkat ederim.*” ifadesine çok yüksek ($x=4,01$, $SS=1,03$) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir. Bu cevaplar arasından “Katılıyorum” cevabı en çok (%39,7) tercih edilen olmuştur.

Madde 10’da yer alan “*İnternet sitelerinin ve mobil uygulamaların güvenlik sertifikalarını ve veri şifreleme yöntemlerini kontrol ederim.*” ifadesine çok yüksek ($x=3,51$, $SS=1,56$) düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu cevaplar arasından “Katılıyorum” cevabı en çok (%35) tercih edilen olmuştur.

Madde 11’de yer alan “*Ziyaret ettiğim web sitelerinin güvenliğini kontrol ederim.*” ifadesine çok yüksek ($x=3,88$, $SS=0,97$) düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu cevaplar arasından “Katılıyorum” cevabı en çok (%43,9) tercih edilen olmuştur.

Madde 12’de yer alan “*Web tarayıcımdaki eklentilerin hangi bilgilere erişeceğine dikkat ederim.*” ifadesine çok yüksek ($x=3,81$, $SS=1,01$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Bu cevaplar arasından “Katılıyorum” cevabı en çok (%40,7) tercih edilen olmuştur.

Madde 13’te yer alan “*Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerle kişisel bilgilerimi (adres, doğum tarihi, yaş iş, telefon vb.) paylaşıyorum.*” ifadesine çok yüksek ($x=4,19$, $SS=1,18$) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir. Bu cevaplar arasından “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı en çok (%58,7) tercih edilen olmuştur.

Madde 14’te yer alan “*Arkadaşlarımla veya yakınlarımla yaptığım yazışmaların ekran görüntülerini izin almaya gerek duymadan paylaşıyorum.*” ifadesine çok yüksek ($x=3,78$, $SS=1,41$) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir. Bu cevaplar arasından “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı en çok (%47,8) tercih edilen olmuştur.

Madde 15’te yer alan “*Başkalarına ait bilgi, resim, video vb. içerikleri çevrimiçi ortamlarda izin almaya gerek duymadan paylaşıyorum.*” ifadesine çok yüksek ($x=4,22$,

SS=1,15) düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu cevaplar arasından “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı en çok (%60,1) tercih edilen olmuştur.

Madde 16’da yer alan “Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerin beni takip etmesine veya arkadaş olmasına izin veririm.” ifadesine çok yüksek ($x=3,64$, $SS=1,30$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Bu cevaplar arasından “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı en çok (%37,7) tercih edilen olmuştur.

Madde 16’da yer alan “Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerle iletişim kurarım.” ifadesine çok yüksek ($x=3,64$, $SS=1,29$) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir. Bu cevaplar arasından “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı en çok (%35,1) tercih edilen olmuştur.

4.2. Çıkarımsal Bulgular

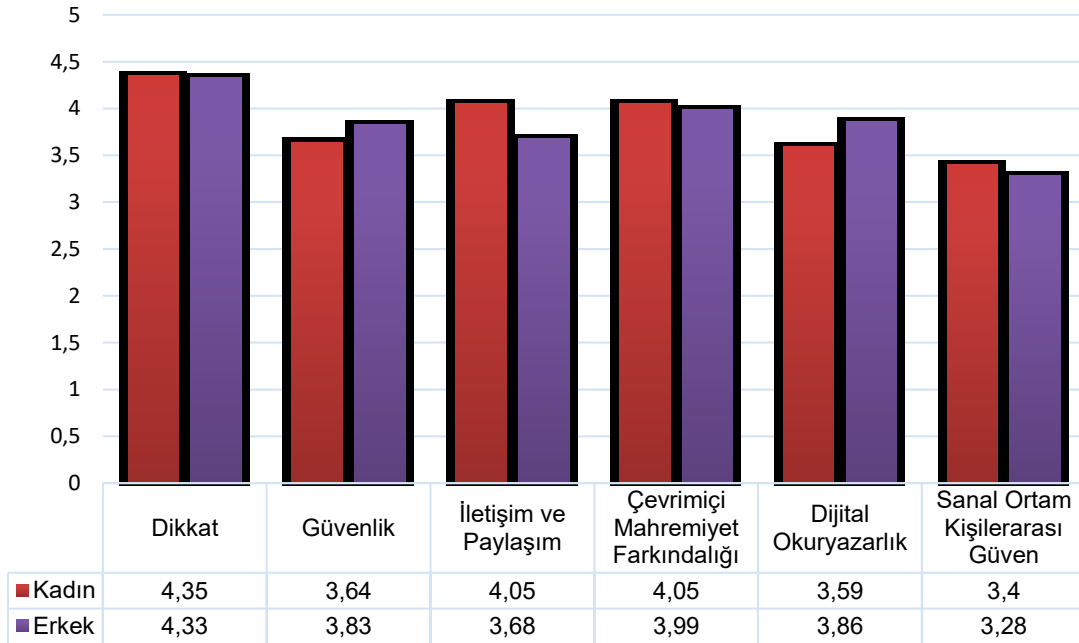
Bu bölümde ikinci araştırma sorusu olan “Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları ile Dijital Okuryazarlıkları, Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri ve demografik özelliklerle arasındaki ilişki nasıldır?” ve üçüncü araştırma sorusu olan “Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları, Dijital Okuryazarlıkları ve demografik özellikler tarafından yordanmakta mıdır?” soruları için bulgular sunulmuştur. Bu bölümde cinsiyet, bilişimle ilgili bölüm, mahremiyet sorunu yaşama değişkenleri için bağımsız grupta t- testi; yaş, internet kullanım yılı, mobil cihaz kullanım yılı, sosyal medya kullanım yılı değişkenleri için Pearson Product-Moment Korelasyon analizi; bölüm değişkeni için anova; yordama analizleri için hiyerarşik regresyon analizleri yapılmıştır.

4.2.1. Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Cinsiyete Göre Değişimi

Bu bölümde cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmayı incelemek amacıyla bağımsız grupta t-testi analizi yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalık, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven düzeylerinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin bulgular Tablo 3’te sunulmuştur. Ayrıca Grafik 13 cinsiyete göre ortalama puanları göstermektedir.

Tablo 3. Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p	Cohen's d
Dikkat	Kadın	321	4,35	0,49	550	0,343	0,73	0,04
	Erkek	231	4,33	0,54				
Güvenlik	Kadın	321	3,64	0,75	550	-2,943	0,00	0,25
	Erkek	231	3,83	0,79				
İletişim ve Paylaşım	Kadın	321	4,05	0,83	453,534	4,875	0,00	0,41
	Erkek	231	3,68	0,95				
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	Kadın	321	4,05	0,44	443,930	1,36	0,17	0,12
	Erkek	231	3,99	0,52				
Dijital Okuryazarlık	Kadın	321	3,59	0,56	550	-5,350	0,00	0,47
	Erkek	231	3,86	0,58				
Sanal Ortam Kişilerarası Güven	Kadın	321	3,40	0,40	550	3,691	0,00	0,30
	Erkek	231	3,28	0,38				

Grafik 13. Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları

Tablo 3'te üniversite öğrencilerinin Dikkat puanlarının cinsiyet açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, kadın üniversite öğrencilerinin ($\bar{x}= 4,35$, $SS=0,49$) erkek üniversite öğrencilerine ($\bar{x}= 3,33$, $SS=0,54$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını belirlemek için bağımsız grupta t-testi

yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre kadın üniversite öğrencilerinin ortalamaları yüksek olmasına rağmen aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-550)} = 0,34$; $p > 0,05$, $d = 0,04$).

Üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanlarının cinsiyet açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, erkek üniversite öğrencilerinin ($x = 3,83$, $SS = 0,079$) kadın üniversite öğrencilerine ($x = 3,64$, $SS = 0,75$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre erkek üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanları ile kadın üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-550)} = -2,94$; $p < 0,05$, $d = 0,25$). Güvenlik için cinsiyet düşük düzeyde bir etkiye sahiptir. Buna göre erkeklerin Güvenlik puanlarının kadınlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanlarının cinsiyet açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, kadın üniversite öğrencilerinin ($x = 4,05$, $SS = 0,83$) erkek üniversite öğrencilerine ($x = 3,68$, $SS = 0,95$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre kadın üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanları ile erkek üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-453,534)} = 4,87$; $p < 0,41$, $d = 0,25$). İletişim ve Paylaşım için cinsiyet orta düzeyde bir etkiye sahiptir. Buna göre kadınların İletişim ve Paylaşım puanları düzeylerinin erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının cinsiyet açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, kadın üniversite öğrencilerinin ($x = 4,05$, $SS = 0,44$) erkek üniversite öğrencilerine ($x = 3,99$, $SS = 0,52$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre kadın üniversite öğrencilerinin ortalamaları yüksek olmasına rağmen aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(443,930)} = 1,36$; $p > 0,05$, $d = 0,12$).

Tablo 3 ayrıca üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları ve sanal ortam kişilerarası güvenlerinin cinsiyet açısından farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulguları da sunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin Dijital Okuryazarlıklarında cinsiyet açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, erkek üniversite öğrencilerinin ($x = 3,86$, $SS = 0,56$) kadın üniversite öğrencilerine ($x = 3,59$, $SS = 0,58$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre kadın üniversite öğrencilerinin Dijital Okuryazarlıkları ile erkek üniversite öğrencilerinin Dijital Okuryazarlıkları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-550)} = -5,35$; $p < 0,05$, $d = 0,47$). Dijital okuryazarlık

için cinsiyet orta düzeyde bir etkiye sahiptir. Buna göre erkeklerin Dijital Okuryazarlıkları kadınlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin Sanal Ortam Kişilerarası Güvenlerinde cinsiyet açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, kadın üniversite öğrencilerinin ($x= 3,40$, $SS=0,40$) erkek üniversite öğrencilerine ($x= 3,28$, $SS=0,38$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre kadın üniversite öğrencilerinin Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri ile erkek üniversite öğrencilerinin Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($t_{(2-550)} = 3,69$; $p<0,05$, $d=0,30$). Sanal Ortam Kişilerarası Güven için cinsiyet orta düzeyde bir etkiye sahiptir. Buna göre kadınların Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu söylenebilir.

4.2.2. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Yaşa Göre Değişimi

Bu bölümde her bir değişkenin yaşla ilişkisinin incelenmesi için Pearson Product-Moment Korelasyon analizi yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ile yaş arasında ilişki olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığının yaş ile ilişkisi

		Dikkat Faktörü	Güvenlik	İletişim ve Paylaşım	Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	Yaş
Dikkat	<i>r</i>	1	0,546**	0,104*	0,752**	0,048
	<i>p</i>		0,000	0,014	0,000	0,261
	N	552	552	552	552	542
Güvenlik	<i>r</i>		1	0,022	0,722**	0,168**
	<i>p</i>			0,600	0,000	0,000
	N		552	552	552	542
İletişim ve Paylaşım	<i>r</i>			1	0,604**	-0,014
	<i>p</i>				0,000	0,739
	N			552	552	542
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	<i>r</i>				1	0,092*
	<i>p</i>					0,032
	N				552	542
Yaş	<i>r</i>					1
	<i>p</i>					
	N					552

Not: * $p<0,05$, ** $p<0,01$, *** $p<0,001$

Tablo 4'e baktığımız zaman üniversite öğrencilerinin Dikkat puanları ve yaş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. ($r=0,048$; $p>0,05$). Üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanları ve yaş arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,168$;

$p<0,05$). Güvenlik puanları ile yaş arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanları ve yaş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-0,014$; $p>0,05$). Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ve yaş arasında pozitif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,092$; $p<0,05$). Çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ve ile yaş arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi gösterir (Büyüköztürk, 2018).

4.2.3. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığının Dijital Okuryazarlık ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenle İlişkisi

Bu bölümde her bir değişkenin dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven ile ilişkisinin incelenmesi için Pearson Product-Moment Korelasyon analizi yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ile dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven arasında ilişki olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ile dijital okuryazarlık, sanal ortam kişilerarası güven arasındaki ilişki

		Dikkat	Güvenlik	İletişim ve Paylaşım Faktörü	Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	Dijital Okuryazarlık	Sanal Ortam Kişilerarası Güven
Dikkat	r	1	0,546**	0,104*	0,752**	0,417**	0,188**
	p		0,000	0,014	0,000	0,000	0,000
	N	552	552	552	552	552	552
Güvenlik	r		1	0,022	0,722**	0,458**	0,083
	p			0,600	0,000	0,000	0,050
	N		552	552	552	552	552
İletişim ve Paylaşım	r			1	0,604**	-0,166**	-0,069
	p				0,000	0,000	0,105
	N			552	552	552	552
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	r				1	0,307**	0,084*
	p					0,000	0,049
	N				552	552	552
Dijital Okuryazarlık	r					1	0,184**
	p						0,000
	N					552	552
Sanal Ortam Kişilerarası Güven	r						1
	p						0,000
	N						552

Not: * $p<0,05$, ** $p<0,01$, *** $p<0,001$

Tablo 5'te baktığımız zaman üniversite öğrencilerinin Dikkat puanları ve Dijital Okuryazarlıkları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,417$; $p<0,01$). Dikkat ile Dijital Okuryazarlık arasındaki ilişki düzeyi orta düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir

(Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin Dikkat puanları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,118$; $p<0,01$). Dikkat ile Sanal Ortam Kişilerarası Güven arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018).

Üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanları ve Dijital Okuryazarlıkları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,458$; $p<0,01$). Dikkat ile Dijital Okuryazarlık arasındaki ilişki düzeyi orta düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,083$; $p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanları ve Dijital Okuryazarlıkları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=-0,069$; $p<0,01$). İletişim ve Paylaşım ile Dijital Okuryazarlık arasındaki ilişki düzeyi orta düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanları ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-0,069$; $p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ve Dijital Okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,307$; $p<0,01$). Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ile Dijital Okuryazarlık arasındaki ilişki düzeyi orta düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ve Sanal Ortam Kişilerarası Güvenleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,084$; $p<0,05$). Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ile Sanal Ortam Kişilerarası Güven arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi gösterir (Büyüköztürk, 2018).

4.2.4. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığının İnternet, Sosyal Medya Ve Mobil Cihaz Kullanım Yılıyla İlişkisi

Bu bölümde her bir değişkenin internet, sosyal medya ve mobil cihaz kullanım yılıyla ilişkisinin incelenmesi için Pearson Product-Moment Korelasyon analizi yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ile internet kullanım yılı, sosyal medya kullanım yılı ve mobil cihaz kullanım yılı arasında ilişki olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 6. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ile internet, sosyal medya ve mobil cihaz kullanım yılı arasındaki ilişki

		Dikkat Faktörü	Güvenlik Faktörü	İletişim ve Paylaşım Faktörü	Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	İnternet Kullanım Yılı	Sosyal Medya Kullanım Yılı	Mobil Cihaz Kullanım Yılı
Dikkat Faktörü	R	1	0,546**	0,104*	0,752**	0,171**	0,143**	0,123**
	P		0,000	0,014	0,000	0,000	0,001	0,004
	N	552	552	552	552	552	547	552
Güvenlik Faktörü	R		1	0,022	0,722**	0,159**	0,133**	0,159**
	P			0,600	0,000	0,000	0,002	0,000
	N		552	552	552	552	547	552
İletişim ve Paylaşım Faktörü	R			1	0,604**	-0,057	-0,137**	-0,068
	P				0,000	0,178	0,001	0,110
	N			552	552	552	547	552
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	R				1	0,118**	0,050	0,091*
	P					0,006	0,248	0,032
	N				552	552	547	552
İnternet Kullanım Yılı	R					1	0,560**	0,532**
	P						0,000	0,000
	N					552	547	552
Sosyal Medya Kullanım Yılı	R						1	0,533**
	P							0,000
	N						547	547
Mobil Cihaz Kullanım Yılı	R							1
	P							
	N							552

Not: * $p<0,05$, ** $p<0,01$, *** $p<0,001$

Tablo 6'ya baktığımız zaman üniversite öğrencilerinin dikkat puanları ve internet kullanım yılı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,171$; $p<0,01$). Dikkat ile internet kullanım yılı arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin dikkat puanları ve sosyal medya kullanım yılı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,143$; $p<0,01$). Dikkat ile sosyal medya kullanım yılı arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin dikkat puanları ve mobil cihaz kullanım yılı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,123$; $p<0,01$). Dikkat ile mobil cihaz kullanım yılı arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018).

Üniversite öğrencilerinin güvenlik puanları ve internet kullanım yılı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,159$; $p<0,01$). Güvenlik ile internet kullanım yılı arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin güvenlik puanları ve sosyal medya kullanım yılı arasında pozitif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,133$; $p<0,01$). Güvenlik ile sosyal medya kullanım yılı arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin güvenlik puanları ve mobil cihaz kullanım yılı

arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,159$; $p<0,01$). Güvenlik ile sosyal medya kullanım yılı arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018).

Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşım faktörü ve internet kullanım yılı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r= -0,057$; $p>0,05$). Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşım faktörü ve sosyal medya kullanım yılı arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r= -0,137$; $p<0,01$). İletişim ve Paylaşım ile sosyal medya kullanım yılı arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin dikkat faktörü ve mobil cihaz kullanım yılı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r= -0,068$; $p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ve internet kullanım yılı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,118$; $p<0,01$). Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ile internet kullanım yılı arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ve sosyal medya kullanım yılı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,050$; $p>0,05$). Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ve mobil cihaz kullanım yılı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,091$; $p<0,05$). Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ile mobil cihaz kullanım yılı arasındaki ilişki düzeyi düşük düzeyde bir ilişkiyi göstermektedir (Büyüköztürk, 2018).

4.2.5. Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığının Bölümlere Göre Değişimi

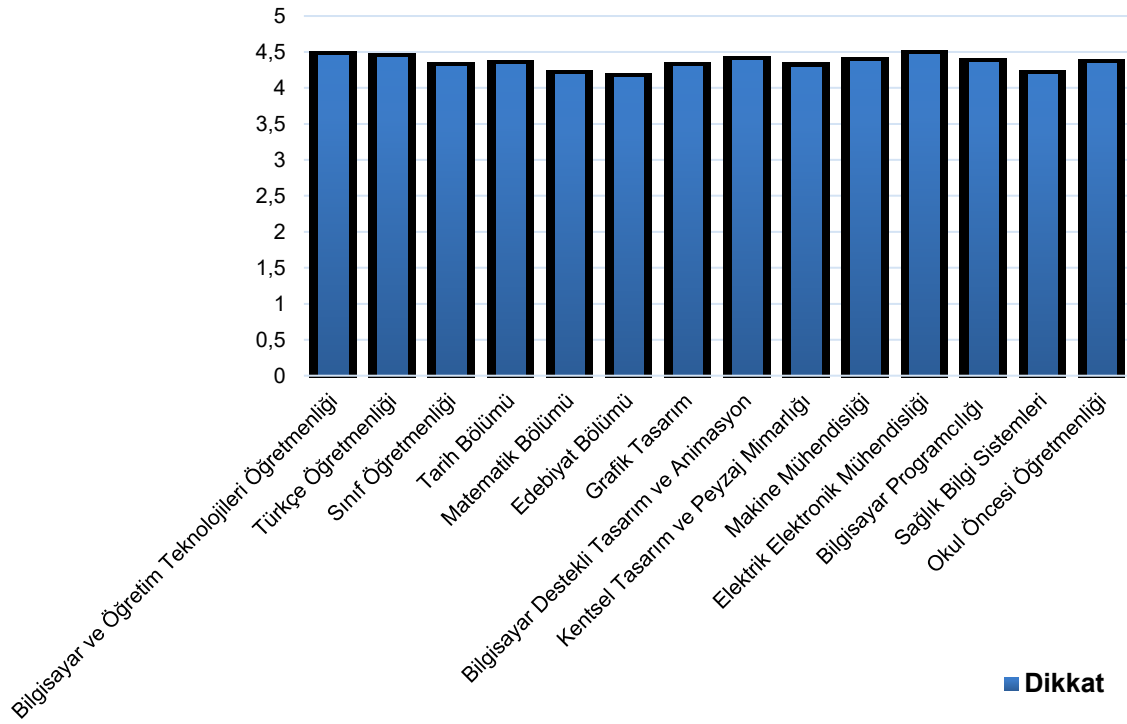
Bu bölümde bölümlere göre farklılaşmayı incelemek amacıyla ANOVA yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarında eğitim aldıkları bölüme göre farklılaşma olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10'da özetlenmiştir. Ayrıca bölümlere göre ortalama puanları Grafik 14, Grafik 15, Grafik 16, Grafik 17, Grafik 18 ve Grafik 19'da gösterilmiştir.

Tablo 7. Üniversite öğrencilerinin bölümlerine göre çevrimiçi mahremiyet farkındalığı düzeyleri

		N	x	SS
Dikkat Faktörü	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	36	4,45	0,52
	Türkçe Öğretmenliği	90	4,42	0,45
	Sınıf Öğretmenliği	75	4,30	0,45
	Tarih Bölümü	31	4,32	0,68
	Matematik Bölümü	24	4,19	0,53
	Edebiyat Bölümü	34	4,15	0,54

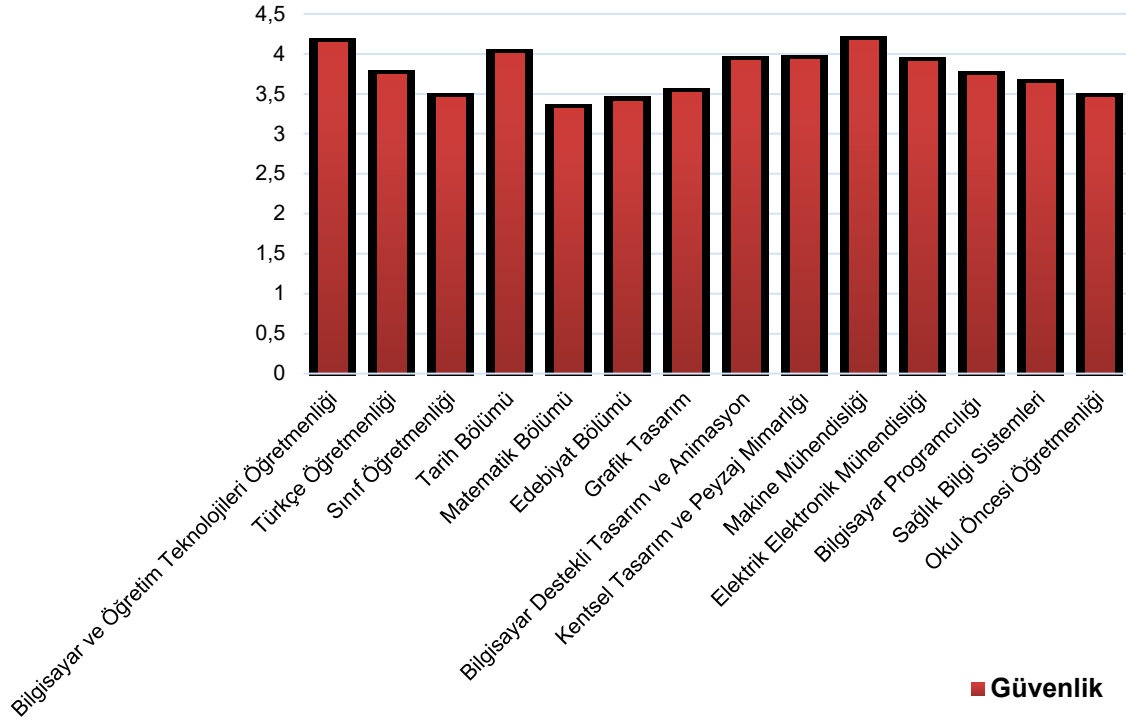
	Grafik Tasarım	18	4,30	0,55
	Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon	34	4,38	0,62
	Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı	27	4,29	0,52
	Makine Mühendisliği	36	4,37	0,52
	Elektrik Elektronik Mühendisliği	33	4,46	0,44
	Bilgisayar Programcılığı	29	4,35	0,52
	Sağlık Bilgi Sistemleri	22	4,19	0,40
	Okul Öncesi Öğretmenliği	63	4,34	0,52
Toplam		552	4.34	051
Güvenlik Faktörü	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	36	4,14	0,66
	Türkçe Öğretmenliği	90	3,74	0,70
	Sınıf Öğretmenliği	75	3,45	0,72
	Tarih Bölümü	31	4,00	0,63
	Matematik Bölümü	24	3,32	0,62
	Edebiyat Bölümü	34	3,41	0,78
	Grafik Tasarım	18	3,52	0,72
	Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon	34	3,92	0,89
	Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı	27	3,93	0,73
	Makine Mühendisliği	36	4,17	0,56
	Elektrik Elektronik Mühendisliği	33	3,90	0,70
	Bilgisayar Programcılığı	29	3,73	0,79
	Sağlık Bilgi Sistemleri	22	3,63	0,73
	Okul Öncesi Öğretmenliği	63	3,46	0,86
Toplam		552	3.72	,77
İletişim ve Paylaşım Faktörü	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	36	3,83	0,96
	Türkçe Öğretmenliği	90	4,17	0,77
	Sınıf Öğretmenliği	75	4,02	0,76
	Tarih Bölümü	31	3,76	1,11
	Matematik Bölümü	24	4,02	0,76
	Edebiyat Bölümü	34	4,17	0,56
	Grafik Tasarım	18	3,49	0,87
	Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon	34	3,73	0,95
	Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı	27	3,65	0,95
	Makine Mühendisliği	36	3,29	10,21
	Elektrik Elektronik Mühendisliği	33	4,07	0,77
	Bilgisayar Programcılığı	29	3,84	0,82
	Sağlık Bilgi Sistemleri	22	3,67	0,97
	Okul Öncesi Öğretmenliği	63	3,94	0,88
Toplam		552	3.90	,90
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	36	4,18	0,48
	Türkçe Öğretmenliği	90	4,15	0,46
	Sınıf Öğretmenliği	75	3,96	0,45
	Tarih Bölümü	31	4,06	0,52
	Matematik Bölümü	24	3,89	0,40
	Edebiyat Bölümü	34	3,94	0,46

Grafik Tasarım	18	3,83	0,48
Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon	34	4,06	0,56
Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı	27	4,00	0,48
Makine Mühendisliği	36	3,99	0,52
Elektrik Elektronik Mühendisliği	33	4,18	0,42
Bilgisayar Programcılığı	29	4,02	0,56
Sağlık Bilgi Sistemleri	22	3,87	0,43
Okul Öncesi Öğretmenliği	63	3,96	0,47
Toplam	552	4,03	0,48

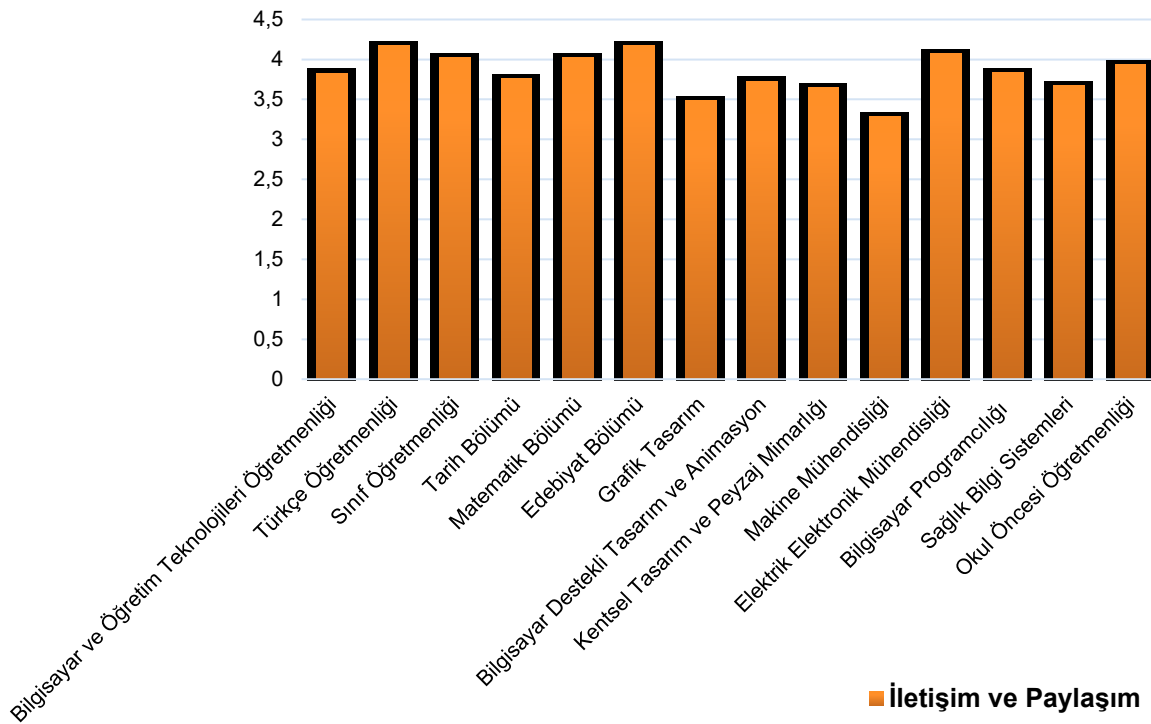

Grafik 14. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin dikkat puanları

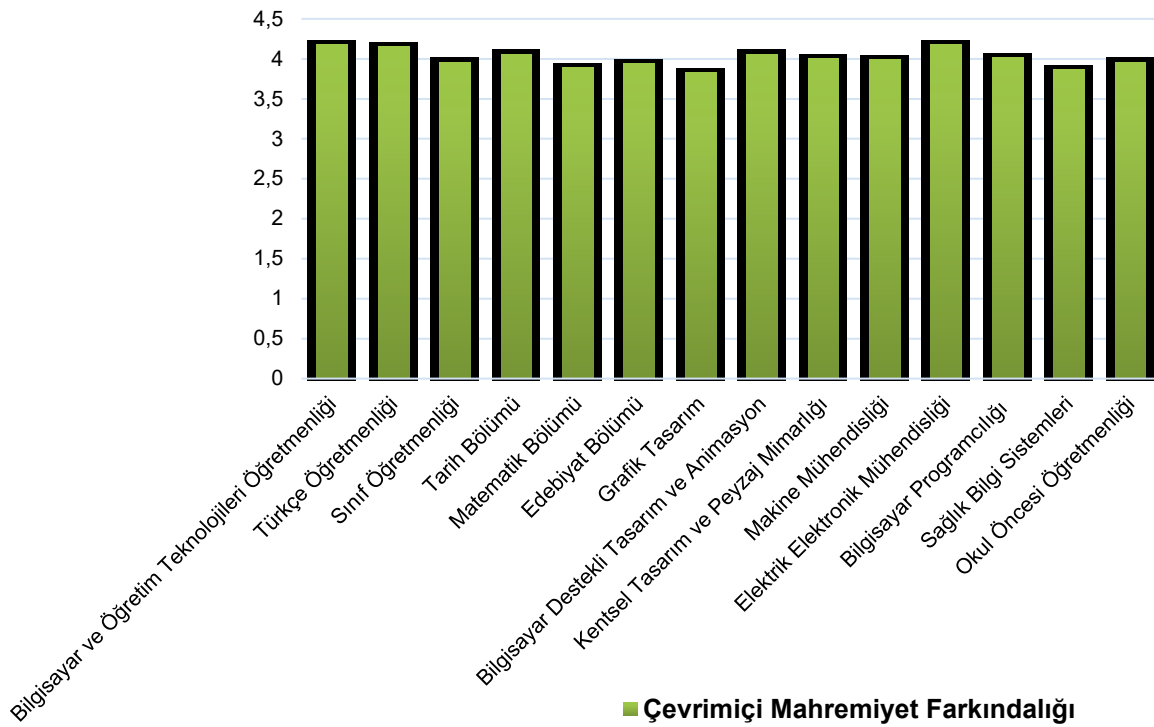

Grafik 15. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin güvenlik puanları

Grafik 16. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşım puanları

Grafik 17. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları

Tablo 8'e baktığımız zaman üniversite öğrencilerinin Dikkat puanlarında Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin diğer bölümlere göre puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir ($x= 4,46$, $SS=0,44$). Üniversite öğrencilerinin Dikkat puanlarında en düşük ortalamanın ise Edebiyat bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerine ait olduğu görülmektedir ($x= 4,15$, $SS=0,54$).

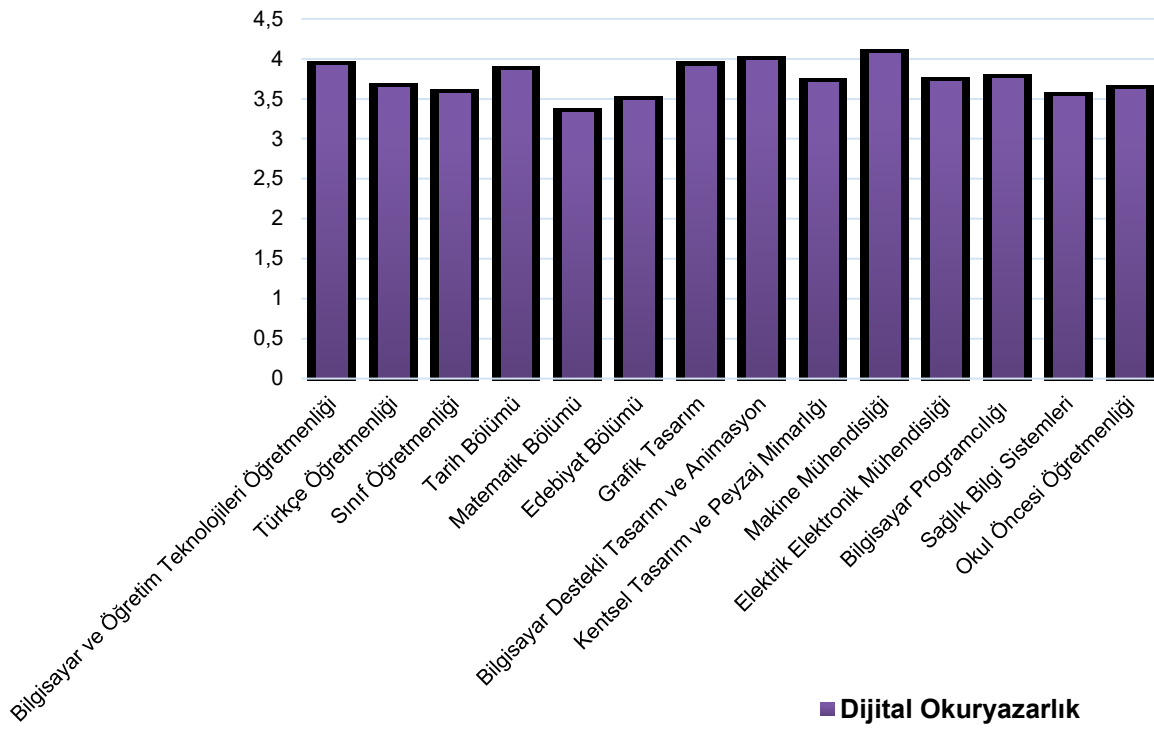
Üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanlarında Makine Mühendisliği bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin diğer bölümlere göre puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir ($x= 4,17$, $SS=0,56$). Üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanlarında en düşük ortalamanın ise Matematik bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerine ait olduğu görülmektedir ($x= 3,32$, $SS=0,62$).

Üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanlarında Türkçe Öğretmenliği ($x= 4,17$, $SS=0,77$) ve Edebiyat bölümünde ($x = 4,17$, $SS=.56$) öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin diğer bölümlere göre puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanlarında en düşük ortalamanın ise Makine Mühendisliği bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerine ait olduğu görülmektedir ($x= 3,29$, $SS=1,21$).

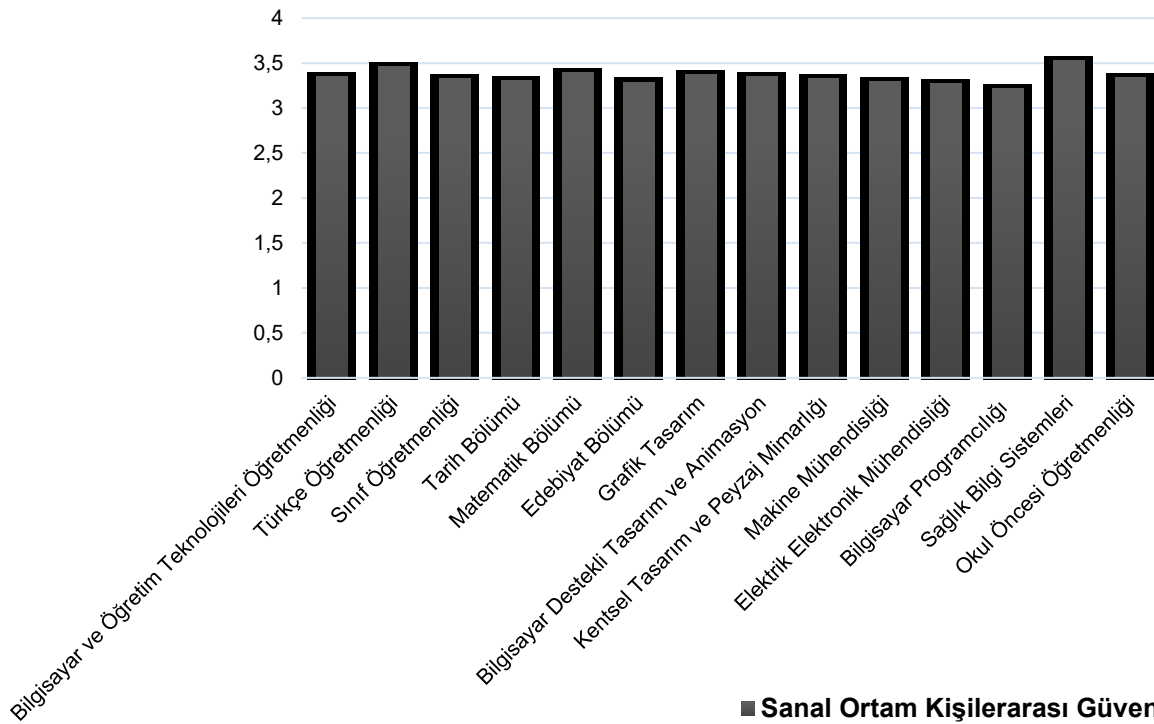
Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ($x= 4,18$, $SS=0,48$) ve Elektrik-Elektronik Mühendisliği ($x= 4,18$, $SS=0,42$) bölümlerinde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin diğer bölümlere göre farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarında en düşük ortalamanın ise Grafik Tasarımı bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerine ait olduğu görülmektedir ($x= 3,83$, $SS=0,48$).

Tablo 8. Dijital okuryazarlık ve kişilerarası güven için bölümlere göre elde edilen betimsel bulgular

		N	x	SS
Dijital Okuryazarlık	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	36	3,92	0,60
	Türkçe Öğretmenliği	90	3,64	0,60
	Sınıf Öğretmenliği	75	3,57	0,48
	Tarih Bölümü	31	3,85	0,59
	Matematik Bölümü	24	3,33	0,55
	Edebiyat Bölümü	34	3,48	0,60
	Grafik Tasarım	18	3,91	0,57
	Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon	34	3,98	0,60
	Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı	27	3,70	0,68
	Makine Mühendisliği	36	4,07	0,56
	Elektrik Elektronik Mühendisliği	33	3,72	0,57
	Bilgisayar Programcılığı	29	3,75	0,49
	Sağlık Bilgi Sistemleri	22	3,53	0,47
	Okul Öncesi Öğretmenliği	63	3,62	0,54
Toplam		552	3,70	0,59
Sanal Ortam Kişilerarası Güven	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	36	3,35	0,35
	Türkçe Öğretmenliği	90	3,46	0,41
	Sınıf Öğretmenliği	75	3,33	0,40
	Tarih Bölümü	31	3,31	0,37
	Matematik Bölümü	24	3,40	0,43
	Edebiyat Bölümü	34	3,29	0,37
	Grafik Tasarım	18	3,37	0,44
	Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon	34	3,35	0,39
	Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı	27	3,33	0,40
	Makine Mühendisliği	36	3,30	0,30
	Elektrik Elektronik Mühendisliği	33	3,27	0,37
	Bilgisayar Programcılığı	29	3,22	0,43
	Sağlık Bilgi Sistemleri	22	3,53	0,40
	Okul Öncesi Öğretmenliği	63	3,34	0,38
Toplam		552	3,35	0,39

Grafik 18. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları

Grafik 19. Bölüme göre üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güvenleri

Tablo 8'e baktığımız zaman üniversite öğrencilerinin Dijital Okuryazarlıklarının Makine Mühendisliği ($x= 4,07$, $SS=0,56$) bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite

öğrencilerinin diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu en düşük ortalamasının ise Matematik ($x= 3,33$, $SS=0,55$) bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin Sanal Ortam Kişilerarası Güvenlerinin Sağlık Bilgi Sistemleri ($x= 3,53$, $SS=0,40$) bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu en düşük ortalamasının ise Bilgisayar Programcılığı ($x= 3,22$, $SS=0,43$) bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerine ait olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Bölümlere göre üniversite öğrencilerinin dikkat, güvenlik ve iletişim ve paylaşım puanları

		Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p	Levene p
Dikkat	Gruplar Arası	4,098	13	0,315	1,212	0,26	0,50
	Gruplar İçi	139,936	538	0,260			
	Toplam	144,034	551				
Güvenlik	Gruplar Arası	37,590	13	2,892	5,395	0,00	0,31
	Gruplar İçi	288,377	538	0,536			
	Toplam	325,967	551				
İletişim ve Paylaşım	Gruplar Arası	32,496	13	2,500	3,276	0,00	0,00
	Gruplar İçi	410,496	538	0,763			
	Toplam	442,993	551				

Tablo 9 incelendiğinde Levene analizi sonucunda Dikkat faktörü ve Güvenlik faktörü için ($p>0,05$) varyansların homojen dağıldığı gözlemlenmiştir. Yapılan Levene analizi sonucunda İletişim ve Paylaşım Faktörü için ($p<0,05$) varyansların homojen dağılmadığı gözlemlenmiş, örneklem büyüklüğü nedeniyle bu varsayım ihmal edilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin Dikkat puanlarının öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmaktadır ($F_{(13-551)} = 1,212$; $p>0,05$). Üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanlarının ise öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmaktadır ($F_{(13-551)} = 5,395$; $p<0,05$). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ($x= 4,14$, $SS=0,66$) öğrencilerinin güvenlik puanlarının Sınıf Öğretmenliği ($x= 3,45$, $SS=0,72$), Edebiyat ($x= 3,41$, $SS=0,78$), Matematik ($x= 3,32$, $SS=0,62$) ve Okul Öncesi Öğretmenliği ($x= 4,46$, $SS=0,86$) öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Tarih öğrencilerinin ($x= 4,00$, $SS=0,63$) güvenlik puanlarının sınıf öğretmenliği ($x= 3,45$, $SS=0,72$) ve matematik ($x= 3,32$, $SS=0,62$) öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Makine mühendisliği ($x= 4,17$, $SS=0,56$) öğrencilerinin güvenlik puanlarının sınıf öğretmenliği ($x= 3,45$, $SS=0,72$), edebiyat ($x= 3,41$, $SS=0,78$), matematik ($x= 3,32$, $SS=0,62$) ve okul öncesi öğretmenliği ($x= 4,46$, $SS=0,86$) öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanlarının öğrenim gördükleri bölüme göre

anlamli bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmaktadır ($F_{(13-551)} = 3,276$; $p < 0,05$). Türkçe öğretmenliği ($x = 4,17$, $SS = 0,77$), sınıf öğretmenliği ($x = 4,02$, $SS = 0,76$), edebiyat ($x = 4,17$, $SS = 0,56$), elektrik-elektronik mühendisliği ($x = 4,07$, $SS = 0,77$) ve okul öncesi öğretmenliği ($x = 3,94$, $SS = 0,88$) bölümleri öğrencilerinin iletişim ve paylaşım puanları makine mühendisliği ($x = 3,29$, $SS = 1,21$) öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 10. Bölümlere göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları

		Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p.
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	Gruplar Arası	5.516	13	0,424	1,87	0,031
	Gruplar İçi	121.931	538	0,227		
	Toplam	127.448	551			
Dijital Okuryazarlık	Gruplar Arası	18,470	13	1,421	4,468	0,000
	Gruplar İçi	171,090	538	0,318		
	Toplam	189,559	551			
Sanal Ortam Kişilerarası Güven	Gruplar Arası	2,926	13	0,225	1,483	0,119
	Gruplar İçi	81,646	538	0,152		
	Toplam	84,571	551			

Tablo 11 incelendiği zaman üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı dönük tutumlarının öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmaktadır ($F_{(13-551)} = 1,87$; $p < 0,05$). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği ($x = 4,18$, $SS = 0,48$), elektrik elektronik mühendisliği ($x = 4,18$, $SS = 0,42$) ve türkçe öğretmenliği ($x = 4,15$, $SS = 0,46$) öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının sınıf öğretmenliği ($x = 3,96$, $SS = 0,45$), edebiyat ($x = 3,94$, $SS = 0,46$), matematik ($x = 3,89$, $SS = 0,40$), sağlık bilgi sistemleri ($x = 3,87$, $SS = 0,43$), grafik tasarımı ($x = 3,83$, $SS = 0,48$) ve okul öncesi öğretmenliği ($x = 3,96$, $SS = 0,47$) öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin Sanal Ortam Kişilerarası Güvenlerinin öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmaktadır ($F_{(13-551)} = 1,483$; $p > 0,05$). Üniversite öğrencilerinin Dijital Okuryazarlıklarının ise öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır ($F_{(13-551)} = 4,468$; $p < 0,05$). Makine mühendisliği ($x = 4,07$, $SS = 0,56$) öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının türkçe öğretmenliği ($x = 3,64$, $SS = 0,60$), sınıf öğretmenliği ($x = 3,57$, $SS = 0,48$), edebiyat ($x = 3,48$, $SS = 0,60$), matematik ($x = 3,33$, $SS = 0,55$), sağlık bilgi sistemleri ($x = 3,53$, $SS = 0,47$) ve okul öncesi öğretmenliği ($x = 3,62$, $SS = 0,54$) öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bilgisayar destekli tasarım ve animasyon ($x = 3,98$, $SS = 0,60$) öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının sınıf öğretmenliği ($x = 3,57$, $SS = 0,48$), edebiyat ($x = 3,48$, $SS = 0,60$) ve matematik ($x = 3,33$, $SS = 0,55$) öğrencilerinden anlamlı

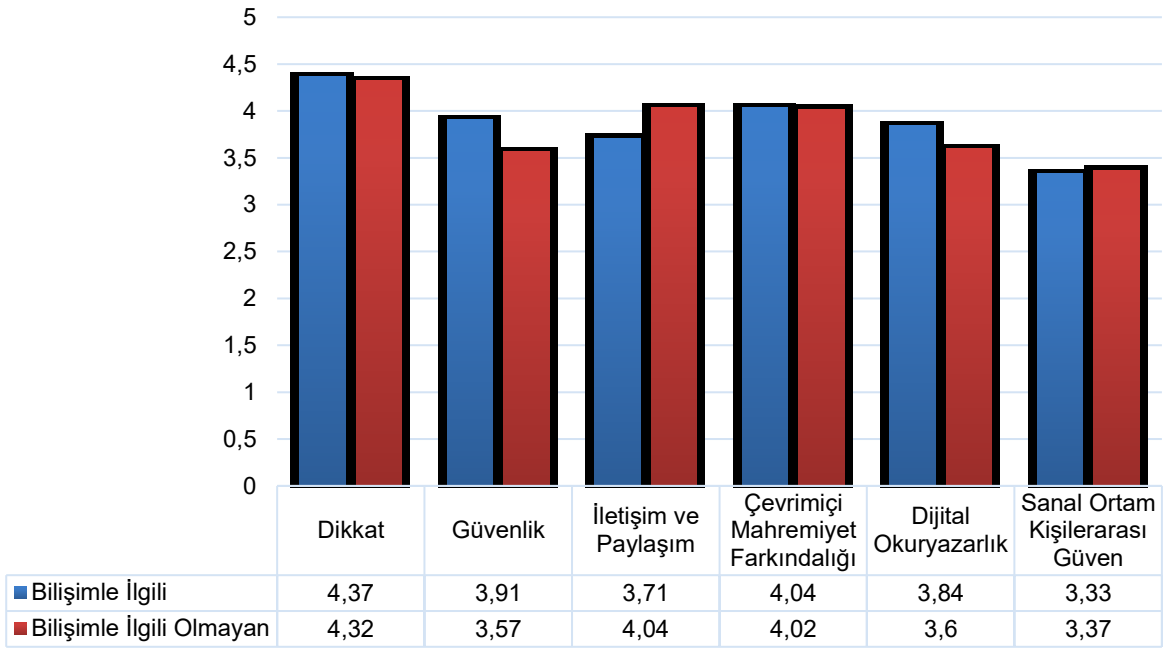
şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği ($x= 4,15$, $SS=0,46$) ve tarih bölümü ($x= 3,85$, $SS=0,59$) öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının matematik bölümü ($x= 3,89$, $SS=0,40$) öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

4.2.6. Üniversite Öğrencilerinin Bölümlerinin Bilişimle İlgili Olup Olmama Durumuna Göre Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Değişimi

Bu bölümde, katılımcıların bölümlerinin bilişimle ilgili olup olmama durumuna göre farklılaşmayı incelemek amacıyla bağımsız gruplu t-testi analizi yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven düzeylerinin eğitim aldıkları bölümün bilgisayarla ilgili olup olmaması açısından farklılaşma olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 11'de özetlenmiştir. Ayrıca bölümlerinin bilişimle ilgili olup olmama durumuna göre ortalama puanları Grafik 20'de gösterilmektedir.

Tablo 11. Üniversite öğrencilerinin bölümlerinin bilişimle ilgili olup olmama durumuna göre çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının değişimi

	Bölüm	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p	Cohen's d
Dikkat Faktörü	Bilişimle İlgili	235	4,37	0,52	550	1,039	0,29	0,09
	Bilişimle İlgili Olmayan	317	4,32	0,51				
Güvenlik Faktörü	Bilişimle İlgili	235	3,91	0,74	550	5,228	0,00	0,45
	Bilişimle İlgili Olmayan	317	3,57	0,76				
İletişim ve Paylaşım Faktörü	Bilişimle İlgili	235	3,71	0,97	451,165	-4,209	0,00	0,44
	Bilişimle İlgili Olmayan	317	4,04	0,81				
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	Bilişimle İlgili	235	4,04	0,50	550	0,526	0,60	0,04
	Bilişimle İlgili Olmayan	317	4,02	0,47				
Dijital Okuryazarlık	Bilişimle İlgili	235	3,84	0,59	550	4,878	0,00	0,42
	Bilişimle İlgili Olmayan	317	3,60	0,56				
Sanal Ortam Kişilerarası Güven	Bilişimle İlgili	235	3,33	0,38	550	-1,168	0,24	0,10
	Bilişimle İlgili Olmayan	317	3,37	0,40				

Grafik 20. Bölümlerinin bilişimle ilgili olup olmama durumuna göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları

Tablo 11'de üniversite öğrencilerinin Dikkat puanlarının eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili üniversite öğrencilerinin ($x = 4,37$, $SS=0,52$) eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olmayan üniversite öğrencilerine ($x = 4,32$, $SS=0,51$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplu t-testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olan üniversite öğrencilerinin ortalamaları yüksek olmasına rağmen aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-550)} = 1,039$; $p < 0,05$, $d = 0,09$).

Üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanlarının eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili üniversite öğrencilerinin ($x = 3,91$, $SS=0,74$) eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olmayan üniversite öğrencilerine ($x = 3,57$, $SS=0,76$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olan üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanları ile bilişimle ilgili olmayan üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($t_{(2-550)} = 5,228$; $p < 0,05$, $d = 0,45$). Güvenlik için eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olup olmaması orta düzeyde bir etkiye sahiptir. Bilişimle ilgili bölümlerde öğrenim görenlerin ($x = 3,91$, $SS=0,74$) Güvenlik puanlarının bilişimle ilgili olmayan bölümlerde öğrenim görenlerden ($x = 3,57$, $SS=0,76$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanlarının eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olmayan öğrencilerin ($x= 4,04$, $SS=0,97$) eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olan üniversite öğrencilerine ($x= 3,71$, $SS=0,81$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olmayan üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanları ile bilişimle ilgili olan üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($t_{(2-451.165)} = -4,209$; $p < 0,05$, $d = 0,44$). İletişim ve Paylaşım için eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olup olmaması orta düzeyde bir etkiye sahiptir. Bilişimle ilgili olmayan bölümlerde öğrenim görenlerin ($x= 4,04$, $SS=0,97$) İletişim ve Paylaşım puanlarının bilişimle ilgili olan bölümlerde öğrenim görenlerden ($x= 3,71$, $SS=0,81$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık düzeylerinin eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olan üniversite öğrencilerinin ($x= 4,05$, $SS=0,50$) eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olmayan üniversite öğrencilerine ($x= 4,02$, $SS=0,47$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olan üniversite öğrencilerinin ortalamaları yüksek olmasına rağmen aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-550)} = 0,526$; $p > 0,05$, $d = 0,04$).

Üniversite öğrencilerinin Dijital Okuryazarlıkları eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili üniversite öğrencilerinin ($x= 3,84$, $SS=0,59$) eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olmayan üniversite öğrencilerine ($x= 3,60$, $SS=0,56$) göre ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olmayan üniversite öğrencilerinin Dijital Okuryazarlıkları ile bilişimle ilgili üniversite öğrencilerinin Dijital okuryazarlıkları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($t_{(2-550)} = -4,209$; $p < 0,05$, $d = 0,47$). Dijital okuryazarlık için eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olup olmaması orta düzeyde bir etkiye sahiptir. Bilişimle ilgili bölümlerde öğrenim görenlerin ($x= 3,84$, $SS=0,59$) Dijital Okuryazarlıkları bilişimle ilgili olmayan bölümlerde öğrenim görenlerden ($x= 3,60$, $SS=0,56$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin Sanal Ortam Kişilerarası Güvenlerinde eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olmayan üniversite öğrencilerinin ($x= 3,37$, $SS=.38$) eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili üniversite öğrencilerine ($x= 3,33$, $SS=0,40$) göre

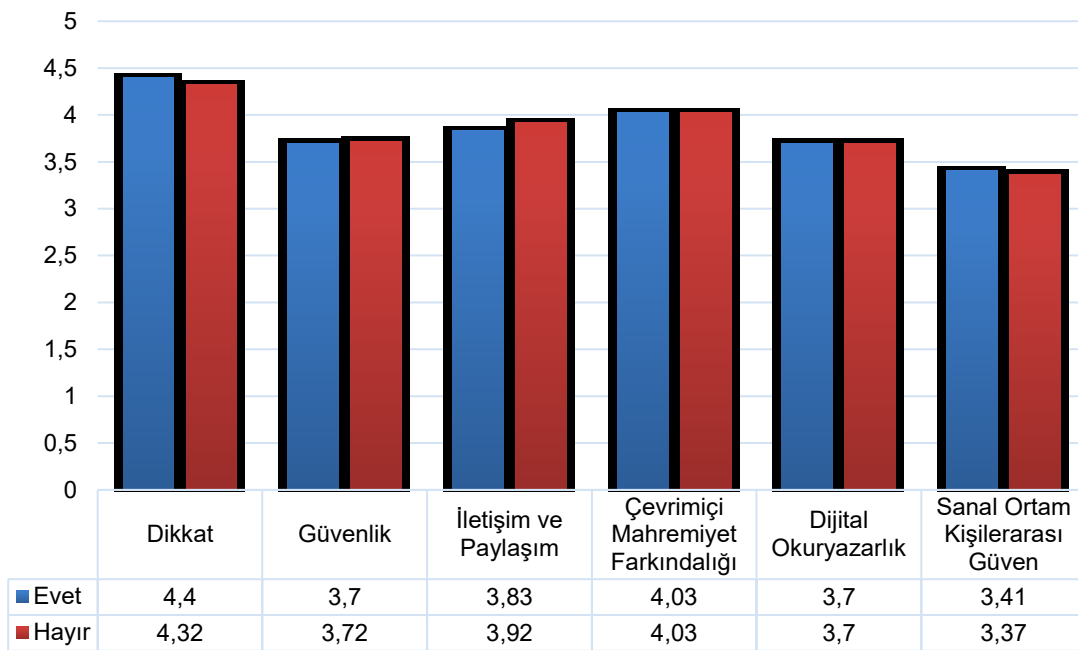
ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre eğitim aldıkları bölüm bilişimle ilgili olmayan üniversite öğrencilerinin ortalamaları yüksek olmasına rağmen aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-550)} = -1,168$; $p > 0,05$, $d = 0,10$).

4.2.7. Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Gizlilik Sorunu Yaşama Durumlarına Göre Değişimi

Bu bölümde gizlilik sorunu yaşama durumuna göre farklılaşmayı incelemek amacıyla bağımsız gruplu t-testi analizi yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık alt faktörleri, çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven düzeylerinin gizlilik sorunu yaşayıp yaşamadığı açısından farklılaşma olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 12'de özetlenmiştir. Ayrıca bölümlerinin gizlilik sorunu yaşama durumuna göre ortalama puanları Grafik 21'de gösterilmektedir.

Tablo 12. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının gizlilik sorunu yaşama durumlarına göre betimsel bulguları

	Gizlilik Sorunu	N	x	SS	sd	t	p	Cohen's d
Dikkat	Evet	108	4,40	0,49	547	1,564	0,12	0,16
	Hayır	441	4,32	0,52				
Güvenlik	Evet	108	3,70	0,84	547	-0,259	0,80	0,03
	Hayır	441	3,72	0,75				
İletişim ve Paylaşım	Evet	108	3,83	0,89	547	-0,905	0,37	0,10
	Hayır	441	3,92	0,90				
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	Evet	108	4,03	0,51	547	0,066	0,95	0,01
	Hayır	441	4,03	0,48				
Dijital Okuryazarlık	Evet	108	3,70	0,65	149,151	-0,111	0,91	0,02
	Hayır	441	3,70	0,57				
Sanal Ortam Kişilerarası Güven	Evet	108	3,41	0,37	547	1,643	0,10	0,18
	Hayır	441	3,34	0,40				

Grafik 21. Gizlilik sorunu yaşama durumuna göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları

Tablo 12’de üniversite öğrencilerinin Dikkat puanlarının gizlilik sorunu yaşayıp yaşamama açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, gizlilik sorunu yaşayan üniversite öğrencilerinin ($x= 4,40$, $SS=0,52$), gizlilik sorunu yaşamayan üniversite öğrencilerinin ($x= 4,32$, $SS=0,52$) ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre gizlilik sorunu yaşamayan üniversite öğrencilerinin ortalamaları yüksek olmasına rağmen aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-547)}=1,564$; $p>0,05$, $d=0,16$).

Üniversite öğrencilerinin Güvenlik puanlarının gizlilik sorunu yaşayıp yaşamadığı açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, gizlilik sorunu yaşamayan üniversite öğrencilerinin ($x= 3,37$, $SS=0,84$), gizlilik sorunu yaşayan üniversite öğrencilerinin ($x= 3,72$, $SS=0,75$) ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre gizlilik sorunu yaşamayan üniversite öğrencilerinin ortalamaları yüksek olmasına rağmen aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-547)}=-0,259$; $p>0,05$, $d=0,03$).

Üniversite öğrencilerinin İletişim ve Paylaşım puanlarının gizlilik sorunu yaşayıp yaşamadığı açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, gizlilik sorunu yaşamayan üniversite öğrencilerinin ($x= 3,92$, $SS=0,89$) gizlilik sorunu yaşayan üniversite öğrencilerinin ($x= 3,83$, $SS=0,90$) ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre gizlilik sorunu yaşamayan üniversite öğrencilerinin ortalamaları yüksek olmasına rağmen

aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-547)}=-0,905$; $p>0,05$, $d=0,10$).

Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının gizlilik sorunu yaşayıp yaşamadığı açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, gizlilik sorunu yaşayan üniversite öğrencilerinin ($x= 4,03$, $SS=0,51$) gizlilik sorunu yaşamayan üniversite öğrencilerinin ($x= 4,03$, $SS=0,48$) ortalamalarının benzer olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre iki grup arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-547)}=0,066$; $p>0,05$ $d=0,01$).

Üniversite öğrencilerinin Dijital Okuryazarlıklarının gizlilik sorunu yaşayıp yaşamama durumu açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, gizlilik sorunu yaşamayan üniversite öğrencilerinin puanları ($x= 3,70$, $SS=0,65$) ile gizlilik sorunu yaşayan üniversite öğrencilerinin ($x= 3,70$, $SS=0,57$) puanlarının benzer olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre iki grup arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-149,151)}=-0,111$; $p>0,05$, $d=0,02$).

Üniversite öğrencilerinin Sanal Ortam Kişilerarası Güvenlerinin gizlilik sorunu yaşayıp yaşamama açısından farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, gizlilik sorunu yaşayan üniversite öğrencilerinin ($x= 3,41$, $SS=0,37$) puanlarının ile gizlilik sorunu yaşamayan üniversite öğrencilerinin ($x= 3,34$, $SS=0,40$) puanlarından yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre gizlilik sorunu yaşayan üniversite öğrencilerinin ortalamaları yüksek olmasına rağmen aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(2-547)}= 1,643$; $p>0,05$, $d=0,18$).

4.2.8. Çevrimiçi Gizlilik Farkındalığını Yordayan Faktörlere İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığını yordayan kişisel ve müdahale değişkenlerini ortaya koymak amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Hiyerarşik regresyon analizi, araştırmanın kavramsal çerçevesi için hazırlanmış olan model temel alınarak yapılmıştır. Model içinde Bireysel Faktörler bölümünde yer alan değişkenler ilk blokta, Müdahale Faktörü bölümünde yer alan değişkenler ikinci blokta analize dâhil edilmiştir.

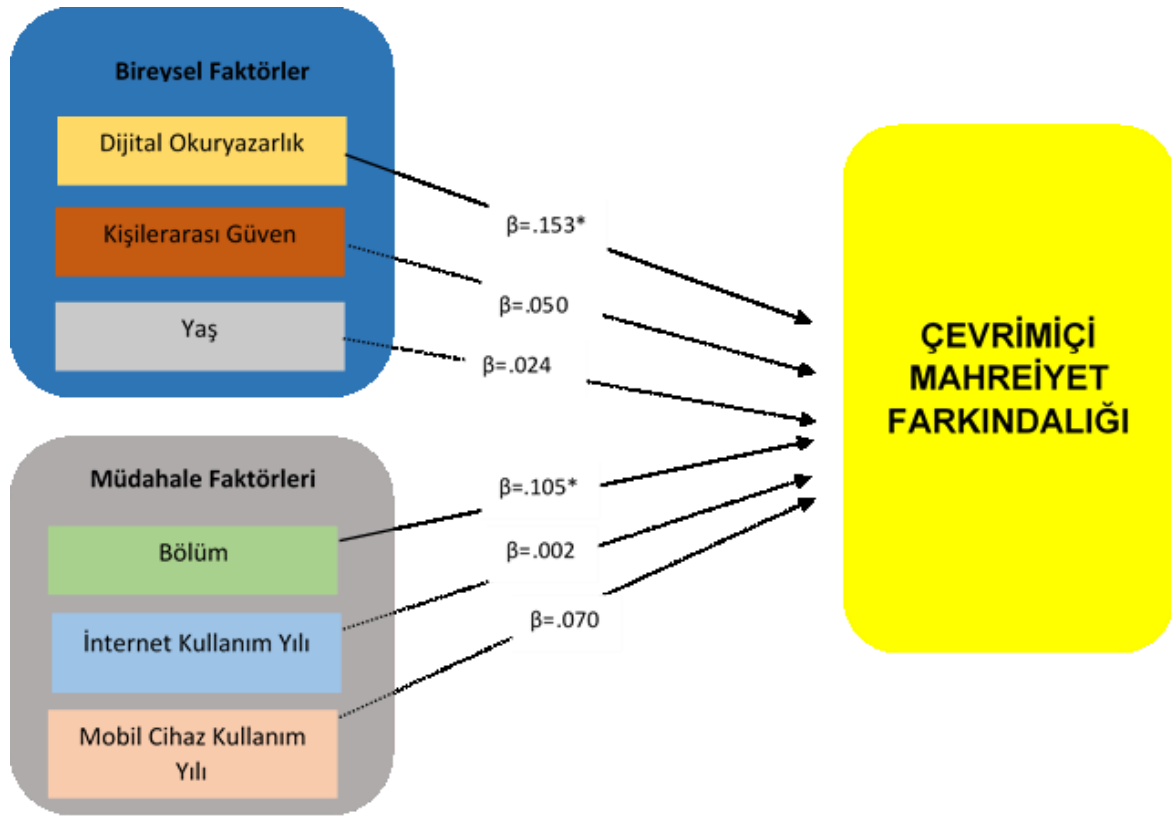
Yaş, bölüm, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven değişkenleri ilk blokta, internet kullanım yılı ve mobil cihaz kullanım yılı değişkenleri ikinci blokta analize dâhil edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 13'te ve Şekil 3'te özetlenmiştir.

Tablo 13. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığını yordayan faktörlere ilişkin bulgular

Model	Yordayıcı	B	SH _B	β	p	R ²	ΔR^2	Model p
1	Sabit	5,455	0,536		0,000***	0,044	0,044	0,000***
	Yaş	-0,004	0,018	-0,009	0,838			
	Bölüm	-0,021	0,009	-0,106	0,013*			
	Dijital Okuryazarlık	-0,251	0,067	-0,162	0,000***			
	Sanal Ortam Kişilerarası Güven	-0,122	0,100	-0,053	0,222			
2	Sabit	5,255	0,555		0,000***	0,047	0,004	0,000***
	Yaş	0,010	0,021	0,024	0,627			
	Bölüm	-0,021	0,009	-0,105	0,014*			
	Dijital Okuryazarlık	-0,237	0,069	-0,153	0,001**			
	Sanal Ortam Kişilerarası Güven	-0,116	0,100	-0,050	0,246			
	İnternet Kullanım Yılı	0,001	0,016	0,002	0,972			
	Mobil Cihaz Kullanım Yılı	-0,023	0,018	-0,070	0,199			

Not: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Hiyerarşik regresyon analiz sonuçları incelendiğinde; analize birinci sırada alınan yaş, bölüm, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişiler arası güven değişkenleri çevrimiçi mahremiyet farkındalığına ilişkin varyansın %4,4'ünü açıkladığı görülmüştür. Analize ikinci sırada alınan internet kullanım yılı ve mobil cihaz kullanım yılı değişkenleri yaş, bölüm, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişiler arası güven değişkenleri ile birlikte çevrimiçi mahremiyet farkındalığına ilişkin varyansın %4,7'sini açıkladığı görülmüştür. Bölüm ve dijital okuryazarlık değişkenleri çevrimiçi mahremiyet farkındalığını anlamlı şekilde yordamaktadır ($p < 0,05$, $p < 0,001$). Analiz sonuçlarına ilişkin regresyon modeli Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 2. Test edilen yordayıcı modele ilişkin bulgular

Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının alt boyutları için de regresyon analizi yapılmıştır. Dikkat için yapılan hiyerarşik regresyon analizinde dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven ilk blokta, internet kullanım yılı ve mobil cihaz kullanım yılı ikinci blokta analize dâhil edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 14’de özetlenmiştir.

Tablo 14. Dikkati yordayan faktörlere ilişkin bulgular

Model	Yordayıcı	B	SH _B	β	p	R ²	ΔR^2	Model p
1	Sabit	2,557	0,194		0,000***	0,187	0,187	0,000***
	Dijital Okuryazarlık	0,345	0,034	0,395	0,000***			
	Sanal Ortam Kişilerarası Güven	0,151	0,051	0,116	0,003**			
2	Sabit	2,516	0,197		0,000***	0,189	0,003	0,378
	Dijital Okuryazarlık	0,330	0,036	0,379	0,000***			
	Sanal Ortam Kişilerarası Güven	0,150	0,051	0,115	0,000***			
	İnternet Kullanım Yılı	0,009	0,008	0,048	0,301			
	Mobil Cihaz Kullanım Yılı	0,002	0,008	0,013	0,776			

Not: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Hiyerarşik regresyon analiz sonuçları incelendiğinde; analize birinci sırada alınan dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven değişkenleri birlikte dikkate ilişkin varyansın %18,7'sini açıkladığı görülmüştür. Analize ikinci sırada alınan internet kullanım yılı ve mobil cihaz kullanım yılı değişkenleri dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven değişkeni ile birlikte dikkate ilişkin varyansın %18,9'unu açıkladığı görülmüştür. Dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven değişkenleri dikkati anlamlı şekilde yordamaktadır ($p < 0,01$, $p < .001$).

Üniversite öğrencilerinin güvenliğini yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Güvenlik için yapılan hiyerarşik regresyon analizinde cinsiyet, yaş ve dijital okuryazarlık ilk blokta, eğitim adına bölümün bilişimle ilgili olma durumu ikinci blokta analize dâhil edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 15'de özetlenmiştir.

Tablo 15. Güvenliği yordayan faktörlere ilişkin bulgular

Model	Yordayıcı	B	SH _B	β	p	R ²	ΔR^2	Model p
1	Sabit	0,637	0,336		0,059	0,214	0,214**	0,000
	Cinsiyet	0,030	0,061	0,020	0,621			
	Yaş	0,045	0,014	0,124	0,001**			
	Dijital Okuryazarlık	0,562	0,052	0,429	0,000***			
2	Sabit	1,139	0,369		0,002**	0,229	0,014**	0,002
	Cinsiyet	-0,016	0,063	-0,011	0,794			
	Yaş	0,043	0,014	0,119	0,002**			
	Dijital Okuryazarlık	0,538	0,052	0,411	0,000***			
	Bilişimle İlgili	-0,195	0,062	-0,126	0,002**			

Not: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Hiyerarşik regresyon analiz sonuçları incelendiğinde; analize birinci sırada alınan cinsiyet, yaş ve dijital okuryazarlık değişkeni güvenliğe ilişkin varyansın %21,4'ünü açıkladığı görülmüştür. Analize ikinci sırada alınan bilişimle ilgili bölüm olma değişkeninin cinsiyet, yaş ve dijital okuryazarlık değişkenleri ile birlikte güvenliğe ilişkin varyansın %22,9'unu açıkladığı görülmüştür. Yaş, dijital okuryazarlık ve bölümün bilişimle ilgili olma değişkenleri güvenliği anlamlı şekilde yordamaktadır ($p < 0,01$, $p < 0,001$).

Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımını yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. İletişim ve Paylaşım için yapılan hiyerarşik regresyon analizinde cinsiyet, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven ilk blokta analize dâhil edilmiştir. Analiz sonuçları tablo 16'da özetlenmiştir.

Tablo 16. İletişim ve paylaşımı yordayan faktörlere ilişkin bulgular

Model	Yordayıcı	B	SH _B	β	ρ	R ²	ΔR^2	Model p
1	Sabit	5,611	0,384		0,000***	0,063	0,063	0,000***
	Cinsiyet	-0,348	0,079	-0,192	0,000**			
	Dijital Okuryazarlık	-0,167	0,067	-0,109	0,012*			
	Sanal Ortam Kişilerarası Güven	-0,180	0,098	-0,079	0,057			

Not: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Hiyerarşik regresyon analiz sonuçları incelendiğinde; analize birinci sırada alınan cinsiyet, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven değişkenlerinin iletişim ve paylaşımına ilişkin varyansın %0,06'sını açıkladığı görülmüştür. Cinsiyet ve dijital okuryazarlık değişkenleri iletişim ve paylaşımı anlamlı şekilde yordamaktadır ($p < 0,05$, $p < 0,001$). Hiyerarşik regresyon analizi sonucunda Model 1 iletişim ve paylaşımı anlamlı şekilde yordamaktadır ($p < 0,001$).

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sonucunda elde edilen bulgular üzerinde ilgili alanyazın ışığında yapılan tartışma ve elde edilen sonuçlar dikkate alınarak araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

5.1. Tartışma

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının; dijital okuryazarlıkları, sanal ortam kişilerarası güvenleri, cinsiyet, yaş internet kullanım yılı, mobil cihaz kullanım yılı, sosyal medya kullanım yılı ve gizlilik sorunu yaşama durumlarına göre incelenmesidir. Bu araştırmanın sonucunda, öncelikle üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde bu konuda benzer ve farklı sonuçlar yer almaktadır. Örneğin, Kalamani (2017), üniversite ve üstü düzeyde eğitim alan öğrencilerin ortaöğretim düzeyinde eğitim alan öğrencilere göre mahremiyetlerini daha az paylaştıklarını ifade etmiştir. Aslanyürek (2016), yapmış olduğu çalışmada internet kullanıcılarının çevrimiçi gizlilik ve güvenlik ihlalleri karşısında farkındalıklarının yüksek olduğunu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulguya benzer şekilde, Korkmaz vd. (2019), üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Buna karşılık, Saeri, Ogilvie, Macchia, Smith ve Louis (2014), üniversite öğrencilerinin çevrimiçi gizliliklerini korumaya yönelik olumlu tutumları olmasına rağmen gizlilikleri konusunda açıklar bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Boerman vd., (2018), bireylerin çevrimiçi ortamlarda gizliliklerini koruyamadıklarını ifade etmişlerdir. Oktuğ Zengin ve Zengin (2015), Facebook kullanıcılarının mahremiyetlerini öncelikle seçicilik (tanıdıkları kişi ile arkadaş olup iletişim halinde kalma) yöntemiyle koruduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çakır ve diğerleri(2015), öğretmen adaylarının gizlilik farkındalıklarının ortalamasının üstünde olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Literatürde konuyla ilgili yapılan benzer veya farklı sonuçlara ulaşan başka çalışmalar da mevcuttur. Tu (2002), öğrencilerin çevrimiçi mahremiyetleri konusunda endişe

duydıklarını, bu konuda ısrarlı olmayıp çevrimiçi ortamlarda mahremiyetin olmadığı görüşüne sahip olduklarını ifade etmiştir. Debatin ve diğerleri (2009), Facebook kullanıcılarının gizlilik sorunlarını anladığını iddia etmelerine rağmen, büyük miktarda kişisel bilgi yüklediklerini araştırma sonucunda ortaya koymuşlardır. Sheehan (2014), yapmış olduğu araştırmada çevrimiçi kullanıcıların nadiren çevrimiçi gizliliğin korunmasına yardımcı olabilecek bazı uygulamaları benimsedikleri ifade etmişlerdir. Agosto ve Abbas (2017), yapmış oldukları araştırma sonucunda güvenlik ve mahremiyet bilincinin gelişmesi zaman aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Boerman ve diğerleri (2018), kişilerin nadiren çevrimiçi gizliliklerini koruyamadıklarını, kişilerin çerezleri ve tarayıcı geçmişini sildiklerini veya çevrimiçi gizliliklerini korumak için çerezleri reddettiği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, algılanan tehdit yüksek olduğu, insanlar kişisel bilgilerin toplanması, kullanılması ve paylaşılması konularında duyarlı oldukları ve ciddi bir sorun olarak algıladıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Steeves ve Webster (2008), yapmış oldukları çalışmada yüksek düzeyde ebeveyn denetiminin İnternet'in sosyal kullanımlarıyla ilişkili gizlilik riski davranışlarını ortadan kaldırmadığını fakat azalttığını göstermektedir. Bununla birlikte Steeves ve Webster (2008), ebeveyn gözetiminin gizlilik riski davranışını azaltmak için yeterli olduğunu araştırma sonucunda ifade etmişlerdir. Youn (2009), çalışmasında genç ergenlerin gizlilik kaygıları düzeyini etkileyen faktörlerin ve bu kaygıların e-pazarlamacıların bilgi toplama uygulamalarına olan davranışsal tepkilerini nasıl etkilediğini incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda bilginin ifşa edilmesinin yol açtığı risk algısı seviyesi gizlilikle ilgili daha fazla endişeye yol açarken, bilgi alışverişinde sunulan faydaların daha fazla algılanması gizlilik konusunda daha az endişe oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde bulunan bu farklı sonuçlar, çevrimiçi mahremiyeti etkileyen diğer bireysel ve çevresel unsurlarında incelenmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır.

İkinci olarak, üniversite öğrencilerini dijital okuryazarlık düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, Üstündağ, Güneş ve Bahçivan (2017), yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin iyi olduğunu ifade etmişlerdir. Kozan (2018), öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Üniversite öğrencilerini sanal ortam kişiler arası güven düzeylerinin de orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya benzer olarak, Usta (2013), bireylerin sanal ortamlarda kişiler arası güvenlerinin düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Usta, Korkmaz ve Kurt (2014), yapmış oldukları çalışma sonucunda bireylerin sanal ortam kişiler arası güven düzeylerinin düşük olduğunu ve bireylerin bu ortamlarda birbirlerine güvenmedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmaların örneklem

grubuna göre, mevcut çalışmanın örneklem grubu daha heterojendir. Buna rağmen, çevrimiçi mahremiyet, dijital okuryazarlık ve kişilerarası güven açısından ilgili çalışmalarla benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarından bir diğeri; üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ölçeğine vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip olan maddenin “*Kullandığım çevrimiçi ortamlarda (sosyal ağlar, alışveriş siteleri, oyunlar vb.) hesabımın gizlilik ayarlarını yaparım.*” ve en düşük ortalamaya sahip olan maddesinin “*İnternet sitelerinin kullandığı çerez (cookies) dosyaları hakkında bilgim vardır.*” maddeleri olduğu görülmüştür. Eroğlu (2018), yapmış olduğu araştırma sonucunda öğrencilerin büyük oranda kişisel verilerin ne olduğunu bildiklerini düşünmelerine rağmen, konu ayrıntılı hale getirildiğinde kişisel verilerin net ayrımlarla tanımlamak konusunda yetersiz oldukları belirlenmiştir. Günümüzde her işlem için birçok farklı platformun olması ve bireylerin bu platformları aktif olarak kullanması ile birlikte çevrimiçi ortamlarda etkileşimleri artmıştır. Artan etkileşim ile birlikte bireyler kullandıkları platformların gerekliliklerini öğrenerek uygulama yapabilmektedir. Üniversite öğrencilerinin “*Kullandığım çevrimiçi ortamlarda (sosyal ağlar, alışveriş siteleri, oyunlar vb.) hesabımın gizlilik ayarlarını yaparım.*” maddesini daha yüksek ortalama ile cevaplamış olmalarının sebebi bu durumdan kaynaklı olabilir. Bununla birlikte “*İnternet sitelerinin kullandığı çerez (cookies) dosyaları hakkında bilgim vardır.*” maddesinin daha düşük ortalama ile cevaplamış olmalarının sebebi ise gizlilik gerekliliklerini yapabilmelerine rağmen, gizlilikle ilgili kavramsal terimlerin neler oldukları hakkında bilgi sahibi olmamaları olabilir.

Mevcut araştırmanın bir diğeri bulgusuna göre; üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının cinsiyet açısından farklılaşmadığı görülmektedir. Bununla birlikte çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu çalışmadan farklı olarak, Korkmaz vd., (2019), üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının cinsiyet açısından farklılaştığını ve kadın üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer çalışmalarda da, çevrimiçi mahremiyet farkındalığının cinsiyet açısından farklılaştığı görülmektedir (Acılar ve Mersin, 2015; Cho vd., 2015; Korucu ve Gürkez, 2019; Lankton, McKnight ve Tripp, 2017). Bu araştırmaların dışında Korucu ve Gürkez (2019), öğretmen adaylarının çevrimiçi gizlilik endişelerinde cinsiyet açısından farklılaşma olmadığını ifade etmişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına benzer olarak Çakır ve diğerleri (2015), kadın öğretmen adaylarının gizlilik farklılıklarının erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Zengin ve diğerleri (2015), mahremiyet açısından erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha fazla sorun yaşadığını ifade etmişlerdir.

Başka bir çalışmada Wolf (2019), kadınların mahremiyet yönetiminde erkeklerden daha katı olduklarını belirtmiştir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları ve sanal ortam kişilerarası güvenlerinin cinsiyet açısından farklılaştığı görülmüştür. Araştırma sonucuna göre erkek üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıklarının daha yüksek, kadın üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güvenlerinin sanal ortam kişilerarası güvenleri daha yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre; önceki çalışmalardan farklı sonuçlar bulunmasının nedeni örneklemin ulaşılabilir örnekleme ile yapılmış olması olabilir. Bu yüzden, evreni temsil oranı daha yüksek katılımcılarla ve katılımcı sayısı daha yüksek olan devam çalışmaları yapılması önerilmektedir.

Mevcut araştırmanın bulgusuna göre; üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları eğitim alınan bölüm bakımından farklılık göstermektedir. Buna karşın üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları eğitim alınan bölümün bilişimle ilgili olup olmamasına göre farklılaşma göstermemektedir. Benzer bir çalışmada, Korkmaz ve diğerleri (2019) üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının eğitim gördükleri bölüm açısından farklılaştığını ifade etmişlerdir. Cho ve diğerleri (2010), bireylerin çevrimiçi mahremiyeti algılama şekillerinin eğitim açısından değiştiği sonucuna ulaşmışlardır. Türten (2018), katılımcıların eğitim hayatları boyunca aldıkları derslerde mahremiyet hakkında bilgiler edindiklerini kullanımlarına yansıdığı ortaya çıkmıştır. Boerman ve diğerleri (2018), eğitimin çevrimiçi gizlilik davranışlarını etkileyeceğini ifade etmişlerdir. Sheehan (2014), eğitim seviyesi attıkça bireylerin çevrimiçi gizliliklerine yönelik endişelerinin arttığını ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda ayrıca üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları eğitim aldıkları bölüme göre farklılaşma göstermekte, bölümün bilişimle ilgili olup olmamasına göre farklılaşma göstermemektedir. Yine araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güvenlerinin eğitim aldıkları bölüme göre farklılaşma göstermemekte, bölümün bilişimle ilgili olup olmamasına göre farklılaşma göstermektedir. Bölüme göre; önceki çalışmalardan farklı sonuçlar bulunmasının nedenlerinden biri örneklemin ulaşılabilir örnekleme ile yapılmış olması olabilir. Ayrıca bilişimle ilgili olup olmamasına göre farklılaşma olmamasının sebebi öğrencilerin derslerinde çevrimiçi mahremiyet konusunu içeren derslerin yer almaması olabilir.

Mevcut araştırmanın bir diğer bulgusuna göre; üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının gizlilik sorunu yaşama durumu bakımından farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıca üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güvenleri gizlilik sorunu yaşama durumu bakımından farklılaşmadığı görülmüştür. Debatin ve diğerleri (2009), bireylerin gizlilik sorunu yaşamlarına rağmen gizlilik ayarlarını düzenlemekte gevşek

bir tutum sergilediklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte Debatin ve diğerleri (2009), çevrimiçi gizlilik konusunda bu gevşek tutumun, yüksek memnuniyet, kullanım alışkanlıkları ve üçüncü şahıs etkisine dayanabileceğini ifade etmişlerdir. Büchi ve diğerleri (2018), geçmişte yaşanan gizlilik ihlallerinin gizliliği koruma davranışını arttırdığını ifade etmişlerdir. Mevcut araştırmalarla farklı sonuçlar elde edilmesinin sebeplerinden biri seçilen örnekleme grubunun yaşamış olduğu gizlilik sorunlarını önemsememiş olmaları olabilir. Bununla birlikte yaşadıkları gizlilik sorunlarının olumsuz bir etkisini yaşamamış olabilir ve bu durumda mahremiyet için aynı farkındalığa sahip olabilirler. Bununla birlikte araştırmanın yürütüldüğü örnekleminde çıkan sonucu etkilemiş olabilir.

Mevcut araştırma, aynı zamanda ilişkisel bulgular da sunmaktadır. İlk olarak üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyetleri ile yaş arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki görülmektedir. Yaş ile ilgili ilişkiler, ilgili çalışmalarla benzer ve farklı sonuçlar vermektedir. Örneğin, De Wolf (2019), üniversite öğrencilerinin yaş değişkenleri ile çevrimiçi gizlilik yönetimleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Diğer çalışmalarda da üniversite öğrencilerinin çevrimiçi gizlilik kaygılarının yaş faktörü açısından değiştiği ifade edilmiştir (Lankton, McKnight ve Tripp, 2017; Cho ve diğerleri, 2015). Cho ve diğerleri (2010), bireylerin çevrimiçi mahremiyeti nasıl algılandıklarının ve onlarla başa çıkma yöntemlerinin yaş açısından değiştiğini ifade etmişlerdir. Korucu ve Gürkez (2019), yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarımızın çevrimiçi gizlilik kaygılarının yaş açısından farklılaşmadığını ifade etmişlerdir. Park (2013), yapmış olduğu çalışmada dijital okuryazarlığın çevrimiçi kişisel bilgilerin kontrolündeki rolünü incelemeyi amaçlamıştır. Bunlarla birlikte Park (2013), yaş değişkeninin gizlilik kontrolünde oldukça önemli olduğu, daha yaşlı kullanıcıların gizlilik kontrolündeki genç insanlardan daha az yeterli oldukları sonuna ulaşmıştır.

İkinci olarak üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları ile internet ve mobil cihaz kullanım yılları arasında olumlu ve anlamlı ilişki bulunmaktadır. Ancak, sosyal medya kullanım yılları ile çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları arasındaki ilişki anlamlı değildir. İnternet ve mobil cihaz kullanım yılıyla ilgili ilişkiler ilgili çalışmalarla tutarlı sonuçlar vermektedir. Korucu ve Gürkez (2019), öğretmen adaylarının çevrimiçi mahremiyet farkındalığının mobil cihaz kullanım süresi açısından farklılaşırken, internet kullanım süresi açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Sosyal medya kullanım yılı ve çevrimiçi mahremiyetle ilgili literatürde çeşitli bulgular mevcuttur. Örneğin, Korkmaz vd., (2019), üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının günlük sosyal medya süreleri açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşırken, Oz (2014), Facebook'ta geçirilen sürenin bireylerin çevrimiçi mahremiyetlerine dikkat etmelerini etkilediği sonucuna varmıştır. Park

(2003), bireylerin internet deneyimlerinin çevrimiçi ortamda gizlilikle ilgili davranışlarının anlaşılmasını sağlayan önemli unsurlar olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Cho ve diğerleri (2016), yapmış oldukları çalışmada çevrimiçi mahremiyetlerini nasıl algılandıkları ve onlarla başa çıkma yöntemlerinin internet deneyimine göre değiştiği sonucuna ulaşmışlardır. Acılar ve Mersin (2015), Facebook katılımcılarının Facebook kullanma sıklığı, Facebook'ta günlük geçirilen zaman ve Facebook'daki arkadaş sayısı ile mahremiyet kaygısı arasında anlamlı negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Topbaş ve Gazi (2016), üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı kullanım süreleri arttıkça gizlilik ayarlarına verdikleri önemin de azaldığını tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, yaşın ve yaşla birlikte internet ve mobil cihaz kullanımında deneyim arttıkça çevrimiçi mahremiyet farkındalığının da artabileceğini göstermektedir.

Üçüncü olarak üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları ile dijital okuryazarlıkları arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki görülmektedir. Araştırma sonucunda yapılan regresyon analizi dijital okuryazarlığın çevrimiçi mahremiyet farkındalığını yordadığını göstermiştir. Benzer şekilde, Büchi, Just ve Latzer (2016), internet kullanıcılarının çevrimiçi gizlilik davranışlarının internet becerilerinden etkilendiğini ifade etmişlerdir. Park (2003), yapmış olduğu çalışmada bilgi (dijital okuryazarlık) çevrimiçi ortamda gizlilikle ilgili davranışların anlaşılmasını sağlayan önemli unsurlar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlara karşın Korucu ve Gürkez (2019), yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının çevrimiçi gizlilik kaygılarının bilgi ve iletişim teknolojileri kullanım seviyeleri açısından anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu yüzden, öğrencilerin internet ve mobil cihaz kullanım yılı ile birlikte dijital okuryazarlıklarının da arttığı ve çevrimiçi mahremiyet farkındalığını esas olarak dijital okuryazarlığın belirlediği söylenebilir.

Son olarak ilişkisel sonuçlara göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ve sanal ortam kişiler arası güvenleri arasında pozitif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ancak, regresyon analizi sonucunda sanal ortam kişiler arası güvenin çevrimiçi mahremiyet farkındalığını yordamadığı görülmüştür. Wu ve diğerleri (2012), araştırma sonucunda gizlilik kaygısı ve güven, gizlilik endişesi ile güvenini sağlama isteği arasında önemli bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Her ne kadar ilgili literatürde güven ve gizlilik kavramlarının ilişkili olduğu ifade edilmiş olsa da (O'Brien ve Torres, 2012; Seigneur ve Jensen, 2004), mevcut çalışmada bu ilişkinin anlamlı ve zayıf olduğu ve çevrimiçi mahremiyet farkındalığını yordayacak düzeyde olmadığı ortaya konulmuştur. Çevrimiçi ortamlarda mahremiyet bilgilerin korunmasını ifade etmesiyle birlikte bu paylaşımın sağlanması için gereken unsurlardan biri de güven olmalıdır (O'Brien ve Torres,

2012). Çalışma sonucunda düşük bulunan ilişkinin sebebi öncelikle seçilen örneklem, ikinci olarak ise bireylerin sanal ortamlar için güven kavramını nasıl algıladıklarının bilinmemesi olabilir. Bununla birlikte bireyler güven kavramını sanal ortamlarda tanıdıkları kişiler için değerlendirmiş olabilirler.

Araştırmanın son bulgusunu ise çevrimiçi mahremiyet kavramını yordayan değişkenler ve ilişkili olduğu değişkenler ile oluşturulan model oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarını yordayan değişkenler incelendiğinde bölüm ve dijital okuryazarlık değişkenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığını anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. Yaş, bölüm, dijital okuryazarlık, sanal ortam kişilerarası güven, internet ve mobil cihaz kullanım yılının içinde yer aldığı bir modelin üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığını anlamlı olarak yordadığı görülmektedir.

5.2. Sonuç

Araştırmanın sonucunda ulaşılan sonuçlar aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

1. Üniversite öğrencilerin dikkatleri, güvenleri, iletişim ve paylaşımları, ve çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları ve sanal ortam kişilerarası güvenlerinin yüksek olduğu görülmüştür.
2. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ölçeğine vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip olan maddenin "*Kullandığım çevrimiçi ortamlarda (sosyal ağlar, alışveriş siteleri, oyunlar vb.) hesabımın gizlilik ayarlarını yaparım.*" ve en düşük ortalamaya sahip olan maddesinin "*İnternet sitelerinin kullandığı çerez (cookies) dosyaları hakkında bilgim vardır.*" maddeleri olduğu görülmüştür.
3. Üniversite öğrencilerinin dikkatleri cinsiyet açısından incelendiğinde kadınların dikkatleri daha yüksek olduğu fakat cinsiyet açısından farklılaşmadığı görülmüştür.
4. Üniversite öğrencilerinin güvenlikleri cinsiyet açısından incelendiğinde erkeklerin güvenlikleri daha yüksek olduğu ve cinsiyet açısından farklılaştığı görülmüştür.
5. Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımları cinsiyet açısından incelendiğinde kadınların iletişim ve paylaşımları daha yüksek olduğu ve cinsiyet açısından farklılaştığı görülmüştür.

6. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları cinsiyet açısından incelendiğinde kadınların çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları daha yüksek olduğu fakat cinsiyet açısından farklılaşmadığı görülmüştür.
7. Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları cinsiyet açısından incelendiğinde erkeklerin dijital okuryazarlıkları daha yüksek olduğu ve cinsiyet açısından farklılaştığı görülmüştür.
8. Üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güvenleri cinsiyet açısından incelendiğinde kadınların sanal ortam kişilerarası güvenleri daha yüksek olduğu ve cinsiyet açısından farklılaştığı görülmüştür.
9. Üniversite öğrencilerinin dikkatleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.
10. Üniversite öğrencilerinin güvenleri ile yaşları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.
11. Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımları ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.
12. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları ile yaşları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.
13. Üniversite öğrencilerinin dikkatleri ile dijital okuryazarlıkları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin dikkatleri ile sanal ortam kişilerarası güvenleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.
14. Üniversite öğrencilerinin güvenlikleri ile dijital okuryazarlıkları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin güvenlikleri ile sanal ortam kişilerarası güvenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.
15. Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımları ile dijital okuryazarlıkları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımları ile sanal ortam kişilerarası güvenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.
16. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları ile dijital okuryazarlıkları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları ile sanal ortam kişilerarası güvenleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.
17. Üniversite öğrencilerinin dikkatleri ile internet, sosyal medya ve mobil cihaz kullanım yılları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.
18. Üniversite öğrencilerinin güvenleri ile internet, sosyal medya ve mobil cihaz kullanım yılları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

19. Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımları ile sosyal medya kullanım yılları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımları ile internet ve mobil cihaz kullanım yılları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.
20. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları ile internet ve mobil cihaz kullanım yılları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları ile sosyal medya kullanım yılları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.
21. Üniversite öğrencilerinin dikkatleri bölüm açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Ayrıca üniversite öğrencilerinin dikkatlerinin en yüksek olduğu bölüm elektrik elektronik mühendisliği olurken en düşük olan bölümün edebiyat bölümü olduğu görülmüştür.
22. Üniversite öğrencilerinin güvenlikleri bölüm açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Ayrıca üniversite öğrencilerinin güvenliklerinin en yüksek olduğu bölüm makine mühendisliği olurken en düşük olan bölümün matematik bölümü olduğu görülmüştür. Makine mühendisliği öğrencilerinin güvenlik puanlarının sınıf öğretmenliği, edebiyat bölümü, matematik bölümü ve okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği öğrencilerinin güvenliklerinin sınıf öğretmenliği, edebiyat bölümü, matematik bölümü ve okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Tarih bölümü öğrencilerinin güvenlik puanlarının sınıf öğretmenliği ve matematik bölümü öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur.
23. Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımları bölüm açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Ayrıca üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımlarının en yüksek olduğu bölüm türkçe öğretmenliği ve edebiyat bölümü olurken en düşük olan bölümün makine mühendisliği olduğu görülmüştür. Türkçe öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, edebiyat bölümü, elektrik elektronik mühendisliği ve okul öncesi öğretmenliği bölümleri öğrencilerinin iletişim ve paylaşımlarının makine mühendisliği öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur.
24. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları bölüm açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Ayrıca üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının en yüksek olduğu bölüm bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği ve elektrik elektronik mühendisliği olurken en düşük olan bölümün grafik tasarım bölümü olduğu görülmüştür. Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği, elektrik elektronik mühendisliği ve türkçe öğretmenliği

- öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının sınıf öğretmenliği, edebiyat bölümü, matematik bölümü, sağlık bilgi sistemleri, grafik tasarımı ve okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur.
25. Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları bölüm açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Ayrıca üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıklarının en yüksek olduğu bölüm makine mühendisliği olurken en düşük olan bölümün matematik bölümü olduğu görülmüştür. Makine mühendisliği öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının türkçe öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, edebiyat bölümü, matematik bölümü, sağlık bilgi sistemleri ve okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bilgisayar destekli tasarım ve animasyon öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının sınıf öğretmenliği, edebiyat bölümü ve matematik bölümü öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği ve tarih bölümü öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının matematik bölümü öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur.
26. Üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güvenleri bölüm açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Ayrıca üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güvenlerinin en yüksek olduğu bölüm sağlık bilgi sistemleri olurken en düşük olan bölümün bilgisayar programcılığı olduğu görülmüştür.
27. Üniversite öğrencilerinin dikkatleri eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından incelendiğinde bilişimle ilgili olanların dikkatlerinin daha yüksek olduğu fakat eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaşmadığı görülmüştür.
28. Üniversite öğrencilerinin güvenlikleri eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından incelendiğinde bilişimle ilgili olanların güvenliklerinin daha yüksek olduğu ve eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaştığı görülmüştür.
29. Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımları eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından incelendiğinde bilişimle ilgili olmayanların iletişim ve paylaşımlarının daha yüksek olduğu ve eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaştığı görülmüştür.
30. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından incelendiğinde bilişimle ilgili olanların çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının daha yüksek olduğu fakat eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaşmadığı görülmüştür.

31. Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından incelendiğinde bilişimle ilgili olanların dijital okuryazarlıklarının daha yüksek olduğu ve eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaşmadığı görülmüştür.
32. Üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güvenleri eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından incelendiğinde bilişimle ilgili olmayanların sanal ortam kişilerarası güvenlerinin daha yüksek olduğu fakat eğitim aldıkları bölümün bilişimle ilgili olup olmaması açısından farklılaştığı görülmüştür.
33. Üniversite öğrencilerinin dikkatleri gizlilik sorunu yaşama durumu açısından incelendiğinde gizlilik sorunu yaşayanların dikkatlerinin daha yüksek olduğu fakat gizlilik sorunu yaşama durumu açısından farklılaşmadığı görülmüştür.
34. Üniversite öğrencilerinin güvenlikleri gizlilik sorunu yaşama durumu açısından incelendiğinde gizlilik sorunu yaşamayanların güvenliklerinin daha yüksek olduğu fakat gizlilik sorunu yaşama durumu açısından farklılaşmadığı görülmüştür.
35. Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımları gizlilik sorunu yaşama durumu açısından incelendiğinde gizlilik sorunu yaşamayanların iletişim ve paylaşımlarının daha yüksek olduğu fakat gizlilik sorunu yaşama durumu açısından farklılaşmadığı görülmüştür.
36. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıkları gizlilik sorunu yaşama durumu açısından incelendiğinde gizlilik sorunu yaşayanların çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının daha yüksek olduğu fakat gizlilik sorunu yaşama durumu açısından farklılaşmadığı görülmüştür.
37. Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları gizlilik sorunu yaşama durumu açısından incelendiğinde gizlilik sorunu yaşamayanların dijital okuryazarlıklarının daha yüksek olduğu fakat gizlilik sorunu yaşama durumu açısından farklılaşmadığı görülmüştür.
38. Üniversite öğrencilerinin sanal ortam kişilerarası güvenleri gizlilik sorunu yaşama durumu açısından incelendiğinde gizlilik sorunu yaşayanların sanal ortam kişilerarası güvenlerinin daha yüksek olduğu fakat gizlilik sorunu yaşama durumu açısından farklılaşmadığı görülmüştür.
39. Üniversite öğrencilerinin dikkatlerini yordayan değişkenler incelendiğinde dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güven değişkenlerinin dikkati anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. Dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güvenin içinde yer aldığı bir modelin üniversite öğrencilerinin dikkatlerini anlamlı olarak yordadığı görülmektedir.
40. Üniversite öğrencilerinin güvenliklerini yordayan değişkenler incelendiğinde yaş, dijital okuryazarlık ve bölümün bilişimle ilgili olma değişkenleri güvenliği anlamlı şekilde

yordadığı görülmektedir. Cinsiyet, yaş, dijital okuryazarlık ve bölümün bilişimle ilgili olmasının içinde yer aldığı bir modelin üniversite öğrencilerinin güvenliklerini anlamlı olarak yordadığı görülmektedir.

41. Üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımlarını yordayan değişkenler incelendiğinde cinsiyet ve dijital okuryazarlık değişkenleri iletişim ve paylaşımı anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. Cinsiyet, dijital okuryazarlık ve sanal ortam kişilerarası güvenin içinde yer aldığı bir modelin üniversite öğrencilerinin iletişim ve paylaşımlarını anlamlı olarak yordadığı görülmektedir.
42. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarını yordayan değişkenler incelendiğinde bölüm ve dijital okuryazarlık değişkenleri çevrimiçi mahremiyet farkındalığını anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. Yaş, bölüm, dijital okuryazarlık, sanal ortam kişilerarası güven, internet ve mobil cihaz kullanım yılının içinde yer aldığı bir modelin üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarını anlamlı olarak yordadığı görülmektedir.

5.3. Öneriler

Araştırma sonucuna göre gelecek araştırmalara ve uygulamaya yönelik yapılan öneriler aşağıdaki gibidir:

1. Öncelikle yapılan çalışma ulaşılabilir örnekleme stratejisiyle yapıldığından, evreni temsil etme olasılığı daha yüksek farklı bir örneklem ile yeniden yapılabileceği önerilmektedir.
2. Yapılan araştırmada çevrimiçi mahremiyet farkındalığının cinsiyet açısından farklılaşmadığı görülmüştür. İlgili alanyazındaki benzer ve farklı sonuçlar göz önüne alındığında, evreni temsil oranı daha yüksek katılımcılarla ve katılımcı sayısı daha yüksek olan devam çalışmaları yapılması önerilmektedir.
3. Araştırma sonucunda eğitim alınan bölümün çevrimiçi mahremiyet farkındalığını etkilediği görülmüştür. Gelecek araştırmalarda farklılaşmanın oluşma sebeplerinin araştırılması önerilmektedir. Bununla birlikte eğitim alınan bölümün bilişimle ilgili olup olmaması çevrimiçi mahremiyet farkındalığını etkilemediği görülmüştür. Bu sonucun bilişimle ilgili olan ve olmayan farklı bölümler dâhil edilerek ve bu bölümlere ilişkin diğer faktörlerle birlikte yeniden yapılması önerilebilir.
4. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığının gizlilik sorunu yaşama durumu açısından farklılaşmadığı görülmüştür. Öğrencilerin yaşadıkları gizlilik sorunları nitel bir çalışmayla incelenerek çevrimiçi mahremiyet farkındalığı açısından yeniden incelenmesi önerilmektedir.

5. Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımları farklı açılardan çevrimiçi mahremiyet farkındalığı kapsamında incelenmesi önerilebilir.
6. Mevcut araştırma üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının bireysel ve müdahale faktörleri açısından incelenmesini amaçlamıştır. Kavramsal çerçeve olarak kullanılan bilgi güvenliğinin insani yönleri modeline göre sadece bireysel ve müdahale faktörleri dâhil edilmiş, organizasyonel faktörler ise dâhil edilmemiştir. Bu açıdan, organizasyonel faktörleri de içeren (örn. Üniversitelerin bilgi güvenliği politikaları, farkındalık etkinlikleri vb.) devam çalışmaları yapılabilir. Ayrıca, gelecek çalışmalar eğitim programları veya üniversite düzeyindeki dersler kapsamında yapılan etkinlikler gibi müdahalelerin çevrimiçi farkındalığa etkisini inceleyebilir.

6. KAYNAKÇA

- Acılar, A., & Mersin, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin facebook kullanımı ile mahremiyet kaygısı arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 103-114.
- Acılar, A., Olgun, H., & Görür, A. (2015). Kamu çalışanlarının internet'te mahremiyet kaygısı: bursa ilinde bir çalışma (privacy concerns of public employees on the internet: a study in bursa). *İşletme ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 334-347.
- Agosto, D. E., & Abbas, J. (2017). "Don't be dumb—that's the rule I try to live by": A closer look at older teens' online privacy and safety attitudes. *New Media & Society*, 19(3), 347-365.
- Akikol, R. (2018). Kadın dijital göçmenlerin facebook kullanımı ve mahremiyet ilişkisi. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, (54), 1-36.
- Arıkan, Ç. A., & Soysal, S. (2018). Güvenirlilik katsayılarının kayıp veri atama yöntemlerine göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2): 316-336
- Arslan, S. (2019). *İlkokullarda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya
- Aslanyürek, M. (2015). *İnternet güvenliği ve çevrimiçi gizlilik alanlarında yaşanan sorunlar: İnternet ve sosyal medya kullanıcılarının internet güvenliği ve çevrimiçi gizlilik ile ilgili kanaatleri ve farkındalıkları üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aslanyürek, M. (2016). İnternet ve sosyal medya kullanıcılarının internet güvenliği ve çevrimiçi gizlilik ile ilgili kanaatleri ve farkındalıkları. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 80-106.
- Balay, R., Kaya, A., & Çevik, M. N. (2014). Öğretmenlerin internete yönelik tutumları ve eğitsel internet kullanım öz-yeterlik inanç düzeyleri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(23), 16-31.
- Barkuş, F. & Koç, M. (2019). Dijital mahremiyet kavramı ve ilgili çalışmalar üzerine bir derleme. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 3(1), 35-44.
- Bartsch, M., & Dienlin, T. (2016). Control your Facebook: An analysis of online privacy literacy. *Computers in Human Behavior*, 56, 147-154.
- Baumer, D. L., Earp, J. B., & Poindexter, J. C. (2004). Internet privacy law: a comparison between the United States and the European Union. *Computers & Security*, 23(5), 400-412.
- Ben-Ze'ev, A. (2003). Privacy, emotional closeness, and openness in cyberspace. *Computers in Human Behavior*, 19(4), 451-467.
- Bergström, A. (2015). Online privacy concerns: A broad approach to understanding the concerns of different groups for different uses. *Computers in Human Behavior*, 53, 419-426.
- Boerman, S. C., Kruikemeier, S., & Zuiderveen Borgesius, F. J. (2018). Exploring motivations for online privacy protection behavior: Insights from panel data. *Communication Research*. 0. 0 (2018), 1–25.
- Bökeoğlu, Ö. Ç., & Yılmaz, K. (2008). İlköğretim okullarında örgütsel güven hakkında öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(2), 211-233.
- Buckingham, D. (2015). Defining digital literacy-What do young people need to know about digital media?. *Nordic Journal Of Digital Literacy*, 10(Jubileumsnummer), 21-35.

- Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. *Pegem Atıf İndeksi*, 001-214.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem: Ankara.
- Caudill, E. M., & Murphy, P. E. (2000). Consumer online privacy: Legal and ethical issues. *Journal of Public Policy & Marketing*, 19(1), 7-19.
- Chen, H., Beaudoin, C. E., & Hong, T. (2017). Securing online privacy: An empirical test on Internet scam victimization, online privacy concerns, and privacy protection behaviors. *Computers in Human Behavior*, 70, 291-302.
- Cho, H., Lee, J. S., & Chung, S. (2010). Optimistic bias about online privacy risks: Testing the moderating effects of perceived controllability and prior experience. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 987-995.
- Cho, H., Rivera-Sánchez, M., & Lim, S. S. (2009). A multinational study on online privacy: global concerns and local responses. *New media & society*, 11(3), 395-416.
- Cho, H., Roh, S., & Park, B. (2019). Of promoting networking and protecting privacy: Effects of defaults and regulatory focus on social media users' preference settings. *Computers in Human Behavior*, 101, 1-13.
- Choi, H., Park, J., & Jung, Y. (2018). The role of privacy fatigue in online privacy behavior. *Computers In Human Behavior*, 81, 42-51.
- Çakır, H., Özüdoğru, G., Bozkurt, Ş. B., & Hava, K. (2015). Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerinde gizlilik farkındalıklarının incelenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 235-249
- Çaycı, B., & Karagülle, A. E. (2014). X kuşağından z kuşağına değişen mahremiyet algısı. *In International Trends and Issues in Communication & Media Conference*, 190-196.
- Çetinkaya, L., Güldüren, C., & Keser, H. (2017). Öğretmenler için bilgi güvenliği farkındalık ölçeği (bgfö) geliştirme çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(216), 33-52.
- Cokluk, O., & Kayri, M. (2011). The effects of methods of imputation for missing values on the validity and reliability of scales. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(1), 303-309.
- Davis, K., & James, C. (2013). Tweens' conceptions of privacy online: implications for educators. *Learning, Media and Technology*, 38(1), 4-25.
- Debatin, B., Lovejoy, J. P., Horn, A. K., & Hughes, B. N. (2009). Facebook and online privacy: Attitudes, behaviors, and unintended consequences. *Journal of computer-mediated communication*, 15(1), 83-108.
- Dedeoğlu, S. G. (2014). Özgürlük, mahremiyet, demokrasinin değeri ve bilişim toplumunda maruz kaldığı tehditler. *Journal of Yasar University*, 9(34), 5887-5897.
- Delgado-Márquez, B. L., Hurtado-Torres, N. E., & Aragón-Correa, J. A. (2013). On the measurement of interpersonal trust transfer: Proposal of indexes. *Social indicators research*, 113(1), 433-449.
- Demir, S. (2014). *Etik iklimin öğretmen ve öğrencilerin güven ve motivasyon düzeyleri üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Dowd, M. (2010, August). Contextualised concerns: The online privacy attitudes of young adults. *In IFIP PrimeLife International Summer School on Privacy and Identity Management for Life* (pp. 78-89). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Dönmez, G. (2019). *Lise öğrencilerinin bilgi güvenliği farkındalığı ile dijital okuryazarlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Erdoğan, Ç. (2012). *İlköğretim okullarında güven kültürü ve önyargı ile ilişkisi* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eroğlu, Ş. (2018). Dijital yaşamda mahremiyet (gizlilik) kavramı ve kişisel veriler: hacettepe üniversitesi bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin mahremiyet ve kişisel veri algılarının analizi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 35(2), 130-153.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS (3rd ed.)*. Thousand Oaks, California: Sage Publications
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education (8th ed.)*. New York: McGraw-Hill.
- Furnell, S., & Phippen, A. (2012). Online privacy: A matter of policy. *Computer Fraud & Security*, 2012(8), 12-18.
- Güldüren, C., Çetinkaya, L., & Keser, H. (2016). Ortaöğretim öğrencilerine yönelik Bilgi Güvenliği Farkındalık Ölçeği (BGFÖ) geliştirme çalışması. *İlköğretim Online*, 15(2), 682-695
- Hazar, E. (2018). Information, media and technology skills competency scale: A validity and reliability study. *Journal of Human Sciences*, 15(2), 1306-1316.
- Hekimoğlu, H.(2019). *Sosyal ağlarda mahremiyetin dönüşümü: instagram örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri
- Işık, T. (2018). Dijital bir iletişim kanalı olarak sosyal medya. *Bilim Kurulu*, 137-156.
- Jordaan, Y., & Van Heerden, G. (2017). Online privacy-related predictors of facebook usage intensity. *Computers In Human Behavior*, 70, 90-96.
- Kalamani, S.(2017). Yeni medya ve mahremiyetin dönüşümü: Facebook Türkiye örneği. *Uluslararası Hakemli İletişim Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 14(1),1-19.
- Kara, M. (2013). *Siber saldırılar – siber savaşlar ve etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Karaarslan, E., Demir, M., & Fetah, V. (2016). *Akıllı telefonlarda gizlilik ve mahremiyet: durum saptaması ve öneriler*. 18. Akademik Bilişim Konferansı, Aydın.
- Karaarslan, E., Eren, M. B., & Koç, S. (2014). *Çevrimiçi mahremiyet: teknik ve hukuksal durum incelemesi*. Türkiye'de İnternet Konferansı, İzmir.
- Karagülle, A. E. (2015). *Günümüzde değişen mahremiyet algısının sosyal ağlar bağlamında incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Karslıoğlu, F. (2014). *Toplumsal denetim aracı olarak internetin dönüşümü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul
- Kaya, M. (2020). *Ortaöğretim öğrencilerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Mersin
- Knutsson, O., Blåsjö, M., Hållsten, S., & Karlström, P. (2012). Identifying different registers of digital literacy in virtual learning environments. *The Internet and higher education*, 15(4), 237-246.
- Konak, M. (2012). *Sosyal ilişkilerde güven*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Korkmaz, K., Vergili, M., & Töngel, E. (2019). *Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeylerinin incelenmesi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası 100.Yıl Eğitim Sempozyumu, Samsun.

- Korucu, A. T., & Çakır, H. (2015). Dinamik web teknolojileri ile geliştirilen işbirlikli öğrenme ortamını kullanan öğretmen adaylarının görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 221-254.
- Korucu, A. T., & Gürkez, Ş. (2019). An analysis of online privacy concerns of teacher candidates. *Participatory Educational Research*, 6(2), 15-25.
- Kozan, M. (2018). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Kürşad, M. Ş., Nartgün, Z. (2015). Kayıp veri sorununun çözümünde kullanılan farklı yöntemlerin ölçeklerin geçerlik ve güvenilirliği bağlamında karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 6(2), 254-267.
- Milne, G. R., Rohm, A. J., & Bahl, S. (2004). Consumers' protection of online privacy and identity. *Journal of Consumer Affairs*, 38(2), 217-232.
- Mohammadyari, S., & Singh, H. (2015). Understanding the effect of e-learning on individual performance: The role of digital literacy. *Computers & Education*, 82, 11-25.
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy?. *Computers & Education*, 59(3), 1065-1078.
- O'Brien, Deirdre, & Torres, Ann M. (2012). Social networking and online privacy: Facebook users' perceptions. *Irish Journal Of Management*, 31(2), 63-97.
- Oktuğ Zengin, İ., & Zengin, İ. (2015). Facebook ta güvenlik davranışı ve mahremiyet kaygısı İstanbul'da yaşayan kullanıcılara ilişkin bir araştırma. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. 6,1-31.
- Öçal, F. N. (2017). *İlkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
- Özerbaş, M. A., & Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Park, Y. J. (2013). Digital literacy and privacy behavior online. *Communication Research*, 40(2), 215-236.
- Parsons, K., McCormac, A., Butavicius, M., Pattinson, M., & Jerram, C. (2014). Determining employee awareness using the human aspects of information security questionnaire (HAIS-Q). *Computers & Security*, 42, 165-176.
- Romiszowski, A. J. & Mason, R. (1996). Computer-mediated communication. In D. H. Jonassen (Ed.), *Handbook of research for educational communications and technology* (s. 438-456). New York: Simon ve Schuster Macmillan.
- Sandal, İ. (2014). *Örgütsel Güven İle Verimlilik Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Seigneur, J. M., & Jensen, C. D. (2004). *Trading privacy for trust*. In *International Conference on Trust Management*. Springer, Berlin, Heidelberg.
- Sevinç, A. (2018). *Öğretmen Adaylarının Bilgi Gizliliği Yönetimi Davranışları, İnternet Bağımlılıkları ve Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ
- Sheehan, K. B. (2002). Toward a typology of Internet users and online privacy concerns. *The Information Society*, 18(1), 21-32.

- Steeves, V., & Webster, C. (2008). Closing the barn door: The effect of parental supervision on Canadian children's online privacy. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 28(1), 4-19.
- Strauss, J., & Rogerson, K. S. (2002). Policies for online privacy in the united states and the European Union. *Telematics And Informatics*, 19(2), 173-192.
- Tabachnick, B. G. And Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics. Boston, Pearson.
- Taddicken, M. (2014). The 'privacy paradox'in the social web: The impact of privacy concerns, individual characteristics, and the perceived social relevance on different forms of self-disclosure. *Journal Of Computer-Mediated Communication*, 19(2), 248-273.
- Takçı, H., & Canbay, P. (2017). Kişisel verilerin korunmasında öznitelik tabanlı gizlilik etki değerlendirmesi yöntemi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 32(4). 1301-1310.
- Thomson, R., Yuki, M., & Ito, N. (2015). A socio-ecological approach to national differences in online privacy concern: The role of relational mobility and trust. *Computers in Human Behavior*, 51, 285-292.
- Ting, Y. L. (2015). Tapping into students' digital literacy and designing negotiated learning to promote learner autonomy. *The Internet and Higher Education*, 26, 25-32.
- Topbaş, H., & Gazi, M. A. Sosyal ağlarda gizlilik kaygısının ölçülmesi: İnönü Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 143-160.
- Tu, C. H. (2002). The relationship between social presence and online privacy. *The Internet And Higher Education*, 5(4), 293-318.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (2019). <https://sozluk.gov.tr>
- Türkoğlu, H. S., & Doğan, B. Ö. (2018). Sosyal medya üzerinden okurun değişimi ve bilgi güvenilirliği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 371-385.
- Türten, E. (2018). Yüksek lisans öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet algısı: Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (29. Özel Sayısı), 143-162.
- Tüzün, İ. K. (2007). Güven, örgütsel güven ve örgütsel güven modelleri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2007(2), 93-118.
- Usta, E. (2011). The examination of online self-regulated learning skills in web-based learning environments in terms of different variables. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10 (3), 278-286
- Usta, E. (2012). Virtual environment interpersonal trust scale: Validity and reliability study. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11(3), 393-402.
- Usta, E. (2015). Sanal ortamlarda bireylerin güvenirlığının, internet bağımlılık durumlarına göre incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(2), 107-125
- Üstündağ, M. T., Güneş, E., & Bahçivan, E. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması v e fen bilgisi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık durumları. *Eğitim ve Gelecek Dergisi*, 12, 19-29.
- Vural, Z., & Bat, M. (2010). Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma. *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, 5(20). 3348-3382
- Wu, K. W., Huang, S. Y., Yen, D. C., & Popova, I. (2012). The effect of online privacy policy on consumer privacy concern and trust. *Computers in human behavior*, 28(3), 889-897.
- Wu, Y., Lau, T., Atkin, D. J., & Lin, C. A. (2011). A comparative study of online privacy regulations in the US And China. *Telecommunications Policy*, 35(7), 603-616.

- Yabancı, C., Akça, F., & Ulutaş, E. (2018). Çevrimiçi mahremiyet kaygısı ve duygusal zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Bilimleri Dergisi*, 54, 191-218.
- Youn, S. (2009). Determinants of online privacy concern and its influence on privacy protection behaviors among young adolescents. *Journal of Consumer affairs*, 43(3), 389-418.
- Zengin, M., Zengin, G., & Altunbaş, H. (2015). Sosyal medya ve değişen mahremiyet: Facebook mahremiyeti. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(2), 112-136.
- Zurnacı Parlak, B. (2019). *Hedefe Dayalı Senaryolarla Dijital Okuryazarlık Becerilerinin Kazandırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Samsun

EKLER

EK.1

ÇEVİRİMİÇİ MAHREMİYET FARKINDALIĞI, DİJİTAL OKURYAZARLIK VE KİŞİLER ARASI GÜVEN ANKETİ

Bu anket formu Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü BÖTE bölümü tezli yüksek lisans eğitiminin tez çalışması için kullanılacaktır. Sizlerden edinilecek bilgiler tamamen bu tez çalışması kapsamında kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Şimdiden değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Kişisel Bilgileriniz	
Cinsiyetiniz	Kadın ( ) Erkek ( )
Yaşınız	.....
Bölümünüz	.....
Sınıfınız	Hazırlık ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( )
Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süreniz (mobil internet kullanımı da dâhil)	.....
Kaç yıldır internet kullanıyorsunuz?	.....
İnterneti daha çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?	Eğitim ( ) Eğlence ( ) Sosyalleşme ( ) Bilgi edinme ( ) Psikolojik (Stres atma, zaman geçirme) ( )
Farklı Sosyal Medya Hesapları	1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ve daha fazla ( )
Kaç yıldır sosyal medya hesabınız var?	.....
Bilgisayar ve Mobil Cihaz Sahipliği	Kişisel Bilgisayar Evet ( ) Hayır( ) Evetse, kaç yıldır var?: .....
	Mobil Cihaz Evet ( ) Hayır( ) Evetse, kaç yıldır var?: .....
Daha önce herhangi bir çevrimiçi gizlilik sorunu yaşadınız mı ? (Hesabın çalınması, fotoğraf ve bilgi gibi	Evet ( ) Hayır( ) Evetse, belirtiniz: .....

verilerinizin izinsiz kullanılması, vb.)	
--	--

Aşağıdaki yargılara katılım düzeyinizi belirtiniz.

Not: Ölçekte yer alan herhangi madde veya kullanılan terim hakkında bilginiz yoksa “**Kesinlikle Katılmıyorum**” seçeneğini işaretleyiniz.

Soru No		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
ÇEVİRİMİÇİ MAHREMİYET FARKINDALIĞI						
1	Kullandığım çevrimiçi platformların gizlilik ayarlarını ve bildirimlerini kontrol ederim.	( )	( )	( )	( )	( )
2	Kullandığım çevrimiçi ortamlarda (sosyal ağlar, alışveriş siteleri, oyunlar vb.) hesabımın gizlilik ayarlarını yaparım.	( )	( )	( )	( )	( )
3	Çevrimiçi ortamlarda kullandığım parolaların güçlü olmasına (büyük-küçük harf, rakam, özel karakterler ve en az 8 karakter kullanımıyla) dikkat ederim.	( )	( )	( )	( )	( )
4	E-posta veya sosyal ağlardan aldığım mesajların içeriğinin güvenilir olup olmadığını anlarım.	( )	( )	( )	( )	( )
5	Çevrimiçi ortamlarda paylaştığım bilgilerin şirketler, devlet kurumları veya bilgisayar korsanları tarafından kullanılabilirliğinin farkındayım.	( )	( )	( )	( )	( )
6	Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerden gelen mesaj veya e-postaların güvenlik riski oluşturup oluşturmadığını anlarım.	( )	( )	( )	( )	( )
7	Çevrimiçi platformlarda paylaştığım bilgilerin kötü niyetli	( )	( )	( )	( )	( )

	kişiler tarafından kullanılabilceğinin farkındayım.					
8	İnternet sitelerinin kullandığı çerez (cookies) dosyaları hakkında bilgim vardır.	( )	( )	( )	( )	( )
9	Mobil cihazıma uygulama yüklerken uygulamanın hangi izinleri talep ettiğine dikkat ederim.	( )	( )	( )	( )	( )
10	İnternet sitelerinin ve mobil uygulamaların güvenlik sertifikalarını ve veri şifreleme yöntemlerini kontrol ederim.	( )	( )	( )	( )	( )
11	Ziyaret ettiğim web sitelerinin güvenliğini kontrol ederim.	( )	( )	( )	( )	( )
12	Web tarayıcımdaki eklentilerin hangi bilgilere erişeceğine dikkat ederim	( )	( )	( )	( )	( )
13	Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerle kişisel bilgilerimi (adres, doğum tarihi, yaş, iş, telefon vb.) paylaşıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
14	Arkadaşlarımla veya yakınlarımla yaptığım yazışmaların ekran görüntülerini izin almaya gerek duymadan paylaşıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
15	Başkalarına ait bilgi, resim, video vb. içerikleri çevrimiçi ortamlarda izin almaya gerek duymadan paylaşıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
16	Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerin beni takip etmesine veya arkadaş olmasına izin veririm.	( )	( )	( )	( )	( )
17	Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerle iletişim kurarım.	( )	( )	( )	( )	( )
Dijital Okuryazarlık Ölçeği						

18	Kullandığım teknolojilerle ilgili karşılaştığım teknik problemleri nasıl çözeceğimi bilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
19	Yeni teknolojileri kolayca öğrenebilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
20	Önemli yeni teknolojileri takip ederim.	( )	( )	( )	( )	( )
21	Birçok farklı teknoloji hakkında bilgi sahibiyim.	( )	( )	( )	( )	( )
22	Bilgi ve iletişim teknolojilerini öğrenme amaçlı kullanma konusunda ve öğrendiklerimi sergileyebileceğim dijital öğretim materyallerini (Örneğin: Sunumlar, dijital hikayeler, wikiler, bloglar) geliştirmek için gereken teknik becerilere sahibim.	( )	( )	( )	( )	( )
23	Bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda sahip olduğum beceriler yeterlidir.	( )	( )	( )	( )	( )
24	İnternette bilgi edinmek için yaptığım arama ve değerlendirmelerde kendime güvenirim.	( )	( )	( )	( )	( )
25	Siber güvenlik, webde arama ve internette sahtecilik vb. internet etkinlikleri ile ilgili konulara aşinayım.	( )	( )	( )	( )	( )
26	Bilgi ve iletişim teknolojileri, bir projede çalışma ve diğer öğrenme etkinlikleri konusunda akranlarımla daha iyi işbirliği yapmamı sağlar.	( )	( )	( )	( )	( )
27	Üniversitedeki çalışmalarım, arkadaşlarımla internet üzerinden (ör. Skype, Facebook, Bloglar aracılığıyla) sıklıkla yardımlaşıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
Sanal Ortam Kişilerarası Güven Ölçeği						

28	Sanal ortamlarda kendi dünya(dini, siyasi, ideolojik) görüşlerimi belirtirim.	( )	( )	( )	( )	( )
29	Sanal ortamlarda kendi dünya görüşlerimi yansıtan gruplara üye olurum.	( )	( )	( )	( )	( )
30	Sanal ortamlarda kendi dünya görüşlerimi yansıtan içerikleri (foto, müzik, yazı vb.) paylaşıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
31	Sanal ortamlarda kendi dünya görüşlerimi gruplarda tartışırım.	( )	( )	( )	( )	( )
32	Sanal ortamda ortaya koyduğum kişilik gerçeğin aynısıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
33	Sanal ortamlarda siyasi görüşümü savunmaktan çekinmem.	( )	( )	( )	( )	( )
34	Sanal ortamda düşündüğümü çok rahat dile getirir ve paylaşıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
35	Sanal ortamlarda gerçek adım, cinsiyetim, adres ve yaş bilgilerimi doğru söylerim.	( )	( )	( )	( )	( )
36	Sanal ortamlardaki görüş ve düşüncelerim gerçeğin aynısıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
37	Sanal ortamda arkadaşlarıma ait fotoğrafları onlardan izinsiz paylaşıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
38	Sanal ortamlarda küfür ve argo kullanırım.	( )	( )	( )	( )	( )
39	Sanal arkadaşlarıma daha fazla güven duyarım.	( )	( )	( )	( )	( )
40	Sanal ortamlarda sık sık yanlış anlaşılırım.	( )	( )	( )	( )	( )
41	Sanal ortamlarda kendimi ifade etmekte zorlanırım.	( )	( )	( )	( )	( )

42	Sanal ortamlarda başkalarının sorduğu sorulara doğru cevaplar vermem.	( )	( )	( )	( )	( )
43	Sanal ortamda tanıdığım bir kişinin gerçekte kim olduğu ile ilgilenmem.	( )	( )	( )	( )	( )
44	Sanal arkadaşlarıma güvenmem.	( )	( )	( )	( )	( )
45	Sanal arkadaşlarımdan şüphe duyarım.	( )	( )	( )	( )	( )
46	Sanal arkadaşlıklar bana göre değil.	( )	( )	( )	( )	( )
47	Sanal ortamlardaki arkadaşlıklar bana sahte geliyor.	( )	( )	( )	( )	( )

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Emel TÖNGEL

Doğum Yeri : Çamaş/ ORDU

Doğum Tarihi : 06.10.1993

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Amasya Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Ana Bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce (Orta Seviye)

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar

- Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-8478-6228>
- Töngel, E , Aydın, A , Kara, M , Çakır, R . (2020). “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri” ve “Eğitim Teknolojileri” Alanlarında Yazılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Araştırma Eğilimleri: 2013-2018 Döneminin Bir Görüntüsü. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 39 (1) , 69-82 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/omuefd/issue/53755/552656>

b) Sempozyum/Bildiri

- Korkmaz, Ö., Vergili, M., Töngel, E.,(2019), Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası 100.Yıl Eğitim Sempozyumu 2019 sunulan bildiri, Samsun, Türkiye.

İLETİŞİM

E-posta Adresi : tongelemel@gmail.com